

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

ANALIZA RAZVOJNIH RAZLIK MED SLOVENSKIMI OBČINAMI

Ljubljana, maj 2021

LUKA PREZELJ

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani Luka Prezelj, študent Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtor predloženega dela z naslovom Analiza razvojnih razlik med slovenskimi občinami, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem izr. prof. dr. Matejem Švigljem

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravil samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobil vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označil;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnal v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobil soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne 26.5.2021

Podpis študenta: _____

KAZALO

UVOD	1
1 LOKALNA SAMOUPRAVA V REPUBLIKI SLOVENIJI	4
1.1 Lokalna samouprava	4
1.2 Lokalna skupnost	5
2 REGIONALIZACIJA SLOVENIJE	6
2.1 Regionalizacija in regionalizem	6
2.2 Regija	7
2.3 Regionalna delitev in razvoj Slovenije pred osamosvojitvijo	8
2.4 Obstoječa regionalna delitev Slovenije	9
2.4.1 Delitev Slovenije na občine in delitev občin	10
2.4.2 Delitev Slovenije na statistične regije	11
2.4.3 Delitev Slovenije po klasifikaciji NUTS in SKTE.....	12
2.4.4 Ostale možne delitve Slovenije	13
2.4.5 Delitev Slovenije na pokrajine	14
3 REGIONALNI RAZVOJ REPUBLIKE SLOVENIJE	15
3.1 Regionalna rast in regionalni razvoj	15
3.2 Trajnostni razvoj	16
3.3 Regionalna razvojna politika Slovenije	17
3.4 Spremljanje regionalnega razvoja Slovenije z različnimi kazalci	19
3.4.1 Indeks razvojne ogroženosti	21
3.4.2 Koeficient razvitosti slovenskih občin Ministrstva za finance RS	22
3.4.3 ISSO analize Zlati kamen	24
3.5 Uravnoveženje razvitosti občin	26
3.6 Uvedba druge ravni lokalne samouprave	27
3.6.1 Doprinos uvedbe pokrajin k zmanjševanju razlik	27
4 ANALIZA RAZVOJNIH RAZLIK MED SLOVENSКИMI OBČINAMI	28
4.1 Opisna statistika uporabljenih spremenljivk	29
4.1.1 Razvrstitvene spremenljivke.....	29
4.1.1.1 <i>Povprečna mesečna bruto plača</i>	30
4.1.1.2 <i>Delež investicijskih odhodkov v proračunu</i>	32

4.1.1.3	Stopnja delovne aktivnosti	34
4.1.1.4	Stopnja registrirane brezposelnosti.....	36
4.1.1.5	Število registriranih osebnih avtomobilov.....	37
4.1.1.6	Gostota cestnega omrežja.....	39
4.1.1.7	Zbrana količina komunalnih odpadkov z javnim odvozom	41
4.1.1.8	Skupen prirast prebivalstva	43
4.1.2	Ciljne spremenljivke	45
4.1.2.1	Število študentov na 1000 prebivalcev	45
4.1.2.2	Število zaporednih mandatov župana, izvoljenega leta 2018.....	47
4.1.2.3	Skupen prirast števila podjetij med letoma 2012 in 2019	48
4.2	Razvrščanje občin z metodo hierarhičnega razvrščanja v skupine	49
4.2.1	Profiliranje skupin	51
SKLEP	57
LITERATURA IN VIRI	58
PRILOGE	67

KAZALO TABEL

Tabela 1:	Minimalno in maksimalno število prebivalcev glede na NUTS nivo	12
Tabela 2:	Razvrstitvene spremenljivke	30
Tabela 3:	Ciljne spremenljivke	45
Tabela 4:	Povprečne vrednosti kazalcev treh skupin občin	51
Tabela 5:	Analiza variance na spremenljivkah, izbranih v analizo.....	52
Tabela 6:	Točkovanje treh skupin občin po lastni tipologiji razvojne uspešnosti.....	53

KAZALO SLIK

Slika 1:	Gostota prebivalstva glede na stopnjo urbanizacije po občinah	11
Slika 2:	Delitev Slovenije na NUTS 2, NUTS 3 in SKTE 5	13
Slika 3:	Cilji trajnostnega razvoja	17
Slika 4:	Indeks razvojne ogroženosti Republike Slovenije za leto 2019	22
Slika 5:	Občine glede na odstotek sofinanciranja investicij.....	24
Slika 6:	Skupine občin po ISSO indeksu Zlati kamen	26
Slika 7:	Povprečna mesečna bruto plača po občinah v EUR	31
Slika 8:	Investicijska naravnost občin	34
Slika 9:	Stopnja delovne aktivnosti po občinah	35

Slika 10: Stopnja registrirane brezposelnosti po občinah.....	37
Slika 11: Število registriranih osebnih avtomobilov na 1000 prebivalcev po občinah	39
Slika 12: Pokritost občin s cestnim omrežjem glede na skupno površino občine.....	41
Slika 13: Zbrana količina komunalnih odpadkov na prebivalca po občinah.....	43
Slika 14: Skupen prirast prebivalstva na 1000 prebivalcev po občinah	44
Slika 15: Število študentov na 1000 prebivalcev po občinah.....	46
Slika 16: Skupen prirast števila podjetij med 2012 in 2019 po občinah	49
Slika 17: Drevo razvrščanja enot v skupine	50
Slika 18: SPSS grafikon treh skupin občin.....	51
Slika 19: Tri skupine občin po lastni tipologiji razvojne uspešnosti.....	55
Slika 20: Statistične regije po lastni tipologiji razvojne uspešnosti	56

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Matrika podatkov	1
Priloga 2: Podatki o županih, izvoljenih na lokalnih volitvah 2018.....	12

SEZNAM KRATIC

angl. – angleško

BDP – Bruto domači proizvod

CONSPACE – (angl. Common Strategy Network for Spatial Development and Implementation); Skupna strateška mreža za prostorski razvoj in implementacijo

DRSI – Direkcija Republike Slovenije za infrastrukturo

DVK – Državna volilna komisija

EU – (angl. European Union); Evropska unija

EUROSTAT – (angl. European Statistical Office); Statistična služba (urad) Evropske unije

IRO – Indeks razvojne ogroženosti

ISSO – Informacijski sistem slovenskih občin

KRO – Koeficient razvitosti občin

MF – Ministrstvo za finance

MO – Mestna občina

NUTS – (angl. Nomenclature of Territorial Units for Statistics); Skupna klasifikacija statističnih teritorialnih enot

RRA – Regionalna razvojna agencija

RRP – Regionalni razvojni program

RS – Republike Slovenija

SKTE – Standardna klasifikacija teritorialnih enot

SPSS – (angl. Statistical Package for the Social Sciences); Statistični program

STAGE – Statistika – geografija

SURS – Statistični urad Republike Slovenije

ZFO – Zakon o financiranju občin

ZFRO – Zakon o finančni razbremenitvi občin

ZRSZ – Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje

ZSRR – Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja

ZUP – Zakon o splošnem upravnem postopku

UVOD

Od leta 2011 dalje, ko se je seznamu slovenskih občin kot zadnja pridružila občina Ankaran, imamo v Sloveniji 212 občin, ki pa se zaradi različnih dejavnikov med seboj razlikujejo. Podatki iz leta 2019 denimo kažejo, da je po številu prebivalcev najmanjša občina v Sloveniji občina Hodoš, in sicer je bilo tega leta v njej prijavljenih približno 360 prebivalcev. Kar pa še ne pomeni, da je občina Hodoš dejansko najmanjša slovenska občina, saj lahko velikost občine merimo tudi po kvadratnih kilometrih njene površine. Rejec (2020) je poročala, da je po tem merilu najmanjša občina v Sloveniji občina Odranci, ki meri zgolj sedem kvadratnih kilometrov in je od občine Kočevje, ki je s 555 kvadratnimi kilometri največja slovenska občina po površini, manjša kar 79-krat. Občina Ljubljana, ki je s približno 294.110 prijavljenimi prebivalci v letu 2019 največja slovenska občina po številu prebivalcev, ni tudi največja slovenska občina po površini, saj meri 275 kvadratnih kilometrov in je po tem merilu šele 11. po vrsti. Pred njo so poleg že omenjene občine Kočevje uvrščene še preostale večje podeželske občine, denimo Črnomelj, Bovec, Tolmin in Ilirska Bistrica (SURs, 2020a).

Občine v Sloveniji pa se med seboj ne razlikujejo zgolj po velikosti, pač pa tudi v razvoju. Čeprav je lahko država kot celota dobro razvita, ni nujno, da se njeni posamezni deli, kot so občine in pokrajine, razvijajo skladno z njo. Nenazadnje tudi med kraji v posamezni občini prihaja do razlik, saj se predstavniki lokalne skupnosti pri razporejanju proračunskih sredstev za investicije pogosto odločajo, da bodo več sredstev namenili krajem, ki glede na območje predstavljajo večja občinska središča, kar je sicer do neke mere razumljivo, vsekakor pa ni skladno s politiko zmanjševanja razvojnih razlik med kraji. Tudi v Sloveniji so območja, ki so razvitejša od drugih. Razlike najdemo med mestnimi in podeželskimi občinami, med občinami znotraj statističnih regij, med statističnimi regijami, znotraj podeželskih občin, znotraj mestnih občin, med občinami vzhodne in zahodne Slovenije ipd.

Če pogledamo širše, razvojne razlike nastajajo tudi znotraj zvez držav in celin. O regionalnih razlikah in konvergenci v Ameriki piše Blížkovský (2012), ki je razlike in način zblíževanja iskal v obeh ameriških makroregijah: Sporazumu o prosti trgovini med Združenimi državami Amerike, Združenimi mehiškimi državami in Kanado ter Sporazumu o prosti trgovini na območju Južne Amerike. Tudi v Evropski uniji (v nadaljevanju EU) so države, ki so razvitejše od drugih. Pri splošnem zmanjševanju razvojnih razlik si EU pomaga s svojo razvojno politiko. Poleg spodbujanja trajnostnega razvoja je njen cilj še varstvo človekovih pravic in demokracije, spodbujanje enakosti spolov, spopadanje z okoljskimi in podnebnimi izzivi in izkoreninjenje revščine (Evropski parlament, 2020). Pri zmanjševanju regionalnih razvojnih razlik pa si EU pomaga z regionalno razvojno politiko, s katero preko Evropskega sklada za regionalni razvoj, Kohezijskega sklada in Evropskega socialnega sklada pomaga ustvarjati prosta delovna mesta, konkurenčnost, gospodarsko rast, pospeševati trajnostni razvoj in izboljšati kakovost življenja vseh državljanov EU. Največji del sredstev iz kohezijske politike je namenjen prav manj razvitim evropskim državam, da bi s tem čim prej

dohitele razvitejše države ter da bi se zmanjšale teritorialne, socialne in gospodarske razlike med državami članicami (Evropska komisija, 2020).

Strategija regionalnega razvoja Republike Slovenije (v nadaljevanju RS) je kot dolgoročni strateški dokument države opredeljena v Zakonu o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2), Ur. l. RS, št. 20/11, 57/12 in 46/16, in je skladna s Strategijo razvoja Slovenije in zakonodajo EU (5. člen ZSRR-2). Kot glavni regionalni razvojni organ v Sloveniji delujejo regionalne razvojne agencije, in sicer v vseh 12 statističnih regijah in opravljajo posebne razvojne naloge, ki so namenjene doseganju ciljev Strategije regionalnega razvoja Slovenije (Veble, 2020, str. 15).

Slovenija je leta 2018 dosegala 87 % povprečja bruto domačega proizvoda (v nadaljevanju BDP) na prebivalca v EU, kar je nekoliko slabše kot leta 2008, ko je dosegla 90 % tega povprečja. Nadpovprečno razvite EU-28 države, če bi gledali zgolj ta gospodarski kazalec, bi tako bile Avstrija, Belgija, Danska, Nemčija, Islandija, Francija, Nizozemska, Finska, Švedska, Združeno kraljestvo in Luksemburg, ki bi bil po tem kazalcu z 254 % povprečja BDP na prebivalca v EU najrazvitejša EU-28 država v letu 2018. Slovenija bi si s Ciprom, ki je prav tako dosegel 87 % povprečja med podpovprečno razvitimi državami, gledano zgolj na ta kazalec leta 2018 delila 5. mesto, in sicer za Češko (91 %), Španijo (92 %), Italijo (95 %) in Malto (98 %) (Eurostat, 2019a).

V strokovni literaturi in znanstvenih člankih si avtorji razvoj razlagajo zelo različno, odvisno od tega, s katerega področja izhajajo, ko pišejo o njem. Slim (1995, str. 143) pravi, da je razvoj veliko pomembnejši od gospodarstva in gospodarske rasti, da je univerzalni cilj vseh in ne le problem tretjega sveta, da je odvisen od interakcije med različnimi skupinami in različnimi narodi ter da je v središču boja za razvoj boj odnosov znotraj skupin. Da razvoja ne gre enačiti z gospodarsko rastjo, meni tudi Kračun (1998, str. 189), ki v svojem delu povzema ekonomsko trditev Josepha Schumpetra, da se razvoj v nasprotju z gospodarsko rastjo kaže v kakovostnih spremembah. Za razliko od gospodarske rasti, ki je lahko merljiva, in sicer z naraščanjem BDP na prebivalca, je razvoj težje merljiv (Kračun, 1998, str. 189). Senjur (2002, str. 5–6) pa je mnenja, da se razvoj ne ukvarja zgolj s proizvodnjo in razdelitvijo, pač pa tudi s problematiko bogastva in revščine, njegov cilj pa naj bi bil povezan z izboljševanjem življenjskega standarda ljudi. Tudi on je mnenja, da je razvoj težje merljiv, saj za to potrebujemo prave socialno-ekonomske kazalce. Perpar (2014, str. XVI) pomen razvoja enači z izvajanjem političnih, gospodarskih in socialnih pogojev, ki človeku omogočajo ustvarjalnost, samospoštovanje in občutek pripadnosti določeni skupnosti, ki izvaja aktivnosti z namenom doseganja teh ciljev. Kot alternativa klasičnemu razvoju se je v začetku sedemdesetih let 20. stoletja pridružila teorija trajnostnega razvoja, ki pravi, da je sprejemljiva zgolj tista gospodarska rast, ki je skladna z delovanjem treh področij, to so gospodarstvo, okolje in družba (Lukič, 2004, str. 1–28).

Kljub dobrim politikam pa se razlike v razvoju še vedno kažejo. Dejstvo je, da je za pripravo dobrih programov politik zmanjševanja razlik znotraj države treba poznati tudi dejavnike, ki

te razlike povzročajo (Perpar, 2014, str. III). Haq in Ali (2013, str. 1) razlike v razvoju oziroma razvojno neuravnoteženost opredeljujeta kot stanje, kjer dohodek na prebivalca, življenjski standard, potrošnja, kmetijska in industrijska infrastruktura med različnimi območji niso homogeni. Gledano Slovenijo pa razlike med občinami in regijami iščemo predvsem v njeni pokrajinski in poselitveni mozaičnosti, ekonomski različnosti znotraj regij, demografskih razlikah po regijah, oskrbnih neenakostih urbanega omrežja, skromnem številu mest na višjih hierarhičnih stopnjah in po drugi strani v tem, da imamo v Slovenij veliko medobčinskih središč (Šink, 2016, str. 4).

Toplak (2013, str. 40) navaja, da so slovenski strokovnjaki za lokalno samoupravo mnenja, da trenutno uveljavljena ureditev lokalnega samoupravljanja v Sloveniji še ni doprinesla k zmanjševanju razlik med občinami, pač pa, da trenuten način le pogloblja prepad med centralizirano oblastjo (državo) in razvojno najšibkejšimi občinami. Kot pravi, obstaja enotno mnenje, da Slovenija potrebuje reformo slovenskega lokalnega samoupravljanja na način, da bi se uvedle učinkovite in funkcionalne pokrajine.

Vlaj (2008, str. 7) je mnenja, da bi moral biti temeljni cilj pokrajin predvsem zagotavljanje storitev in dobrin regionalnega in lokalnega pomena. Slovenija je pred vstopom v EU celo sestavila strategijo, v kateri je predvidela ustanovitev pokrajin kot vmesne ravni med državo in občinami, ki bi delovale kot partner evropskih strukturnih skladov in v čezmejnem regionalnem razvoju (Vlaj, 2010, str. 7).

Namen tega magistrskega dela je s pomočjo različnih kazalcev, ki odražajo razvoj slovenskih občin, analizirati stanje razvojne neenakosti med slovenskimi občinami. Cilja magistrskega dela pa sta, da s pomočjo analize sekundarnih podatkov, ki so zbrani za slovenske občine, in s pomočjo izbranih kazalcev prikažem razlike v razvoju med slovenskimi občinami ter ugotovim in grafično prikažem, katere slovenske občine so glede na kazalce v boljši in katere v slabši razvojni kondiciji.

Delo je sestavljeno iz teoretičnega in empiričnega dela. V teoretičnem delu se poslužujem opisne metode diskrepcije in metode kompilacije, s katero sem pridobil, primerjal in združil mnenja in ugotovitve različnih strokovnjakov s področja predmetne tematike. Empirični del temelji na uporabi metode razvrščanja v skupine, katere namen je združevanje enot v skupine s podobnimi značilnostmi.

Magistrsko delo je strukturirano iz štirih glavnih vsebinskih poglavij. Vsako poglavje vsebuje tudi nekaj podpoglavij, kar mi omogoča podrobnejšo analizo. V uvodu predstavljam izbrano temo, namen in cilje naloge ter načrt oziroma strukturo dela. Prvo poglavje je namenjeno definiranju lokalne samouprave in lokalne skupnosti z namenom lažjega razumevanja nadaljevanja. Drugo poglavje govori o regionalizaciji Slovenije. Na začetku so definirani osnovni pojmi, kot so regionalizacija, regionalizem in regija, nato pa sledi pregled obstoječih regionalnih delitev Republike Slovenije ter zadnji predlog pristojnih, ki bi Slovenijo razdelil na pokrajine. V tretjem poglavju je predstavljen regionalni razvoj

Republike Slovenije. Po definiranju regionalnega razvoja in regionalne rasti sledi še definiranje trajnostnega razvoja. Predstavljena je tudi regionalna razvojna politika Slovenije, kjer nekaj besed namenjam strategiji regionalnega razvoja in regionalnim razvojnim agencijam. Del tretjega poglavja je tudi predstavitev načinov merjenja oziroma analiziranja razvoja ožjih delov države, ki se za različne namene uporabljajo v današnjem času. Na koncu tega poglavja je na kratko predstavljena še druga raven lokalne samouprave kot način zmanjševanja regionalnih razvojnih razlik. V začetku zadnjega poglavja predstavljam potek analize, ki ji sledi predstavitev izbranih spremenljivk oziroma kazalcev, ki so vključeni v analizo. Tam se nahaja tudi kratka analiza stanja po občinah po posameznih kazalcih. Na koncu poglavja sledi še izvedba razvrstitve občin v skupine s podobnimi značilnostmi, rangiranje občin glede na razvojno uspešnost in interpretacija rezultatov. Sklepne ugotovitve se nahajajo v sklepu magistrskega dela.

1 LOKALNA SAMOUPRAVA V REPUBLIKI SLOVENIJI

Vlaj (1998a, str. 9–14) v svojem delu pojasnjuje, da obstaja prav toliko opredelitev pojma lokalna samouprava, kot je avtorjev, ki pišejo o njej. O lokalni samoupravi je oblikovanih veliko stališč, ki pa si pogosto tudi precej nasprotujejo. Pojasnjuje, da je odnos do lokalne samouprave odvisen predvsem od družbenega položaja posameznika ali skupine in od ciljev, ki jih ti zasledujejo. Prav tako pravi, da naj bi bil odnos odvisen tudi od konkretnih potreb oziroma interesov, ki jih imata posameznik ali skupina, od tradicije in zgodovinskega spomina na nekdanjo lokalno samoupravo na slovenskih tleh ter seveda od znanja o tej temi in poznavanja lokalne samouprave v preostalih državah sveta.

1.1 Lokalna samouprava

Problem pri opredeljevanju tega pojma je v tem, da v teoriji ne poznamo njegove enotne definicije (Vlaj, 1998a, str. 15). Po Bučarju (v Vlaj, 1998a, str. 14) samouprava določa pravico in možnost odločanja o svojih zadevah in na podlagi lastne moči. Bistvo samouprave pa naj bi bilo po mnenju Pitamica (v Vlaj, 1998a, str. 14) v tem, da se določen obseg poslov opravlja znotraj območja ljudi, ki so za te posle neposredno zainteresirani, ne pa s strani centralne vlade. Pri opredeljevanju pojma lokalna samouprava si lahko pomagamo s tem, da besedno zvezo razdelimo na dva dela. Tako dobimo besedo »lokalno« na eni strani in besedo »samouprava« na drugi strani. Beseda »lokalno« se nanaša na določen kraj oziroma ožje območje, kar ločujemo od širšega »nacionalnega« območja oziroma države. Beseda »samouprava« pa pomeni možnost odločanja in upravljanja glede na lastne interese in na podlagi lastne moči (Grafenauer, 2000, str. 35–36). Ob tem lahko ugotovimo, da je država kot celota najbolj samoupravna, vse druge skupnosti znotraj nje pa črpajo svoje pravice od države. Iz najširše družbene skupnosti (države) tako manjše samoupravne družbene skupnosti črpajo svojo samoupravo. Zadeve, ki se tičejo ožjih samoupravnih družbenih skupnosti, in tiste, ki se tičejo družbe kot celote, so javne zadeve, država pa določa, katere

od njih samoupravna družbena skupnost lahko rešuje sama in katere skupaj z državo. Nobena od teritorialnih samoupravnih družbenih skupnosti ne sme delovati proti volji države (Vlaj, 1998a, str. 14).

Tudi Šmidovnik (1995, str. 27) je mnenja, da je lokalna samouprava širši pojem od lokalne skupnosti. Kot pravi, gre za lokalno skupnost s sposobnostjo samoupravljanja. Tako združi sociološko in pravno-sistemske sestavine. V nadaljevanju določi še najpomembnejše teritorialne elemente lokalne samouprave, ki so (Šmidovnik, 1995, str. 27):

- **teritorialni element** – nam pove, da so lokalne samouprave teritorialno določene, med seboj pa razmejene in določene kot subjekti (denimo občine in pokrajine),
- **funkcionalni element** – nam pove, da je tem skupnostim priznano določeno število nalog, ki jih morajo opravljati, in izražajo interese prebivalcev te skupnosti,
- **organizacijski element** – nam pove, da morajo te naloge opravljati člani skupnosti pod svojo lastno odgovornostjo, in sicer neposredno ali s pomočjo izvoljenih organov,
- **materialno-finančni element** – nam pove, da ima lokalna samouprava svoja tako finančna kakor tudi materialna sredstva za opravljanje svojih nalog in
- **pravni element** – nam pove, da ima lokalna samouprava lastnost pravne osebe.

1.2 Lokalna skupnost

Lokalna skupnost za razliko od lokalne samouprave ni pravni pojem. Gre za skupnost oziroma družbo, ki prebiva na določenem območju, družijo pa jih podobni družbeni interesi. Ta območja so lahko večja ali manjša tako po površini kakor po številu prebivalcev. Lokalna skupnost je nosilec lokalne samouprave, zato brez lokalne skupnosti o lokalni samoupravi sploh ne bi bilo govora (Vlaj, 2006 str. 17).

Bistveni elementi lokalne skupnosti so po mnenju Vlaja (1998a, str. 17) ozemlje, skupne potrebe in interesi, ljudje, naseljeni na teh območjih, ter zavest teh ljudi o skupnosti, ki ji pripadajo, oziroma skupni želji po nečem, kar je dobro za to skupnost. Igličar (brez datuma, str. 5) meni, da ima vsaka oblika združevanja ljudi tudi določen notranji red, s katerim se zagotovi normalno delovanje skupnosti. Opozori pa, da podrobna normativna opredelitev in prevelika organiziranost lokalnih oblasti predstavljata večjo oviro za uveljavljanje interesov krajanov.

Podoben pogled na lokalno skupnost imajo tudi v tujini. Scherl in Edwards (2007, str. 71) lokalno skupnost opredeljujeta kot skupino ljudi s skupno identiteto, ki jih povezuje skupno dobro. Lokalna skupnost ima po njunem mnenju tudi določene posebne pravice, ki so povezane z območjem, na katerem ta skupnost ljudi prebiva. Do svojega območja čutijo posebno pripadnost tako v kulturnem kakor tudi družbenem, gospodarskem in duhovnem smislu. Večina raziskovalcev pa na lokalno skupnost gleda kot na majhno prostorko enoto, ki jo oblikuje homogena družbena struktura s skupnimi normami in interesi (Muganda, Sirima & Ezra, 2013, str. 54).

2 REGIONALIZACIJA SLOVENIJE

Čeprav gre pri pojmu regionalizacija predvsem za politično razmejevanje določenega območja, pa je potrebno po mnenju Vrišerja (v Plut, 1999, str. 10) regionalizacijo enačiti z razvrščanjem oziroma razmejevanjem zemeljskega površja na ozemlja, ki jih združujejo podobne značilnosti, ob tem pa se ta ozemlja od drugih bistveno razlikujejo. Regionalizacija torej ne pomeni zgolj členitve države na pokrajine, ki bi kot druga raven lokalne samouprave opravljale določene naloge namesto države ali občin, pač pa se besedo regionalizacija uporablja tudi za vse ostale regionalne členitve države. Republika Slovenija se tako za različne namene deli na več načinov, katerih pestrost predstavljam prav v tem poglavju.

2.1 Regionalizacija in regionalizem

Z besedo regionalizacija se je na samem začetku, takoj po vojni, označevalo željo po izboljšanju organizacije gospodarskega razvoja (Gologranc, 2009, str. 124). Takoj moramo ločiti besedo regionalizacija od besede regionalizem. Po mnenju Vlaja (1998b, str. 98) je regionalizem beseda za politično in ideološko gibanje in označuje proces, ki je usmerjen k kreiranju regij, kar je nenazadnje kar končni cilj regionalizma. Kreiranje regij je pojav, kjer imamo na eni strani državo kot osrednjo figuro (oblast), na drugi stani pa lokalne skupnosti kot stranske figure. S pojmom regionalizacija pa po Vlaju (1998a, str. 319) označujemo predvsem politični in upravni proces kreiranja regij, in sicer z namenom, da bi države lažje obvladovale svoje ozemlje in s tem pospeševale razvoj. Vlaj (2006, str. 22) pravi, da je izoblikovanje regij poseben tip državne ureditve, s katerim naj bi države iskale ustrezno rešitev med unitarizmom oziroma izenačevanjem razlik na eni strani in federalizmom na drugi strani. Regionalizem se od regionalizacije loči tudi v tem, da regionalizacija države teče od zgoraj navzdol, regionalizem pa ravno obratno. Z besedo regionalizacija se tako razume stvarjenje popolnoma novih ravni države, pri čemer se lahko novo ustvarjene institucionalne ravni med seboj popolnoma razlikujejo v smislu organov, odgovornosti in oblasti (Haček, 2005, str. 88). Da je regionalizacija nov pojav v oblikovanju sodobne države, pa trdi Žohar (2000, str. 33), ki pravi, da je njen namen predvsem izpolniti dosedanjo državno strukturo. V teoriji in praksi obstajajo trije tipi regionalizacije, in sicer regionalizacija brez ustvarjene regionalne ravni, regionalna regionalizacija in politična regionalizacija (Haček, 2005, str. 88).

Strokovnjaki z različnih področij (ekonomija, arhitektura, sociologija, geografija, politologija ipd.) si pojem regionalizacija razlagajo različno (Brezovšek & Kukovič, 2012, str. 61). Z geografskega vidika Urbanc (2002, str. 14) regionalizacijo vidi v delitvi na regije, kjer naj bi beseda regionalizacija prihajala iz latinščine, in sicer »regio«, kar pomeni pokrajina, predel, območje ali ozemlje s podobnimi ali celo enakimi družbenimi značilnostmi. V tem magistrskem delu se bom držal definicije, ki jo postavil Bučar (2001, str. 23), ki pravi, da je regionalizacija delitev določenega širšega zemljepisnega območja na ožje enote – pokrajine, ki jih v nadaljevanju deli še na pokrajine pod državno oblastjo in pokrajine pod krajevno oblastjo. Kot pravi, so pokrajine pod državno oblastjo tiste pokrajine,

ki zajemajo širše upravno teritorialno območje, pokrajine pod krajevno oblastjo pa tiste, ki povezujejo ožje samoupravne krajevne enote skupaj s širšimi samoupravnimi enotami.

Regionalizacija bi morala biti v Sloveniji skupen produkt najmanj treh interesov, in sicer (Brezovšek & Kukovič, 2012, str. 64):

- **interesa države**, saj naj bi uvedba pokrajin pomenila njeno notranje uravnoteženje,
- **interesa občin**, saj bi uvedba pokrajin pripeljala do boljšega sodelovanja med občinami in državo po načelu subsidiarnosti in
- **interesa občanov, gospodarstva in drugih**, saj bi z uvedbo pokrajin ti subjekti v roke dobili ustrezno orodje za reševanje konkretnih vprašanj javnega pomena na območju pokrajine in orodje za pospeševanje razvoja.

Poznamo pa tudi pojem novi regionalizem, ki je povezan z globalizacijo in se je pojavil v osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Toplak (2013, str. 11) je mnenja, da je ta vrsta regionalizma pomembno vplivala na odpravljanje trgovinskih ovir znotraj regij in je bila v pomoč pri vzpostavitvi novega javnega prostora za sklepanje javnih politik. V nadaljevanju tudi opozori, da je po Evropi moč opaziti, da občine in regije pospešeno gradijo tehnološke parke, inkubatorje ter druge centre za prenos znanja, saj se zavedajo, da lahko na tak način pritegnejo vlagatelje, okrepijo vlogo podjetništva, skratka pospešijo razvoj regije, kar je nenazadnje tudi cilj uvedbe pokrajine. Kot navaja Paasi (2009, str. 10), se novi regionalizem od starega loči po družbeni ureditvi sistema, obsegu in motivu, stopnji odprtosti in kompleksnosti integracije, ter poudari, da sta pri razvoju novega regionalizma imela pomembno vlogo predvsem socialna vključenost in identiteta.

Po mnenju Vlaja (2010, str. 2) vloga regij v Evropi narašča, saj naj bi Svet Evrope ugotovil, da v številnih evropskih državah že poteka proces reformiranja oziroma uvajanja regionalne samouprave, poznajo pa se različni modeli in oblike regionalizacije, kar naj bi bila posledica različne ustavne tradicije ter socio-ekonomskih, kulturnih in geografskih razmer. Za vse modele regionalne samouprave je mogoče povzeti njihove temeljne koncepte in načela. V posameznih evropskih državah imajo regionalne oblasti različen položaj. V Evropi poznamo šest modelov regionalizacije držav, a si države same izberejo, kateri model jim najbolj ustreza. Nekatere države pa lokalne samouprave na stopnji regij sploh ne potrebujejo (Vlaj, 2010, str. 3).

2.2 Regija

Tako kot pojem regionalizem si tudi regijo oziroma pokrajino različni strokovnjaki razlagajo različno. Regija bolj splošno označuje območje oziroma prostorsko omejen prostor, definicije pa so si različne predvsem v tem, s katerega področja prihaja strokovnjak, ki piše o njej (Šink, 2016, str. 30). Brezovšek in Kukovič (2012, str. 63) sta mnenja, da se s pojmom regija pojmuje decentralizirana oblika državne uprave in druga, širša raven lokalne samouprave. Vlaj (1998a, str. 319) pa jo definira kot vmesni prostor med državo in občinami, kjer se pojavljajo aktualne potrebe, kot so denimo gradnja in vzdrževanje cest regionalnega

pomena, oskrba s pitno vodo in energijo ter ostalih potreb, ki jih je treba zadovoljevati ne zgolj na ravni občine, pač pa na ravni širšega območja. Problemi, ki se kopičijo na tem teritoriju, so problemi, ki se na eni strani tičejo države, na drugi pa občine. Podobne definicije lahko v slovenskih in tujih znanstvenih delih najdemo tudi za besedo pokrajina, zato bom ti dve besedi tudi v tem magistrskem delu enačil. Čeprav pokrajine v Sloveniji zakonsko še niso zaživele, pa je Vlaj (1998a, str. 319) prepričan, da regije tu že obstajajo, saj je opaziti subjektiven občutek prebivalcev, da pripadajo določenemu območju. V širšem prostoru EU pa je poimenovanje regije precej fleksibilno in ni vezano na strogo določene definicije (Vuga, 1998, str. 196).

2.3 Regionalna delitev in razvoj Slovenije pred osamosvojitvijo

Za razumevanje današnje ureditve in razvitosti Slovenije je pomembno vedeti, kako je bilo naše ozemlje upravno-politično urejeno in kako se je razvijalo v preteklosti. Razvoj slovenskega ozemlja se je začel v 18. stoletju z industrijsko revolucijo. Takrat so bile zgrajene prve večje tovarne, v razcvetu pa sta bila tudi premogovništvo in železarstvo. Z izgradnjo železnice od Avstrije, skozi Maribor in Ljubljano do Trsta v Italiji pa sta se na Slovenskem povečala tudi promet in trgovina. Čeprav je takrat prevladovala kmetijska dejavnost, so se najhitreje razvijali kraji, ki so zrasli tik ob tej železnici. Ob razvijajoči se tekstilni industriji se je na Slovenskem takrat že varilo pivo, prav tako pa se je razvijalo tudi gradbeništvo, opekarstvo, živilska in papirniška industrija (Ivančič, 2001, str. 57–65).

Z razvojem industrije je začela propadati obrt, nastajati pa so začele prve industrijske pokrajine, denimo Gorenjska z Ljubljano, Dravsko polje, Spodnja Savinjska dolina, Črni revir s premogovništvom, Idrija z rudnikom in seveda Mežiška dolina z jeklarno na Prevaljah, kasneje tudi na Ravnah. Čeprav se je z odcepitvijo od Avstro-Ogrske izgubil določen trg, se je gospodarska rast z vključitvijo v Jugoslavijo ponovno povečala. Železarne so zrasle na Jesenicah, Ravnah in v Štorah (Gams, 1996, str. 61).

V začetku 20. stoletja je tudi slovensko območje udarila gospodarska kriza, ki je povzročila večji odstotek brezposelnih, kar je sililo v modernizacijo in prestrukturiranje industrije. Leta 1933 so vzpostavili letalsko povezavo z ljubljanskega potniškega letališča. Kmalu, in sicer leta 1937, je ljubljanskemu sledilo tudi mariborsko letališče. Poleg že razvitih železnic in letalskega prometa se je množično začelo graditi tudi cestno omrežje. Slovenija se je tako med prvo in drugo svetovno vojno in v času Jugoslavije razvila v industrijsko državo (Cvirn in drugi, 1999, str. 337–338).

Druga svetovna vojna je tudi na slovenskih tleh pustila ogromno škode. Skoraj vse je bilo treba zagnati od začetka. Porušeni je bilo veliko tovarn. Veliko moških pa tudi žensk je v vojni padlo, zato je primanjkovalo delovne sile. Železarstvo, rudarstvo, elektroindustrija in kovinarstvo so bile prve industrijske panoge, ki so po vojni ponovno zaživele. Ker je bila uvedena politika policentričnega razvoja, so začeli nastajati povsem novi industrijski kraji. V industrijo je bilo uvedenega tudi precej kmečkega prebivalstva. Tehnološki zaostanek

zaradi zaprtosti Jugoslavije se je reševalo tudi z uvozom delavcev iz drugih držav Jugoslavije v Slovenijo (Gams, 1996, str. 62).

Vse večje razlike na gospodarskem in kulturno-političnem področju so vodile v razmišljanje o samostojni državi. Republika Slovenija je 25. junija 1991 postala samostojna in neodvisna država. S tem je izgubila južni trg. Ponovno je propadlo veliko obratov, veliko ljudi pa je izgubilo zaposlitev. Časi po osamosvojitvi so bili težki, a Slovenija je kasneje zopet napredovala (Cvirn in drugi, 1999, str. 396–429).

Ivančič (2001, str. 62) navaja, da je bila pravna ureditev, kakršno na Slovenskem pozamo danes, vpeljana že v času Avstro-Ogrske. Poznali smo okrajna glavarstva in deželna namestništva. Ozemlje naše države je bilo v času nemškega cesarstva razdeljeno na štiri pokrajine, to so bile Kranjska, Štajerska, Primorska in Koroška, ki pa je obsegala le majhen del današnje države (Haček, 2003, str. 111). Poznali smo tudi petstopenjsko upravno ureditev, in sicer so si po hierarhiji od najmanjše do največje sledile občine, sodni oziroma davčni okraji, politični okraji, dežele in država (Ivančič, 2001, str. 62).

V Kraljevini Jugoslaviji je bilo število stopenj zmanjšano na štiri. Poleg občin so obstajali tudi okraji, sledile so banovine in dežele. Socialistično obdobje Federativne republike Jugoslavije pa je poznalo zgolj tri stopnje, to so bile občine, republike in država (Haček, 2003, str. 111).

Po osamosvojitvi so se začeli pogovori o strategiji regionalnega razvoja Slovenije, toda regionalni razvoj je bil zaradi težnje po centralizaciji sredstev, oblikovanja politične in upravne strukture države ter težav pri procesu gospodarske stabilizacije pahnjen v ozadje (Kristl, 2006, str. 9). Slovenija je bila ob osamosvojitvi najprej razdeljena na 62 občin, a je bilo kasneje, na podlagi nove slovenske ustave iz leta 1991, oktobra 1994 po evropskem zgledu ustanovljenih 147 občin (Pečar, 2002, str. 12–13). Takrat je prišlo tudi do bistvene delitve funkcij, in sicer so se državne funkcije prenesle na upravne enote, lokalne naloge pa so opravljale nove občine. Novo povečanje števila občin je nato sledilo še v letih 2002, 2006 in nazadnje leta 2011 (Ministrstvo za javno upravo Republike Slovenije, 2020).

2.4 Obstoječa regionalna delitev Slovenije

Danes poznamo dve stopnji administrativne delitve države, in sicer občino in državo. Med njima bi lahko bila tudi pokrajina, a se za njo vsaj do sedaj v Sloveniji še nismo odločili. Predvsem z namenom zbiranja statističnih podatkov pa obstajajo tudi statistične regije, ki pa nimajo oblikovane administracije in nimajo izvoljenih predstavnikov (Kavaš & Koman, 2003, str. 157–158). V nadaljevanju podrobneje predstavljam trenutno veljavno administrativno delitev Slovenije na občine, poleg tega pa tudi navidezno delitev na statistične regije ter ostale možne delitve slovenskega ozemlja.

2.4.1 Delitev Slovenije na občine in delitev občin

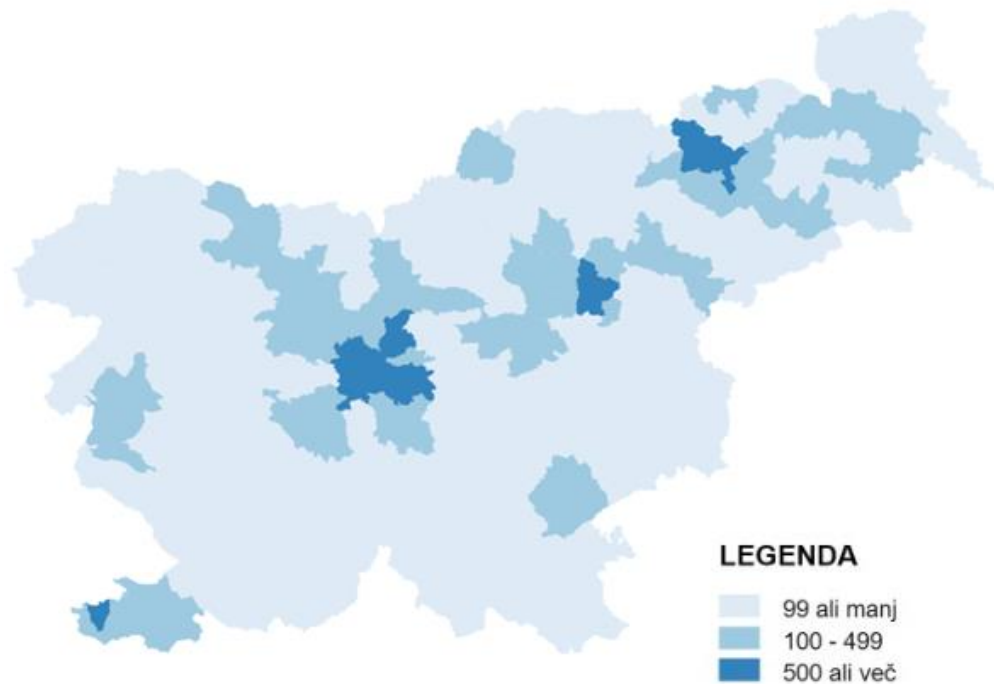
Najnižja administrativna enota v Sloveniji je občina, ki je v tem magistrskem delu izbrana tudi za prostorsko enoto in bo predmet proučevanja v sami analizi v nadaljevanju tega dela. V Republiki Sloveniji občine delujejo kot temeljne lokalne samouprave. Vlaj (1998a, str. 23) govori, da so občine lahko znotraj členjene še na krajevne skupnosti, vaške skupnosti in četrtne skupnosti. Po Zakonu o lokalni samoupravi, Ur. l. RS, št. 94/07, 76/08, 79/09, 51/10, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO, 11/18 – ZSPDSLS-1, 30/18, 61/20 – ZIUZEOP-A in 80/20 – ZIUOOPE, imamo v Sloveniji tri vrste občin, in sicer navadne oziroma vaške občine, mestne občine (v nadaljevanju MO) in občine s posebnim statusom, ki pa se v Sloveniji do sedaj še niso uveljavile. Trenutno je v Republiki Sloveniji 212 občin, od tega je 11 mestnih in 201 navadna občina. Zadnja občina, ki se je pridružila skupini navadnih občin, je občina Ankaran, ki se je leta 2011 odcepila od MO Koper. Mestne občine so: MO Ljubljana, MO Maribor, MO Celje, MO Velenje, MO Murska Sobota, MO Novo mesto, MO Kranj, MO Koper, MO Nova Gorica, MO Ptuj in MO Slovenj Gradec.

SURS (2021c) denimo občine za namene statistike razvoja podeželja ločuje še po prostorski tipologiji, mestno-podeželjski tipologiji in po stopnji urbanizacije. V tem magistrskem delu se bom zaradi lažjega razumevanja nadaljevanja, predvsem pa z namenom povezovanja podatkov med seboj dotaknil zgolj členitve slovenskih občin po stopnji urbanizacije. Ta tipologija temelji na razvrstitvi občin po tipu gostote poselitve, poznane pa so tri stopnje, in sicer (SURs, 2021c):

- gosto poseljena območja, kjer živi več kot 500 prebivalcev na km²,
- območja srednje gostote, kjer živi več kot 100 in manj kot 500 prebivalcev na km², in
- redko poseljena območja, kjer živi manj kot 100 prebivalcev na km².

Podatke za gostoto poselitve po slovenskih občinah v letu 2019 sem pridobil na spletnih straneh Statističnega urada Republike Slovenije (v nadaljevanju SURS), za kartografski prikaz na sliki 1 pa sem uporabil njihov Stage II (STATistika – Geografija, v nadaljevanju Stage 2), ki je interaktivna kartografska aplikacija, namenjena grafični predstavitvi podatkov. Najbolj gosto poseljene so predvsem mestne občine, gostota poselitve pa je visoka tudi v nekaterih manjših občinah, ki se nahajajo blizu mestnih občin. Denimo občina Miklavž na Dravskem polju, soseda MO Maribor, je s 540 prebivalci na kvadratni kilometer absolutna rekorderka med manjšimi občinami v gostoti poselitve. Najredkeje poseljene občine so hribovite občine, to so občine na skrajnem zahodu države. Za primer lahko vzamemo občino Bovec, ki po površini ne spada med manjše občine, a ima zgolj osem prebivalcev na kvadratni kilometer. Med manj poseljenimi občinami so tudi občine na Notranjskem, Dolenjskem in v Prekmurju. Občine se na podlagi kriterija Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj, delijo tudi na urbane in ruralne, kjer je kriterij za razvrstitev občin prav tako gostota poselitve (Perpar, 2014, str. 14).

Slika 1: Gostota prebivalstva glede na stopnjo urbanizacije po občinah

Vir: SURS (2021b).

2.4.2 Delitev Slovenije na statistične regije

Edine regije, ki so v Sloveniji teritorialno opredeljene, so statistične regije, ki so bile za potrebe čim boljšega medobčinskega prostorskega načrtovanja in sodelovanja uvedene v začetku sedemdesetih let 20. stoletja, rekli pa so jim tudi funkcijske oziroma planske regije (Čebular & Grahek, 2003, str. 133). Leta 1995 jih je za namen zbiranja, obdelovanja in izkazovanja statističnih podatkov prevzel SURS, ki jih je iz funkcijskih preimenoval v statistične regije (Toplak, 2013, str. 14). V teoriji takšnim območjem pravijo tudi administrativne regije, saj so namenjene javnoupornemu kontrolnemu sistemu, in se razlikujejo od sociogeografskih regij, ki so namenjene ločevanju glede na sociogeografske značilnosti (Hančlova & Tvrdo, 2004, str. 8).

Statistične regije v Sloveniji veljajo za vmesno teritorialno raven med državo in občino, hkrati pa prevzemajo marsikatero vlogo, ki bi jo, v primeru, da bi jih imeli, prevzele prave pokrajine (Čebular & Grahek, 2003, str. 133). Ena takšnih je vloga razvojnih regij, ki je izrednega pomena pri financiranju občin iz strukturnih skladov EU (Strmšnik, 2004, str. 137). V Sloveniji je 12 statističnih regij, in sicer: pomurska, podravska, koroška, savinjska, zasavska, osrednjeslovenska, posavska, regija jugovzhodna Slovenija, gorenjska, goriška, obalno-kraška in primorsko-notranjska (SURS, 2020a).

2.4.3 Delitev Slovenije po klasifikaciji NUTS in SKTE

Evropski statistični urad (angl. European Statistical Office, v nadaljevanju EUROSTAT) statistično zajema uravnoteženo hierarhijo, zato podobna območja združuje v tako imenovano skupno evropsko klasifikacijo teritorialnih enot (angl. Nomenclature of Territorial Units for Statistics, v nadaljevanju NUTS). Trenutno poznamo tri nivoje NUTS regij, merilo za ločevanje pa je število prebivalcev, kar je predstavljeno v tabeli 1.

Tabela 1: Minimalno in maksimalno število prebivalcev glede na NUTS nivo

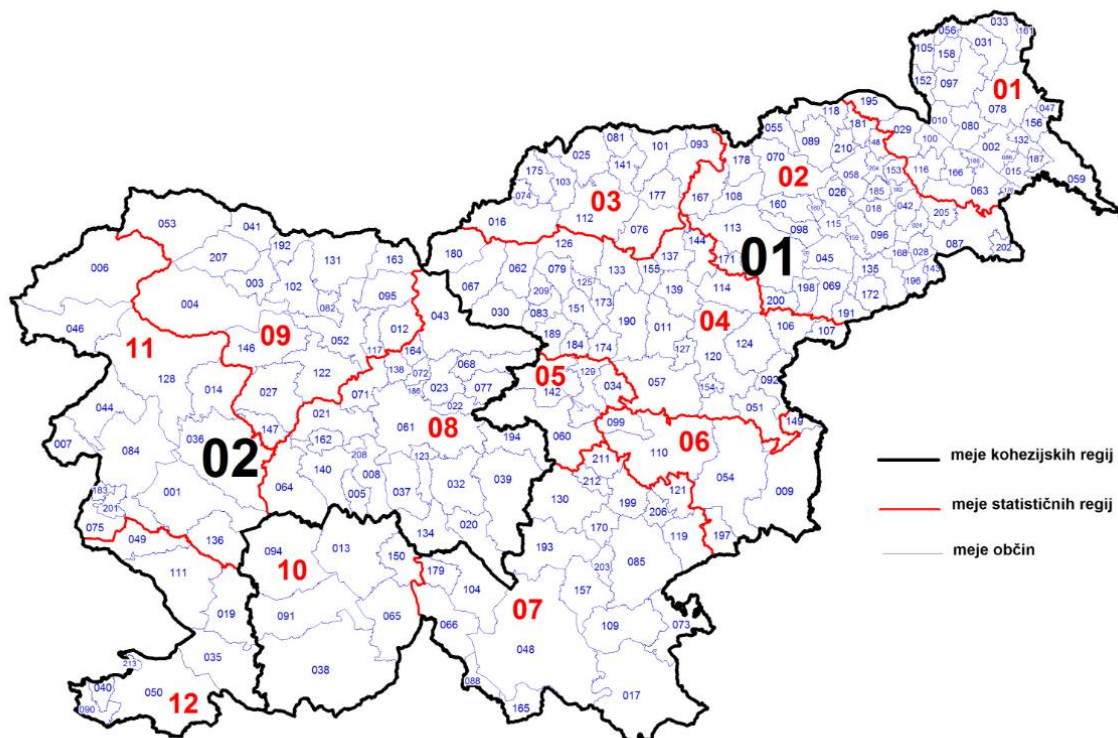
Nivo NUTS	Minimalno število prebivalcev	Maksimalno število prebivalcev
NUTS 1	3.000.000	7.000.000
NUTS 2	800.000	3.000.000
NUTS 3	150.000	800.000

Vir: EUROSTAT (2019b).

Glede na NUTS regije se države najprej delijo na enote nivoja NUTS 1, le-te pa se delijo na enote nivoja NUTS 2 in še naprej na enote nivoja NUTS 3. Države morajo pri členitvi svojega ozemlja upoštevati v zgornji tabeli navedeno normativno merilo, kar pomeni, da ni nujno, da vsaka država uporabi vse tri hierarhične nivoje. Za primer lahko vzamemo državo Luksemburg, ki ima nekaj več kot 600.000 prebivalcev, zato njeno celotno ozemlje predstavlja tako enoto na nivoju NUTS 1 kakor tudi na nivoju NUTS 2 in NUTS 3 (SURSTAT, 2017, str. 2).

NUTS 1 regija v Sloveniji je država Slovenija kot celota. V nadaljevanju se Slovenija deli na dve kohezijski regiji, in sicer vzhodno in zahodno Slovenijo, to predstavlja nivo NUTS 2. NUTS 3 nivo pa predstavlja 12 statističnih regij Slovenije. Slovenija se v nadaljevanju deli še po standardni klasifikaciji teritorialnih enot (v nadaljevanju SKTE), in sicer SKTE 4 predstavljajo upravne enote, SKTE 5 občine, SKTE 6 krajevne oziroma vaške skupnosti, SKTE 7 so naselja, SKTE 8 pa so prostorski okoliši. Pogled na Republiko Slovenijo, razdeljeno na nivoja NUTS 2 in NUTS 3 ter na občine po SKTE 5, predstavljam na sliki 2.

Slika 2: Delitev Slovenije na NUTS 2, NUTS 3 in SKTE 5

Vir: Wikipedija (2015).

2.4.4 Ostale možne delitve Slovenije

Slovenijo je možno razdeliti tudi na druge načine. Različne organizacije in institucije na različnih področjih delovanja uporabljajo različne regionalne delitve Slovenije. Predvsem delitev javne in državne uprave je pomembna z vidika pristojnosti. Za reševanje določenih upravnih zadev namreč ni pristojen kateri koli organ. Zakon o splošnem upravnem postopku (ZUP), Ur. l. RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10, 82/13 in 175/20 – ZIUOPDVE, določa stvarno in krajevno pristojnost. Tako so denimo za upravne zadeve iz državne pristojnosti na prvi stopnji odgovorne upravne enote, na drugi stopnji pa resorna ministrstva, če z zakonom ni določeno drugače (16. člen ZUP). Krajevna pristojnost po tem istem zakonu nam pove, da o upravnih zadevah na območju celotne države odloča stvarno pristojno ministrstvo. Organi državne uprave, ki so organizirani po teritorialnem načelu, pa o upravnih zadevah odločajo na območjih, na katerih so organizirani (19. člen ZUP). Delitev Slovenije na javno in državno upravo glede na organe natančneje opredeljujeta Dirnbek in Haček (2008), ki poleg tega predstavljata še delitev Slovenije na organe civilne družbe.

2.4.5 Delitev Slovenije na pokrajine

Pokrajino lahko definiramo kot »samoupravno lokalno skupnost, ki opravlja zadeve širšega pomena in zadeve iz državne pristojnosti, ki jih nanjo prenese država z zakonom v njeno izvorno pristojnost ali v uresničevanje zadev iz državne pristojnosti« (Vlaj, 1998a, str. 342). Pokrajine sestavljajo občine na določenem območju, ki jih združujejo trajnejši odnosi med občani oziroma njihovimi prebivalci, in sicer z namenom uresničevanja skupnih interesov oziroma potreb ter ohranjanja identitete območja. Pokrajina je pravna oseba javnega prava in zagotavlja demokratično upravljanje zadev širšega lokalnega pomena, kar jo ločuje od občine, ki zagotavlja upravljanje zadev ožjega lokalnega pomena. Pokrajina zagotavlja tudi upravljanje zadev državnega pomena, saj lahko država na pokrajino prenese določene naloge. Glavni vir financiranja pokrajine so davki in druge obvezne dajatve ter prihodki, ki so določeni z zakonom in s statutom pokrajine. Na drugi strani pa so odhodki in izdatki pokrajine del javnih financ. Pokrajina mora sprejeti tudi svoj statut, ki mora vsebovati določbe o organizaciji pokrajine, njenih organih, pristojnostih, oblikah sodelovanja prebivalcev pokrajine med občino in pokrajino ter med državo in pokrajino. Določene naloge lahko pokrajine prenesejo v izvajanje tudi na občine. Pokrajine morajo obvezno sodelovati med seboj, predvsem pri regionalnem planiranju in usklajevanju razvoja, urejanju prostora, o zadevah, ki se tičejo prometa, oskrbe z energijo, šolstva, zdravstva, socialnega varstva in kulture. Slovenske pokrajine bi morale sodelovati tudi s pokrajinami drugih držav, in sicer v okviru mednarodnih pogodb (Vlaj, 1998a, str. 342–344).

»Pristojnosti pokrajine so pravni izraz njenih nalog, ki jih ima kot širša lokalna samoupravna skupnost« (Pirnat, Grad, Trpin, Pličanič & Kerševan, 2002, str. 1). Pokrajina opravlja štiri vrste nalog, in sicer izvorne naloge, naloge, ki so prenesene iz državne pristojnosti v njeno izvorno pristojnost, upravne državne naloge in prenesene občinske naloge. Izvirne naloge pokrajin so tiste naloge, ki se tičejo širšega lokalnega pomena, zlasti na področju gradnje in vzdrževanja komunalnih, energetskih, prometnih in drugih infrastrukturnih objektov, naloge na področju gradnje in vzdrževanja športnih objektov, objektov v šolstvu, kulturi in zdravstvu, objektov na področju socialnega varstva in drugih družbenih dejavnosti, ki so pomembne za razvoj pokrajine (Vlaj, 1998a, str. 344–345).

V Sloveniji pokrajina kot druga raven lokalne samouprave še ne obstaja, se pa o njeni uveljavitvi pogovarja že vse od sprejetja Zakona o lokalni samoupravi leta 1999. V prvi vrsti je razlog, da pokrajin v Sloveniji še ni, v tem, da je proces oblikovanja pokrajin ves čas blokiralo vprašanje, ali jih Slovenija zaradi svoje majhnosti sploh potrebuje. V drugi vrsti pa zato, ker nikoli do sedaj ni bilo enotnega mnenja, kakšno bi bilo idealno število pokrajin. Vseeno je zadnja leta zaznati, da so strokovnjaki s področja lokalne samouprave mnenja, da tudi Slovenija pokrajine potrebuje, saj bi to decentraliziralo sistem oblasti in zmanjšalo regionalne razvojne razlike (Toplak, 2013, str. 32).

Eden prvih poizkusov ustanavljanja pokrajin sicer sega v leto 1998, ko je takratna vlada Janeza Drnovška pripravila prvi osnutek te zakonodaje. Najbližje ustanovitvi pokrajin pa smo bili leta 2008, ko je Služba Vlade RS predstavila model osmih pokrajin, ki so ga poimenovali model velikih pokrajin, to so bile pokrajine Gorenjska, Goriška, Primorska,

Osrednjeslovenska, Dolenjska, Savinjska, Podravska in Pomurska. Do končne odločitve pa ni prišlo, saj se je zataknilo pri poimenovanju in pri določanju sedežev pokrajin (Ozebek Bucik, 2015). Vse do leta 2019, ko je bila s strani Državnega sveta RS imenovana strokovna skupina pod vodstvom dr. Boštjana Brezovnika, do kakšnih bistvenih sprememb pri uveljavljanju pokrajin ni prišlo. Leta 2019 pa je ta strokovna skupina predstavila predlog 11 pokrajin, ki je bil kasneje zavržen (Trampuš, 2019).

Zadnji predlog strokovne skupine za pripravo pokrajinske zakonodaje pod vodstvom Brezovnika o številu pokrajin je bil Državnemu svetu Republike Slovenije predstavljen decembra 2020. Takrat je bil državnim svetnikom predstavljen osnutek Zakona o ustanovitvi pokrajin skupaj z osnutkom Zakona o pokrajinah s pregledom pristojnosti in nalog pokrajin in osnutkom Zakona o financiranju pokrajin (Državni svet Republike Slovenije, 2020). Slovenija bi bila na predlog skupine razdeljena na 10 pokrajin, poseben status pa bi dobili obe največji slovenski mestni občini, torej Maribor in Ljubljana. V t. i. osnutku pokrajinske zakonodaje s pregledom pristojnosti pokrajin so bili grafično prikazani tudi predlagani bodoči grbi in zastave pokrajin (Brezovnik, Drobne, Holcman, Oplotnik & Trpin, 2020).

3 REGIONALNI RAZVOJ REPUBLIKE SLOVENIJE

Regionalni razvoj postaja vse bolj globalna tema, pod nadzorom pa ga imajo številne institucije. Občinam in regijam je v interesu, da krepijo blaginjo in zvišujejo življenjski standard. Na regionalni razvoj vplivajo dejavniki, ki lahko povzročajo neravnotežja, zato nekatere regije zaostajajo za drugimi, kar pa lahko vodi v nestabilnost razmer znotraj posamezne regije (Lamovšek, 2007, str. 6).

Ravbar (2000, str. 9) navaja, da se je pojem regionalnega razvoja izoblikoval po drugi svetovni vojni in postaja v sodobnih državah vedno bolj pomemben. Z njim, kot pravi, skušamo ublažiti posledice tržnega gospodarstva, ki povzročajo regionalne razlike med posameznimi deli države, zaradi katerih nekateri deli Slovenije uživajo precejšnje prednosti, nekateri pa stagnirajo oziroma še slabše, razvojno celo nazadujejo. Gulič in Praper (2000, str. 135) navajata, da je regionalni razvoj proces družbenih sprememb, ki v krajšem časovnem obdobju zmanjšuje, v daljšem pa odpravlja razvojne razlike med regijami, s tem pa tudi razlike v kakovosti življenja prebivalstva v teh regijah.

3.1 Regionalna rast in regionalni razvoj

Pri razvoju gre za celovit in večdimenzionalen proces družbenih sprememb, kjer se preobrazata tako značaj kakor tudi struktura gospodarstva in družbe. Ta proces naj bi spodbujal razvojne subjekte k oblikovanju določenega odnosa do preteklosti, sedanjosti, zlasti pa do prihodnosti. Gulič in Praper (2000, str. 135) sta mnenja, da družbene spremembe vodijo v bolj učinkovito izrabo razpoložljivih razvojnih potencialov, zviševanje kakovosti življenja, zmanjševanje odvisnosti od drugih ter k boljši razpoznavnosti in avtonomnosti družbe na globalni ravni.

Adamič (2013, str. 22) je mnenja, da postajata vprašanje regionalnega razvoja ter vloga lokalne gospodarske rasti pomembna skladno z vse pomembnejšo funkcijo, ki jo ima lokalna samouprava znotraj države pri načrtovanju in izvajanju nalog javnega pomena. Cilj lokalne samouprave tako ni zgolj opravljanje z zakonom predpisanih nalog, pač pa tudi skrbno ravnanje s finančnimi viri in stremenje k čim hitrejši gospodarski rasti in napredku območja delovanja lokalne samouprave. Čeprav se gospodarska rast nanaša predvsem na državo kot celoto, regionalna rast pa na rast regij, se lahko različne teorije in ugotovitve glede gospodarske rasti uporabljajo tudi na primeru občin. Adamič (2013, str. 22) je namreč mnenja, da se lahko med regijo in občino potegne vzporednica, ker lahko tako občino kakor tudi regijo obravnavamo v smislu zaokroženega območja in skupnih potreb, ki jih ima prebivalstvo, živeče na tem območju.

Samuelson in Nordhaus (2002, str. 375) navajata, da se blaginjo določene države meri z različnimi spremenljivkami, pri katerih so v ospredju BDP, stopnja brezposelnosti in raven cen. Gospodarska rast je eden od najpomembnejših dejavnikov dolgoročnega razvoja. V kolikor je država dobro razvita, so prebivalci srečnejši, saj jim višji dohodek omogoča več dobrin in več storitev (Samuelson & Nordhaus, 2002, str. 517). Po drugi strani pa je nujno poznavanje dejavnikov, ki vzpodbujajo rast. Gould in Ruffin (1993, str. 25) trdita, da je v svetu več teorij, ki poudarjajo različne dejavnike, ki bolj ali manj pomembno vplivajo na gospodarsko rast. Samuelson in Nordhaus (2002, str. 520) pa menita, da so najpomembnejši dejavniki človeški viri, naravni viri, kapital in tehnologija. Poleg že naštetih pa naj bi bile pomembne tudi inovacije, investicije, izdatki za raziskave in razvoj, politična stabilnost in raven demokracije (Petraikos, Arvanitides & Pavleas, 2007, 245–276).

Tako kot na državni ravni so se tudi na regionalni izoblikovale številne makroekonomske teorije rasti, ki pa se od klasičnih teorij razlikujejo po tem, da je pri regionalnih treba upoštevati tudi prostor (Senjur, 2002, str. 515). Armstrong in Taylor (2000, str. 64–65) v svojem delu denimo predstavljata neoklasično teorijo regionalne rasti in teorijo izvozne baze. Prvo so izpeljali kar iz agregatne neoklasične teorije, druga pa je popravek prve, saj upošteva tudi dejavnike na strani povpraševanja (Adamič, 2013, str. 33).

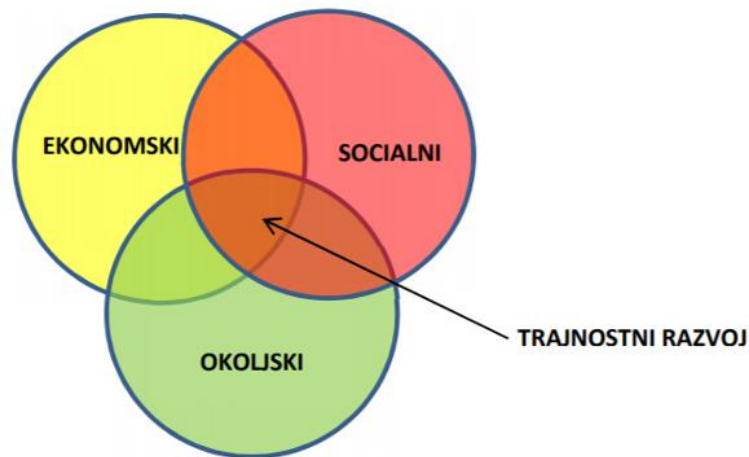
Posledica razlik stanja v določenih regijah na različnih področjih (gospodarstvo, demografija, sociala, okolje itd.) so regionalne razvojne razlike. Zmanjšujemo jih z ustreznimi politikami skladnega regionalnega razvoja, za katerimi stoji ustrezna strategija regionalnega razvoja. Haq in Ali (2013, str. 1) razvojno dispariteto opredeljujeta kot stanje, kjer dohodek na prebivalca, življenjski standard, potrošnja, kmetijska in industrijska infrastruktura med različnimi območji niso homogeni.

3.2 Trajnostni razvoj

Danes še zdaleč ne govorimo zgolj o gospodarskem razvoju, pač pa so si znanstveniki enotni, da je treba enakovreden razvoj omogočiti tudi prihodnjim generacijam, kar naj bi temeljilo na uravnoteženem odnosu med človekom in naravo (Penko, 2009, str. 2). V začetku

sedemdesetih let 20. stoletja se je tako klasični teoriji razvoja pridružila še teorija trajnostnega razvoja, ki po mnenju Lukiča (2004, str 1–28) predstavlja gospodarsko rast, ki je skladna z delovanjem treh različnih področij, to so gospodarstvo, okolje in družba. Obstaja več različnih opredelitev pojma trajnostni razvoj. V praksi je najbolj sprejeta definicija, ki je bila objavljena v Brundlanskem poročilu, kjer je pisalo, da trajnostni razvoj zadovoljuje potrebe sedanje generacije na način, da se ne ogrozi zadovoljevanja potreb prihodnjih generacij (World Commission on Environment and Development, brez datuma). Kazalci trajnostnega razvoja so povezani v tematskih modelih. Najpogosteje se govori o prepletanju treh temeljnih razvojnih področij, tj. gospodarstva, okolja in družbe (Filipčič & Slabe Erker, 2005, str. 1). Namen tematskih modelov je predvsem oblikovanje preglednosti in razumljivosti tematik, ob tem pa morajo biti prilagodljivi na način, da lahko s časom omogočajo možnost oblikovanja novih prioritiet znotraj sheme (Bobovnik, 2016, str. 23). Enega takšnih, ki dodaja novo prioriteto, predstavljam na sliki 3, kjer se vidi prepletanje treh ciljev trajnostnega razvoja. Ta tematski model si lahko razlagamo na način, da ima prvi korak država, ki z dobrimi politikami razvoja neposredno vpliva na spodbudno gospodarsko stanje, to pa dobro vpliva na razpoloženje v družbi in na okolje. Prostor, kjer se krogi prepletajo, predstavlja trajnostni razvoj.

Slika 3: Cilji trajnostnega razvoja

Prirejeno po Demšar Mitrovič, Resnik Planinc & Urbanc (2007).

3.3 Regionalna razvojna politika Slovenije

Na Slovenskem se s politiko regionalnega razvoja ukvarjajo že vse od leta 1971, ko so bila odkrita prva podpoprečno razvita območja, in sicer Suha krajina, Bela krajina, kraji v kozjanskem in haloškem hribovju, Slovenske gorice, Prlekija, Prekmurje in kraji na Podravske. V tistem času je bila sprejeta prva zakonodaja za spodbujanje razvoja manj razvitih območij. Že leta 1975 pa je bila sprejeta nova zakonodaja, ki je manj razvita območja razdelila na tri dele, poleg tega so k manj razvitim območjem priključili še posoški in tolminski del, Brkine in dolino Kolpe. Zakonodaja se je nato spremenila še v letih 1980,

1985, 1988 in 1990, ko je bilo kar 60 % območja Slovenije označenega za demografsko ogroženega (Cosier in drugi 2017, str. 150).

Trenutno je v Sloveniji najpomembnejši zakon na tem področju Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (v nadaljevanju ZSRR-2), ki je bil prvič sprejet leta 1999, kasneje pa dopolnjen v letih 2005, 2011, 2012 in nazadnje leta 2016. Strategija razvoja Republike Slovenije je kot dolgoročni strateški dokument države opredeljena v ZSRR-2 in skladna zakonodajo EU (5. člen ZSRR-2). Kot je opredeljeno v 4. členu tega zakona, so za načrtovanje in izvajanje nalog regionalnega razvoja pristojne tako občine kakor tudi država. Kot glavni regionalni razvojni organ v Sloveniji delujejo razvojne agencije, in sicer v vseh 12 statističnih regijah in opravljajo posebne razvojne naloge z namenom doseči cilje strategije (Veble, 2020, str. 16).

V splošnem poznamo štiri temeljne cilje spodbujanja skladnega regionalnega razvoja Slovenije, to so (Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo Republike Slovenije, 2020):

- dvig kakovosti življenja v vseh regijah z uravnoveženim gospodarskim, družbenim in okoljskim razvojem, ki temelji na načelih trajnostnega razvoja,
- razvojno dohitevanje evropskih regij,
- zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik in
- uresničevanje razvojnih potencialov in izkoriščanje globalnih priložnosti z mednarodnim medregionalnim povezovanjem in sodelovanjem.

Na ravni države kot celote pa je sprejeta Strategija razvoja Slovenije 2030, ki jo je vlada RS sprejela 7. decembra 2017. Gre za krovni razvojni okvir, ki temelji na usmeritvah Vizije Slovenije 2050, razvojnem izhodišču in mednarodnih zavezah Slovenije ter trendih in izzivih na regionalni, nacionalni, evropski in globalni ravni. Ob tem pa je poudarjeno, da je za doseganje ciljev strategije potrebno tudi njeno aktivno uresničevanje. Osrednji cilj Strategije razvoja Slovenije 2030 je zagotoviti kakovostno življenje za vse. To pa je možno zgolj z uravnoveženim gospodarskim, družbenim in okoljskim razvojem, ki upošteva omejitve in zmožnosti planeta ter ustvarja pogoje in priložnosti za sedanje in prihodnje rodove, kar je nenazadnje skladno s teorijo trajnostnega razvoja (Šooš in drugi, 2017).

Usmerjanje razvoja je potrebno stalno spremljati, saj le tako lahko ugotovimo, ali sta poraba finančnih sredstev in izvajanje ukrepov učinkovita in uspešna. Zaradi različnih ukrepov in aktivnosti lahko prihaja tudi do odstopanj od zamišljenih učinkov, kar lahko ogrozi uspešnost programa, to pa lahko brez monitoringa vodi do tega, da cilj ni dosežen. Spremljanje regionalne politike je stalen proces zbiranja podatkov, s katerim želimo zaznati odstopanja od zastavljenih ciljev (Nared & Kavaš, 2009, str. 19).

Skladno z ZSRR-2 je nosilka regionalnega razvoja Republike Slovenije regionalna razvojna agencija (v nadaljevanju RRA), in sicer na nivoju NUTS 3 oziroma na nivoju statističnih regij. Njena zadolžitev je priprava in spremljanje regionalnih razvojnih programov in opravljanje drugih nalog, s katerimi se pospešuje razvoj na socialnem, gospodarskem,

okoljskem in prostorskem področju. V Sloveniji poznamo tri tipe RRA, in sicer (Zupan, 2002, str. 534):

- enoviti tip, kjer vlogo RRA izvajajo regijski pospeševalni centri za celotno statistično regijo,
- mrežni tip oziroma pogodbeno povezanost obstoječih razvojnih organizacij z nosilno organizacijo in
- nove RRA, ki so jih ustanovile občine in delujejo kot pravne osebe na območju celotne regije.

V Sloveniji smo imeli v evidenco RRA po podatkih Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo Republike Slovenije za programsko obdobje 2014–2020 vpisane naslednje RRA (Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo Republike Slovenije, 2021):

- Regionalno razvojno agencijo ljubljanske urbane regije na območju osrednjeslovenske regije,
- Regionalni razvojni center Koper na območju obalno-kraške regije,
- Mariborsko razvojno agencijo na območju podravske regije,
- RRA Zeleni kras na območju primorsko-notranjske regije,
- Posoški razvojni center na območju goriške regije,
- BSC Kranj na območju gorenjske regije,
- Razvojni center Novo mesto na območju regije jugovzhodna Slovenija,
- Regionalno razvojno agencijo Posavje na območju posavske regije,
- Regionalno razvojno agencijo Zasavje na območju zasavske regije,
- RASR oziroma Razvojno agencijo savinjske regije na območju savinjske regije,
- Regionalno razvojno agencijo Koroške na območju koroške regije in
- Razvojni center Murska Sobota na območju pomurske regije.

Regionalni razvojni program (v nadaljevanju RRP) je strateški in programski dokument za usklajevanje razvojnih prizadevanj. V njem imajo država in občine določeno, kaj morajo storiti na področju gospodarskega, socialnega, izobraževalnega, javnozdravstvenega, prostorskega, okoljskega in kulturnega razvoja določene regije (Regionalna razvojna agencija Gorenjske, 2018). Postopek priprave, sprejemanja in spremljanja RRP je od leta vstopa Slovenije v EU dalje opredeljen v Uredbi o regionalnih razvojnih programih (Ur. l. RS, št. 69/12 in 78/15).

3.4 Spremljanje regionalnega razvoja Slovenije z različnimi kazalci

V praksi se za kazalce uporabljajo tri različna poimenovanja. Poleg izraza »kazalec«, beremo tudi o »kazalnikih« in »indikatorjih«. Slednji je prišel iz angleščine, kjer te dileme nimajo in na splošno uporabljajo besedo »indicator«. Po mnenju Radeja je najbolje uporabiti besedo »kazalec«, saj gre za sintezno izpovedno spremenljivko, ki je pridobljena iz dveh ali več

podatkov in nam nudi več informacij kot surov podatek (Bobovnik, 2016, str. 25). Tudi v tem magistrskem delu uporabljam to poimenovanje.

Ker tudi analiza v tem zaključnem delu temelji predvsem na analiziranju splošnega trajnostnega razvoja, je nujno zavedanje, da poznamo več kazalcev, ki prihajajo iz različnih področij. Vintar (2003, str. 44) je denimo mnenja, da kazalci sonaravnega razvoja predstavljajo orodje, s katerim koncept trajnostnega razvoja preizkušamo v praksi. Zaradi široke opredelitve trajnostnega razvoja pa je po njegovem mnenju težko uporabiti splošen koncept izbora ustreznih kazalcev, saj gre predvsem za subjektivno presojo raziskovalcev, katere kazalce bodo uporabili glede na namen analize. Med prvimi, ki je združeval kazalce trajnostnega razvoja na regionalni ravni, je bil Seljak (2001, str. 27–37), ki je sestavil kazalec uravnoteženega razvoja, v katerem je združil 154 kazalcev. Nabor kazalcev je velik in se iz leta v leto še spreminja, saj zbiratelji podatkov, predvsem SURS, vsako leto za kakšno področje zberejo kakšen podatek več ali pa tudi manj.

V preteklosti je bilo za različne namene opavljenih že več razvrščanj občin v skupine na podlagi različnih kriterijev. Rovan, Malešič in Bregar (2009) so občine razdelili na podlagi blaginje, kar je bilo izvedeno na podlagi 49 različnih kazalcev ekonomskega, socialnega, demografskega in okoljskega stanja v občinah. Glede na blaginjo so oblikovali štiri skupine občin, in sicer so bile to skupina občin nizke blaginje, skupina občin zmerne blaginje, skupina občin uravnotežene blaginje in skupina gospodarsko in družbeno razvitih občin.

S projektom »Skupna strateška mreža za prostorski razvoj in implementacijo« (angl. Common Strategy Network for Spatial Development and Implementation, v nadaljevanju CONSPACE), opravljenim leta 2003, so na Uradu za prostorsko planiranje Ministrstva za okolje in prostor želeli analizirati in ovrednotiti celovite regionalne in prostorske razmere na območju Slovenije in nekaterih sosednjih dežel, regij, provinc in županij (Kušar & Černe, 2006, str. 32). Njihov osrednji cilj je bil sprejeti transnacionalno razvojno strategijo, ki bi pokazala napredek in izboljšanje obstoječih prostorskih struktur in zmanjšala regionalne razvojne razlike. Pripravljalci CONSPACE analize so 140 kazalcev za merjenje regionalnega razvoja razdelili v 10 področij, in sicer: demografsko področje, socio-ekonomsko področje, poselitveno področje, področje podeželje, področje kvaliteta življenja, področje infrastruktura, področje raba zemljišč, področje zaščitena območja, področje degradiranih in področje nedegradiranih območij (Kušar & Černe, 2006, str. 34–53).

Iz predpostavke, da na razvoj ne vplivajo le gospodarski dejavniki, čeprav imajo običajno največji vpliv, je skladno s konceptom trajnostnega razvoja nujno treba poiskati kazalce z različnih področij. Tako lahko ugotovimo, da na razvoj vplivajo tudi demografski, socialni, okoljski in ostali kazalci (Perpar, 2014, str. 32). Tudi sam bom v analizi uporabil kazalce z različnih področij, le da bom njihovo število ustrezno zmanjšal. Kazalce, ki jih vključujem v analizo, predstavljam v 4. poglavju, v nadaljevanju pa predstavljam analize razvoja ožjih delov države, ki se za različne namene uporabljajo v tem času.

3.4.1 Indeks razvojne ogroženosti

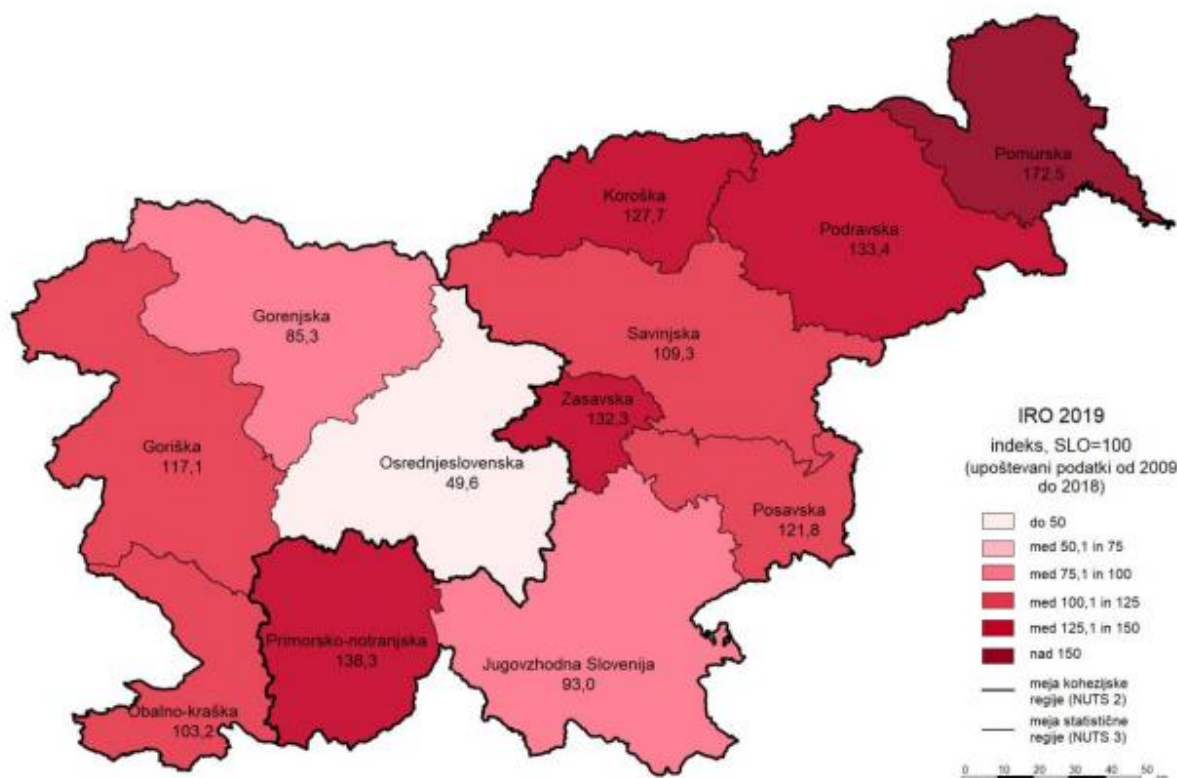
Indeks razvojne ogroženosti (v nadaljevanju IRO) je kazalec, ki se pripravlja skladno z ZSRR-2 in ga uporabljajo za spremljanje regionalnega razvoja. IRO kaže razvojno ogroženost in razvitost slovenskih statističnih regij, uvrščamo pa ga med sestavljene kazalce, saj ga povezuje 14 posamičnih kazalcev, to so: BDP na prebivalca, bruto dodana vrednost na zaposlenega, razpoložljivi dohodek na prebivalca, stopnja delovne aktivnosti, investicije v osnovna sredstva v BDP, stopnja registrirane brezposelnosti mladih, prebivalstvo s terciarno izobrazbo, bruto domači izdelki za raziskovalno-razvojno dejavnost v BDP, delež prečiščene odpadne vode s sekundarnim in terciarnim čiščenjem, površina varovanih območij, ocenjena škoda zaradi naravnih nesreč v BDP, stopnja registrirane brezposelnosti, indeks staranja prebivalstva in poseljenost (Pečar, 2020, str. 1).

Podatki za leto 2019 kažejo, da sta po razvojni ogroženosti izstopali dve slovenski regiji. V pozitivno smer je najbolj izstopala osrednjeslovenska regija, saj je imela za polovico manjši IRO od slovenskega povprečja. Podpovprečni IRO sta v Sloveniji imeli zgolj še gorenjska regija in regija jugovzhodna Slovenija. Po drugi strani pa v negativno smer izstopa pomurska regija, ki povprečje osrednjeslovenske regije presega kar za 3,5-krat. Koeficient variacije je pokazal, da bi bile v primeru izvzvetja osrednjeslovenske in pomurske regije razlike med regijami precej manjše. Po primerjanju izračunanega IRO za 2019 z izračunanim IRO v 2014 so ugotovili, da so IRO uspele zmanjšati samo tri regije, to so bile osrednjeslovenska, gorenjska in primorsko-notranjska regija. Vsem ostalim regijam se je IRO 2019 v primerjavi z IRO 2014 celo povečal (Pečar, 2020, str. 1–2).

Pečar (2020, str. 2) še ugotavlja, da so po krizi leta 2008 hitreje okrevale razvitejšje regije, čeprav jih je kriza bolj prizadela. Vzroke išče v tem, da so se te regije kasneje lažje prilagodile gospodarskim spremembam kot manj razvite. Čeprav je bilo po njenem takoj po krizi zaznatni zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik, pa so se prav zaradi navedb zgoraj razlike v razvoju med regijami kasneje spet povečale.

Skladno z ZSRR-2, pa se IRO pripravlja tudi za večletni finančni okvir, ki ga na Ministrstvu za pravosodje Republike Slovenije (2021) opredeljujejo kot dogovor o financiranju ključnih prioritet EU v sedemletnem obdobju in s tem okvir za sprejem letnih evropskih proračunov. Kljub določenim pomankljivostim, ki jih ima IRO sestavljeni kazalec, se z njim vseeno dovolj dobro ugotovi stopnjo razvitosti regij, saj upošteva večdimenzionalni razvojni vidik. Ena od pomankljivosti je izbor kazalcev, ki je odvisen od razpoložljivih podatkov na ravni regij, zato ni vedno optimalen. Pomankljivost je tudi medletna primerjava, ki zahteva ponovno računanje vrednosti za vsa leta nazaj takoj, ko se pojavijo novi podatki za kazalnike (Pečar, 2018, str. 1–46). IRO Republike Slovenije za leto 2019 predstavljam na sliki 4.

Slika 4: Indeks razvojne ogroženosti Republike Slovenije za leto 2019

Vir: Pečar (2020, str. 3).

3.4.2 Koeficient razvitosti slovenskih občin Ministrstva za finance RS

V slovenski zakonodaji je o razvitosti slovenskih občin govora predvsem v Zakonu o financiranju občin (ZFO-1), Ur. l. RS, št. 123/06, 57/08, 36/11, 14/15 – ZUUIFO, 71/17, 21/18 – popr. in 80/20 – ZIUOOPE, in sicer je pomembnost le-te opisana v 24. členu tega zakona. Zakonodajalec že v prvem odstavku tega člena poudari, da je sofinanciranje občinskih investicij iz državnega proračuna odvisno od stopnje razvitosti občine. Razvitost je kot merilo za dodatna sredstva iz državnega proračuna določena s strani ministrstva, pristojnega za finance, in sicer na podlagi metodologije, ki jo določi vlada z Uredbo o metodologiji za določitev razvitosti občin, ki določa tudi, da se razvitost slovenskih občin določi za obdobje štirih let, če s to isto uredbo ni določeno drugače.

Zakonodajalec določa, da se razvitost slovenskih občin izračuna ob upoštevanju treh različnih kazalcev (2. odstavek 24. člen ZFO-1):

- kazalci razvitosti občine,
- kazalci ogroženosti občine in
- kazalci razvojnih možnosti.

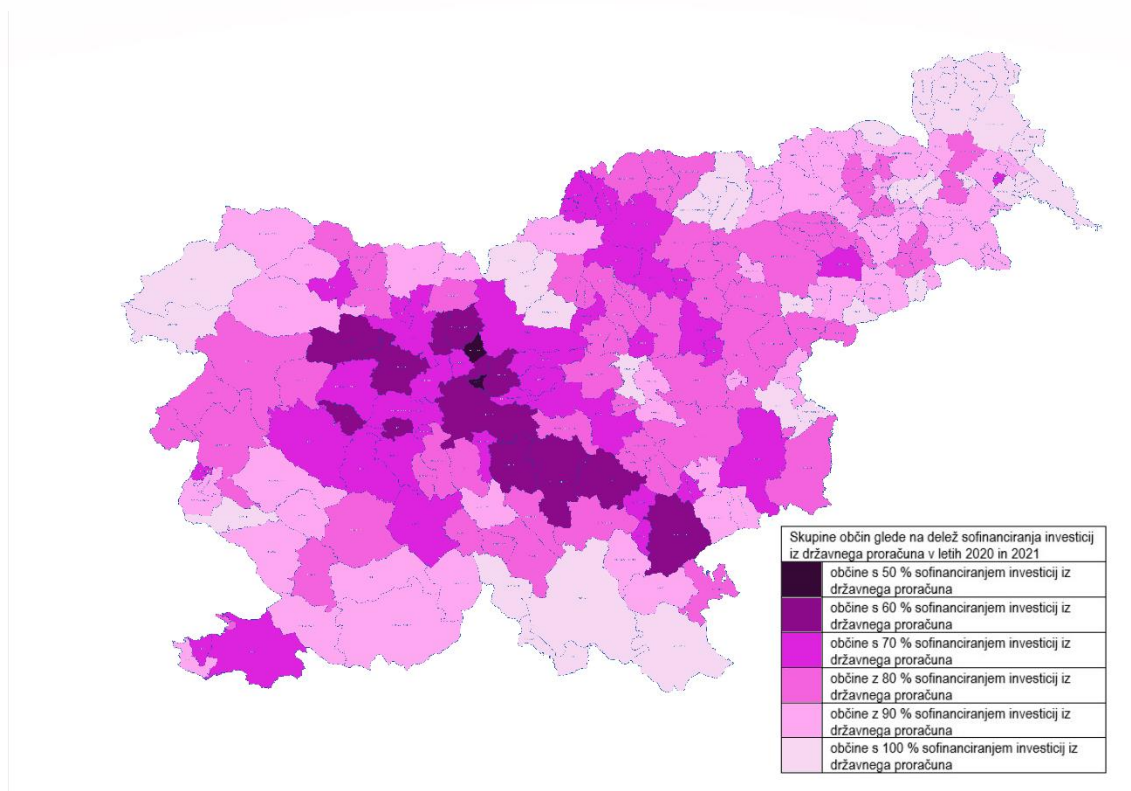
Uredba o metodologiji za določitev razvitosti občin, Ur. l. RS, št. 78/19, med kazalce razvitosti občine uvršča predvsem gospodarske kazalce, to so bruto dodana vrednost družb na zaposlenega, osnova za dohodnino na prebivalca in število delovnih mest na število delovno aktivnega prebivalstva občine. Kazalce ogroženosti občine sestavljajo indeks staranja prebivalstva občine, stopnja registrirane brezposelnosti na območju občine in stopnja delovne aktivnosti na območju občine. Med kazalce razvojnih zmožnosti občine pa so uvrščeni podatki o oskrbljenosti z dobrinami in storitvami javnih komunalnih služb (stopnja priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje po aglomeracijah), opremljenost s kulturno infrastrukturo (kulturni spomeniki in objekti javne kulturne infrastrukture), delež območij Natura 2000 v občini in poseljenost občine. Podatke za izračun pripravljajo Agencija za javnopravne evidence RS, Finančni urad RS, Statistični urad RS, Zavod RS za zaposlovanje, Ministrstvo za okolje in prostor RS, Ministrstvo za kulturo RS, Geodetska uprava RS in Agencija RS za okolje (2. člen Uredbe o metodologiji za določitev razvitosti občin).

Najpomembnejši člen te uredbe je 4. člen, ki definira koeficient razvitosti občin (v nadaljevanju KRO) in z enačbo prikaže njegov izračun. Koeficient razvitosti občin je navzgor na dve decimalki zaokroženo izračunano razmerje med vrednostjo aritmetičnega povprečja standardiziranih vrednosti kazalcev v občini in vrednostjo aritmetičnega povprečja standardiziranih vrednosti kazalcev v državi, pri čemer je koeficient povprečne razvitosti občin v državi enak 1. Rezultat računanja KRO je tabela koeficientov, izračunanih za vsako od 212 občin posebej. Poleg stolpca s KRO je izračunan tudi delež sofinanciranja investicij iz državnega proračuna, ki je skladen s 24.a členom ZFO-1. Delež sofinanciranja je določen v višini od 50 do 100 %. Občinam z višjim KRO pripada manj sredstev iz državnega proračuna in obratno (4. člen Uredbe o metodologiji za določitev razvitosti občin).

Bolj razvite občine glede na koeficient razvitosti občin prejmejo manjši delež sredstev iz državnega proračuna kot pomoč za sofinanciranje investicij. Najmanjša skupina občin je sestavljena iz zgolj dveh občin, to sta občini Trzin in Komenda, ki imata najvišji KRO, zato bosta prejeli zgolj 50 % sredstev za sofinanciranje investicij. Druga skupina, ki bo prejela 60 % sredstev, je skupina 12 občin, ki se pretežno nahajajo v samem središču Slovenije oziroma v krajšem pasu od Gorenjske proti Dolenjski z Ljubljano na sredini. Precej večja od prvih dveh je tretja skupina, ki bo iz državnega proračuna prejela 70 % sredstev za sofinanciranje investicij, v kateri je 38 občin, ki prav tako v večini predstavljajo občine bližje središču Slovenije z manjšim zamikom proti zahodu. Nekaj takšnih občin je tudi na skrajnem severu države. Največja skupina je skupina občin, ki bo prejela 80 % sredstev za sofinanciranje investicij, v njej pa je 66 občin, ki se pretežno nahajajo vzhodno od Ljubljane, nekaj pa jih je tudi zahodneje od nje. Druga največja skupina je skupina 55 občin, ki bo prejela 90 % sredstev iz državnega proračuna. Občine v tej skupini so dokaj enakomerno porazdeljene po vsej Sloveniji, nekoliko več pa jih je na vzhodu in na Notranjskem. Najslabše razvite občine glede na koeficient razvitosti bodo prejele 100 % sredstev za sofinanciranje investicij. Takšnih občin je 38, največ pa se jih nahaja v Prekmurju in na skrajnem jugu države, na območju Kočevja in Bele krajine. Najbolje razviti mestni občini

sta Ljubljana in Novo mesto, ki bosta prejeli 60 % sredstev za sofinanciranje investicij, najslabše razvita MO po tem kazalcu pa je MO Maribor, ki bo prejela 90 % državnih sredstev. Na sliki 5 predstavljam razlike med slovenskimi občinami glede na delež sofinanciranja investicij iz državnega proračuna.

Slika 5: Občine glede na odstotek sofinanciranja investicij

Vir: lastno delo.

3.4.3 ISSO analize Zlati kamen

Projekt Zlati kamen je slovenski sistem spodbujanja in spremljanja razvoja na ravni lokalne samouprave. Tam opravljajo tudi posebne analize informacijskega sistema slovenskih občin (v nadaljevanju ISSO). ISSO je informacijski sistem, ki vključuje bazo podatkov z vsemi ključnimi razvojnimi kazalci za slovenske občine in jo nadgrajuje z vrsto analitičnih orodij. Proces analize občin poteka v več fazah. V indeks ISSO namreč vključujejo različne kazalce iz različnih področij (demografija, učinkovitost, gospodarstvo, trg dela, izobrazba, življenjski standard, sociala, kohezija in okolje). Kazalci so skrbno izbrani, kar je po njihovem glavna značilnost in prednost pred drugimi podobnimi analizami. Zbrani so po načelu metode uravnoteženih kazalnikov. Vsi podatki so prilagojeni velikostim razmerjam slovenskih občin, so standardizirani, poenoteni in postavljeni v smiseln okvir sistema (Zlati kamen, 2015). Razvojno najbolj prodorna občina v določenem letu prejme nagrado Zlati kamen. Najbolj prodorna občina je po njihovem tista, ki zaradi svoje razvojne, v prihodnost

in v dobro vseh občanov usmerjene dejavnosti pomeni primer dobre prakse in zgled za ostale. Projekt sicer še ni dolgo uveljavljen, saj so prvo nagrado podelili v letu 2012 (Zlati kamen, brez datuma).

Za leto 2019 so analizo opravili na 32 kazalcih stanja, vključenih v sistem ISSO. Dodatno težo so imeli kazalci blaginje in dodana vrednost gospodarstva. Občine so razdelili v sedem skupin, te so bile (Zlati kamen, 2019a):

- skupina občin zelo visoke stopnje razvitosti,
- skupina občin visoke stopnje razvitosti
- skupina občin nadpovprečne razvitosti,
- skupina občin povprečne razvitosti,
- skupina občin podpovprečne razvitosti,
- skupina občin nizke stopnje razvitosti in
- skupina občin zelo nizke stopnje razvitosti.

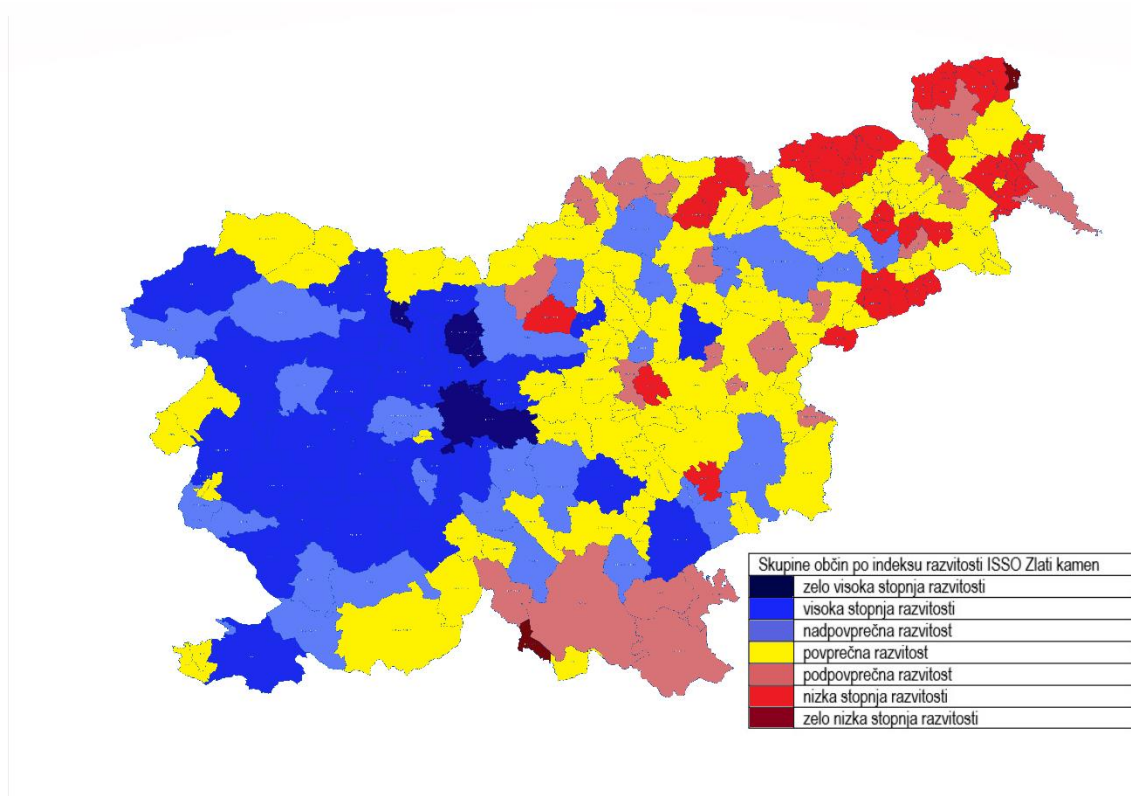
Kot so ugotovili pri Zlatem kamnu, ima najvišji indeks razvitosti ISSO v letu 2019 zgolj pet občin, to so: Ljubljana, Trzin, Komenda, Cerklje na Gorenjskem in Naklo. V skupino visoke stopnje razvitosti je uvrščenih 36 občin, v skupino nadpovprečno razvitih pa 29 občin. Te občine sem na zemljevidu Slovenije prikazal v različnih odtenkih modre barve. Bolj modra kot je občina, bolj je razvita po indeksu ISSO. V skupino povprečno razvitih občin po ISSO indeksu, ki sem jih na zemljevidu Slovenije prikazal v rumeni barvi, sodi največje število občin, in sicer 88. Sledijo skupine, ki sem jih na zemljevidu Slovenije prikazal v različnih odtenkih rdeče barve. To so vse občine, ki imajo podpovprečen indeks razvitosti ISSO. Najsvetleje rdeče obarvana je skupina podpovprečne razvitosti, kjer je skupaj 24 občin. Živo rdeča barva prikazuje skupino občin nizke stopnje razvitosti, tam je 33 občin. Najmanjša skupina pa je skupina občin zelo nizke stopnje razvitosti glede na ISSO indeks. Ta skupina je obarvana temno rdeče, v njej pa sta samo dve občini, in sicer Hodoš in Osilnica (Zlati kamen, 2019a).

Nagrado Zlati kamen 2019 je prejela MO Novo mesto, raziskovalci pri Zlatem kamnu pa so ji nadeli naziv »izvozna lokomotiva«. Kot navajajo v pojasnilu izbora, je bila ta občina še nedavno gospodarsko speča občina z neizkoriščenimi potenciali. V zadnjih letih pa se v tem mestu krepi trajnostni in socialno občutljiv razvoj, po drugi strani pa je zanj značilna uporaba pametnih tehnologij, zato je bila to po njihovem najprodornejša občina leta 2019. V Novem mestu je leta 2017 zrasla tudi zasebna univerza, ki združuje Fakulteto za ekonomijo in informatiko, Fakulteto za poslovne in upravne vede, Fakulteto za zdravstvene vede in Fakulteto za strojništvo (Zlati kamen, 2019b).

Kot ugotavljajo pri Zlatem kamnu, je analiza razvitosti občin tudi v tem primeru pokazala nesorazmerje med vzhodno in zahodno polovico Slovenije. Med najbolj razvitimi kraji so praktično le zahodne občine in, kot pravijo, »slabša razvitost je doma na vzhodu«. V sredini je jugovzhodna Slovenija kot edina statistična regija s heterogeno strukturo, torej regija, kjer

najdemo tako zelo razvite kraje (Novo mesto, Trebnje) kot tudi izrazito nerazvite (Osilnica) ter seveda vse vmes. Občine slabše razvitosti so po njihovem kazalcu tudi občine, ki se nahajajo v bližini državne meje, zlasti to velja za vzhodno Slovenijo, v zahodni Sloveniji ta razlika ni tako očitna (Zlati kamen, 2019a). Skupine občin glede na rezultate analize Zlati kamen po izračunanem ISSO indeksu prikazujem na zemljevidu Slovenije na sliki 6.

Slika 6: Skupine občin po ISSO indeksu Zlati kamen

Vir: lastno delo.

3.5 Uravnoveženje razvitosti občin

Vlada Republike Slovenije je konec leta 2020 sprejela novi Zakon o finančni razbremenitvi občin (v nadaljevanju ZFRO), Ur. l. RS, št. 189/20, ki je začel veljati s 1. januarjem 2021. Zaradi uveljavitve novega zakona so se črtale oziroma dodale nekatere določbe že veljavnemu ZFO-1. Tako so z 20. členom ZFRO v ZFO-1 dodali nov 15.a člen, ki določa izračun deleža za zagotavljanje dodatnih sredstev za uravnoveženje razvitosti občin. S 23. členom ZFRO pa so črtali drugi odstavek 21. člena ZFO-1, ki je določal odstotek sredstev za sofinanciranje investicij. S 24. členom ZFRO so črtali tudi 23. člen ZFO-1, ki je določal izračun deleža sredstev občine za sofinanciranje investicij. S 27. členom ZFRO pa so v Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o financiranju občin (ZFO-1C), Ur. l. RS, št. 71/17 in 21/18, črtali 10. člen, ki je določal zagotavljanje sredstev občinam za sofinanciranje investicij. Skladno z navedenim občine namesto deleža dodatnih sredstev za financiranje

investicijskih projektov sedaj prejemajo sredstva za uravnoteženje razvitosti občin, ki jih mesečno nakazuje Ministrstvo za finance Republike Slovenije, in sicer praviloma do 20. v mesecu, sredstva pa so v višini kot prej po 21. členu ZFO-1, torej 6 % skupne primerne porabe občin (Združenje občin Slovenije, 2021).

Sam sem mnenja, da uvedba novega ZFRO ne bo bistveno pripomogla k uravnoteženju razvitosti slovenskih občin, saj se občinam ne obeta nič več sredstev kot prej po veljavnih členih ZFO-1. Prednost uveljavitve novega zakona pa vidim predvsem v bistveni razbremenitvi dela finančnih uslužbencev v občinskih upravah in na ministrstvih.

3.6 Uvedba druge ravni lokalne samouprave

Mnogi slovenski strokovnjaki so enotnega mnenja, da trenutno uveljavljena ureditev lokalnega samoupravljanja v Sloveniji ni doprinesla k zmanjševanju razlik med občinami, pač pa le pogloblja prepad med centralizirano oblastjo (državo) in razvojno najšibkejšimi občinami. Večina jih je tudi mnenja, da Slovenija potrebuje reformo slovenskega lokalnega samoupravljanja na način, da bi se uvedle učinkovite in funkcionalne pokrajine (Toplak, 2013, 40).

3.6.1 Doprinos uvedbe pokrajin k zmanjševanju razlik

Več slojev lokalnih oblasti omogoča boljše zadovoljevanje potreb lokalnega in regionalnega prebivalstva. Pokrajina kot nova enota teritorialne samouprave bi tako bila povezana z vsebinskimi vprašanji, ki se tičejo na tistem območju živečega prebivalstva. S tem bi se, po mnenju Vlaja (2010, str. 7), Slovenija dovolj decentralizirala, ob tem pa uveljavila tudi načelo subsidiarnosti, ki je temeljno načelo za ureditev razmerij med državo in ostalimi ravni v njej. S tem bi se zaščitila tudi svoboda posameznika, mu zagotovila možnost odločanja o lokalnih zadevah in si prizadevala približati delo lokalne samouprave tistim ljudem, ki na tem območju živijo (Toplak, 2013, str. 40). Decentralizacija v primeru uvedbe pokrajin bi pomenila predvsem prenos oblastnih funkcij in pomembnega dela javnih nalog ter finančnih sredstev z države na raven pokrajine (Vlaj, 2010, str. 10). Toda smiselnost uvedbe pokrajin gre tudi širše, čez meje Slovenije, saj naj bi omogočala učinkovitejše pridobivanje in rabo sredstev iz strukturnih skladov EU, s tem pa tudi umestitev slovenskih pokrajin na zemljevid Evrope z namenom sodelovanja. To naj bi spodbudilo tudi boljšo medsebojno povezanost ozemlja EU (Vlaj, 2010, str. 7).

V tem magistrskem delu se sprašujem predvsem o doprinosu, ki bi ga uvedba pokrajin v Republiki Slovenije prinesla k razvitosti države kot celote oziroma k zmanjševanju razlik v razvitosti med slovenskimi regijami. Kot pravi Vlaj (2010, str. 7), so pokrajine tiste, ki naj bi prispevale k skladnejšemu razvoju Slovenije. Slovenija je pred vstopom v EU celo sestavila strategijo, v kateri je predvidela ustanovitev pokrajin kot vmesne ravni med občinami in državo, ki bi delovale kot partner evropskih strukturnih skladov in bi prispevale k čezmejnemu regionalnemu razvoju. Kričej (2014, str. 85) sicer navaja, da je bilo s strani

raziskovalcev po svetu narejenih precej analiz o tem, kako sredstva strukturnih skladov vplivajo na razvitost regij, ugotovljeno pa je bilo, da trenutno še vedno ni modela, ki bi z gotovostjo trdil, da obstaja model, po katerem naj bi sredstva strukturnih skladov vplivala na zmanjšanje regionalnih razlik.

Čokert (1999) ugotavlja, da priprava zakona o pokrajinah izvira iz notranjih potreb, na drugi strani pa tudi iz teženj po mednarodni primerljivosti. Idealnega števila pokrajin zaenkrat še nimamo, saj se strokovnjaki z vseh področij skoraj vsako leto pogovarjajo o različnem številu pokrajin, ki bi bilo najustreznejše za določen namen. To je, kot ugotavlja Vlaj (2010, str. 12), v novejšem času tudi eden najpomembnejših elementov oblikovanja pokrajin. Regije in pokrajine v posameznih državah sveta so se izoblikovale predvsem na podlagi različnih političnih in zgodovinskih razlogov. A če bi želeli mejo pokrajin potegniti v skladu z vsebino Evropske listine lokalne samouprave oziroma v skladu z osnutkom Evropske listine o regionalni upravi, potem bi morali zasledovati cilj oziroma prizadevanje, da se poveča administrativna in finančna samostojnost lokalnih skupnosti (Vlaj, 2010, str. 11).

Pri oblikovanju pokrajin bi bilo po mnenju Vlaja (2010, str. 14) treba upoštevati parametre, kot so velikost, funkcije, avtonomija in način delovanja. Velikost v smislu teritorija oziroma prebivalstva, funkcije v smislu nalog in pristojnosti, avtonomija v smislu razmerja med državnimi in lokalnimi oblastmi, način delovanja pa v smislu razmerja med javnim in zasebnim. Večina strokovnjakov meni, da bi morali v Sloveniji imeti med šest in največ osem pokrajin (Vlaj, 2010, str. 14). Po mnenju Pluta (v Brezovnik, Drobne, Holcman, Oplotnik & Trpin, 2020) bi bilo večje število pokrajin, kjer število prebivalcev na pokrajino ne bi doseglo 100.000 prebivalcev, manj primerno, po njegovem mnenju celo tvegano, saj bi tako dobili precej šibke pokrajine, te pa bi postale žrtev centralizacijskih teženj. Problem večjega števila majhnih pokrajin je tudi v tem, da bi v globalizacijskem in digitalizacijskem procesu izgubljale možnost opravljanja zahtevnejših nalog in javnih storitev. Oteženo bi bilo tudi oblikovanje krožnega trajnostnega regionalnega razvoja, s tem pa bi bile takšne pokrajine neprimerljive z ostalimi evropskimi razvojnimi regijami, zato bi bilo oteženo tudi čezmejno sodelovanje.

4 ANALIZA RAZVOJNIH RAZLIK MED SLOVENSKIMI OBČINAMI

Ker je namen tega magistrskega dela analizirati razvojne razlike med slovenskimi občinami, ki jih povzročajo različni dejavniki, sem uporabil večinoma kazalce, ki so jih pri analizi razlik uporabljali tudi drugi raziskovalci. Ta analiza namreč ni prva s tega področja, saj je bilo preko zaključnih del različnih fakultet narejenih že precej podobnih analiz, a s starejšimi podatki. Kot pa smo spoznali v prejšnjem poglavju, se takšne analize na državni ravni redno izvajajo že z namenom ugotavljanja, ali veljavna regionalna razvojna politika gre v pravo smer ali ne.

Načinov analiziranja razvojnih razlik med občinami, regijami, državami itd. je več. V tem delu želim prikazati, kako se lahko to izvede s pomočjo ustrezne statistične metode. Za uvod temeljne razlike med slovenskimi občinami prikazujem z analizo demografskega, gospodarskega, socialnega, okoljskega in stanja na drugih področjih. Ugotavljam, da razlike nastajajo že med mestnimi občinami in občinami na podeželju, med občinami v zahodni in občinami v vzhodni Sloveniji, med občinami bližje Ljubljane in občinami, ki so od Ljubljane bolj oddaljene itd.

V nadaljevanju sledi razvrščanje občin v skupine s podobnimi značilnostmi. Čeprav sem ugotovil, da se občine med seboj sicer precej razlikujejo, so si nekatere tudi podobne. Z razvrščanjem sem želel 212 občin razvrstiti v skupine na način, da bi bile občine v njih čim bolj homogene, skupine občin pa med seboj čim bolj heterogene. Ugotavljal sem tudi statistično značilnost ugotovljenih razlik med skupinami občin po posamezni tipologiji, za kar sem uporabil analizo variance. Pri analizi sem uporabljal programsko orodje SPSS, za prostorsko ponazoritev podatkov pa sem uporabil kartografski prikaz slovesnih občin, ki so ga pripravili na Geodetski upravi RS. Zaradi obsežnosti se večina podatkov nahaja v prilogah tega dela.

4.1 Opisna statistika uporabljenih spremenljivk

V analizo so vključeni kazalci iz petih različnih področij, in sicer so to kazalci gospodarskega, socialnega, demografskega stanja, kazalci stanja okolja in drugi kazalci, ki neposredno niso del nobenega od naštetih področij. Pri razvrščanju občin v skupine je uporabljenih zgolj osem kazalcev. Ti kazalci imajo v analizi funkcijo razvrstitvenih spremenljivk in so navedeni ter opisani v točki 4.1.1. Preostali trije kazalci pa imajo funkcijo ciljnih spremenljivk in so navedeni ter opisani v točki 4.1.2. Pri vsakem kazalcu je poleg opisne statistike na kratko analizirano ter grafično prikazano tudi stanje v občinah po tem kazalcu. Vsi kazalci na enem mestu skupaj s podatki po občinah so prikazani v matriki podatkov, ki se nahaja v prilogi 1. Velja pa opozoriti, da je večina podatkov zbranih za leto 2019, saj na začetku priprave magistrskega dela podatki za 2020 še niso bili dostopni.

4.1.1 Razvrstitvene spremenljivke

Razvrstitvene spremenljivke oziroma kazalci, uporabljeni pri razvrščanju občin v skupine, so povprečna mesečna bruto plača, delež investicijskih odhodkov v proračunu, stopnja delovne aktivnosti, stopnja registrirane brezposelnosti, število registriranih osebnih avtomobilov, gostota cestnega omrežja, zbrani komunalni odpadki z javnim odvozom in skupen prirast prebivalstva. Kazalce podrobneje predstavljam v tabeli 2, kjer poleg imena kazalca prikazujem še oznako, ki jo uporabljam pri analizi v programu SPSS in v matriki podatkov v prilogi 1, mersko enoto kazalca, za katero leto je bil podatek pridobljen ter iz katerega vira je bil pridobljen.

Tabela 2: Razvrstitvene spremenljivke

Kazalec	Oznaka	Merska enota	Za leto	Vir
<i>povprečna mesečna bruto plača</i>	<i>plača</i>	<i>EUR</i>	<i>2019</i>	<i>SURS</i>
<i>delež investicijskih odhodkov v proračunu</i>	<i>investicije</i>	<i>% invest. odhod.</i>	<i>2019</i>	<i>MF</i>
<i>stopnja delovne aktivnosti</i>	<i>delo</i>	<i>% preb.</i>	<i>2019</i>	<i>SURS</i>
<i>stopnja registrirane brezposelnosti</i>	<i>brezposelnost</i>	<i>% preb.</i>	<i>2019</i>	<i>ZRSZ</i>
<i>število registriranih osebnih avtomobilov</i>	<i>avtomobili</i>	<i>število na 1000 preb.</i>	<i>2019</i>	<i>SURS</i>
<i>gostota cestnega omrežja</i>	<i>ceste</i>	<i>km na km²</i>	<i>2020</i>	<i>DRSI</i>
<i>zbrani komunalni odpadki z javnim odvozom</i>	<i>odpadki</i>	<i>kg na preb.</i>	<i>2019</i>	<i>SURS</i>
<i>skupen prirast prebivalstva</i>	<i>prebivalci</i>	<i>število na 1000 preb.</i>	<i>2019</i>	<i>SURS</i>

Vir: SURS (2021a), Ministrstvo za finance Republike Slovenije (2020), Direkcija Republike Slovenije za infrastrukturo (2021) in Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (2020).

4.1.1.1 Povprečna mesečna bruto plača

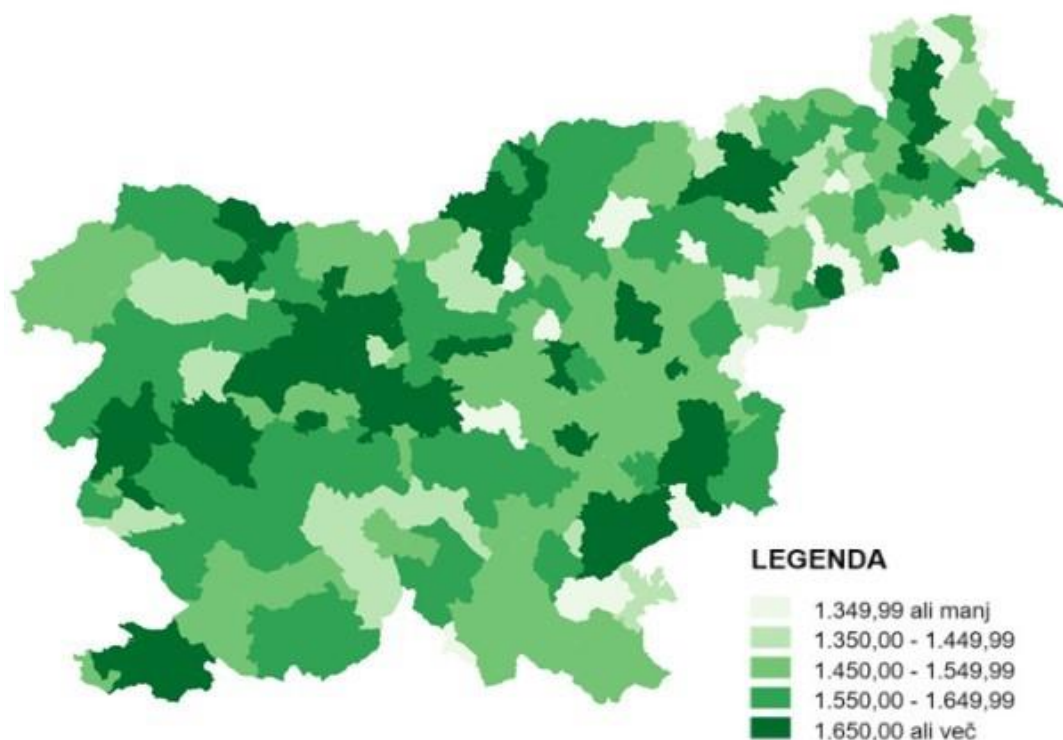
Kupno moč zaposlenega prebivalstva odraža povprečna mesečna bruto plača in spada med kazalce gospodarskega stanja. Bruto plača je izplačilo zaposlenim osebam, kamor so vključena tudi nadomestila za letni dopust, plačani dopust, nadomestila za državne praznike, bolniški stalež do 30 dni, nadomestila za strokovna izobraževanja, stimulatívni dodatki ipd. Ta kazalec nam kaže tudi stroške dela, ki jih zaposleni predstavljajo za gospodarske družbe (Perpar, 2014, str. 40).

Povprečna vrednost tega kazalca za Slovenijo v letu 2019 je bila 1.753,84 EUR bruto. V kolikor bi pogledali frekvenčno porazdelitev, bi ugotovili, da je ta nekoliko asimetrična v desno, kar pomeni, da ima večje število slovenskih občin podpovprečno mesečno bruto plačo v primerjavi s povprečno slovensko vrednostjo. Najvišjo povprečno mesečno bruto plačo so leta 2019 imeli v Cerkljah na Gorenjskem, in sicer 2.329,59 EUR bruto. Petrovič (2019) navaja, da gre razloge iskati v družbi Kontrola zračnega prometa Slovenije, ki je, kot pravi, leta 2017 svojim 222 delavcem v povprečju izplačala 6.525 EUR bruto plače na zaposlenega, to je približno 3.600 EUR neto (brez dodatkov, upoštevanja minulega dela in vzdrževanih članov). V povprečju je to kar za 10 odstotkov več, kot zasluži slovenski predsednik vlade. Z nekoliko nižjimi zneski, a še vedno nad 2.000 EUR bruto, sledita MO Ljubljana in MO Novo mesto. V četrto uvrščeni občini po višini plače, občini Podlehnik, pa povprečna mesečna bruto plača ne presega več zneska 2.000 EUR bruto. Na dnu lestvice je občina

Osilnica, kjer je bila vrednost povprečne mesečne bruto plače 1.042,41 EUR . Precej pri dnu pa so tudi občine Gornji Petrovci, Hodoš in Rečica ob Savinji (SURS, 2020a).

V nadaljevanju na sliki 7 prikazujem razlike v povprečni mesečni bruto plači med slovenskimi občinami v letu 2019. Vidimo lahko, da so bile občine glede na višino mesečne bruto plače razvrščene v pet skupin. Slovenija je najsvetleje obarvana na vzhodu, natanjčneje na severovzhodu države, kjer je najmanj občin z nadpovprečno mesečno bruto plačo. Najtemneje so obarvane občine na stičišču osrednje slovenske in gorenjske statistične regije, nekaj pa jih je tudi drugod po Sloveniji, a večina se jih nahaja v zahodni polovici države.

Slika 7: Povprečna mesečna bruto plača po občinah v EUR

Vir: SURS (2021b).

Povprečna mesečna bruto plača je kazalec, ki nedvomno kaže kupno moč prebivalstva v občini stalnega prebivališča, a je pri definiranju rezultatov treba biti pozoren na to, da je lahko plača zaslužena tudi v drugi občini. Indeks delovnih migracij in odstotek delovnih migrantov po statističnih regijah je pravi dokaz temu. Največ delovnih migrantov imajo denimo v gorenjski statistični regiji, saj iz te regije v druge regije zaradi dela migrira kar 27,1 % delovno aktivnega prebivalstva. Najmanj delovnih migrantov imajo v osrednjeslovenski statistični regiji, tam migrira 9,6 % delovno aktivnega prebivalstva (SURS, 2020a).

4.1.1.2 Delež investicijskih odhodkov v proračunu

Kazalec delež investicijskih odhodkov v proračunu meri investicijsko usmerjenost občine in je prav tako kazalec gospodarskega stanja. Občine vsako leto v proračunu namenijo določen delež sredstev za investicije. V zaključnem računu v bilanci prihodkov in odhodkov se investicijska naravnost občine spremlja na kontih 42. Poleg investicijskih odhodkov pa odhodkovna stran proračuna pozna še tekoče odhodke, tekoče transfere in investicijske transfere. Investicijski odhodki torej predstavljajo zgolj določen delež odhodkov občinskega proračuna, zato želim preveriti, katera občina v Sloveniji je v letu 2019 namenila največji delež proračuna za investicije. Še boljši rezultat bi sicer dobili, če bi investicijsko naravnost spremljali v obdobju nekaj let, a se v tem primeru za to nisem odločil, saj sem mnenja, da bom ustrezne rezultate dobil tudi pri opazovanju zgolj enega proračunskega leta.

Po programski klasifikaciji lahko občine vlagajo na področjih (Ministrstvo za finance Republike Slovenije, 2020):

- politični sistem,
- ekonomska in fiskalna administracija,
- zunanja politika in mednarodna pomoč,
- skupne administrativne službe in splošne javne storitve,
- znanost in tehnološki razvoj,
- lokalna samouprava,
- obramba in ukrepi ob izrednih dogodkih,
- notranje zadeve in varnost,
- trg dela in delovni pogoji,
- kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo,
- pridobivanje in distribucija energetske surovine,
- promet, prometna infrastruktura in komunikacije,
- gospodarstvo,
- varovanje okolja in naravne dediščine,
- prostorsko planiranje in stanovanjsko-komunalna dejavnost,
- zdravstveno varstvo,
- kultura, šport in nevladne organizacije,
- izobraževanje,
- socialno varstvo,
- servisiranje javnega dolga in
- investicijski programi in obveznosti.

V analizo sem vključil investicijske odhodke občin leta 2019, zneske pa delil z zneski celotnih odhodkov občin na način, da sem dobil odstotek proračunskih sredstev, namenjenih za investicije. Podatke o realizaciji po občinah sem dobil na spletnih straneh Ministrstva za finance Republike Slovenije.

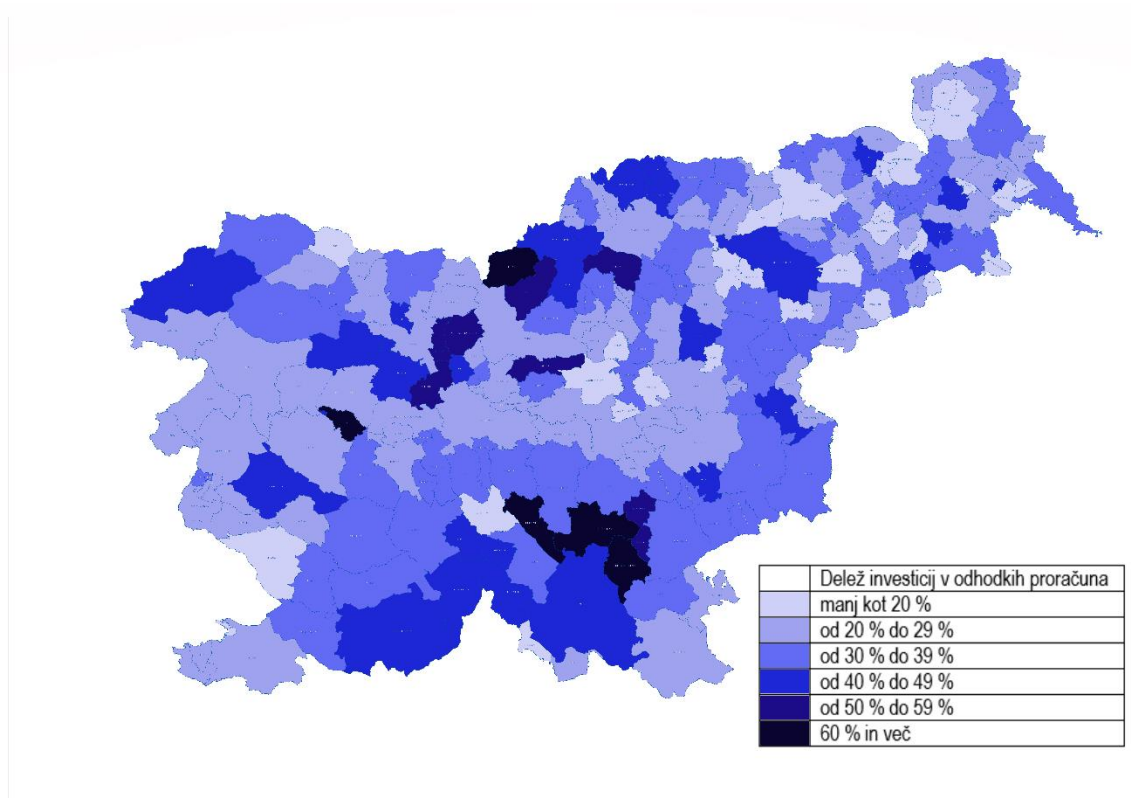
Investicijsko najbolj naravnane občine v letu 2019 so bile občine Dolenjske Toplice, Dobropolje, Žiri, Žužemberk, Solčava, Medvode, Luče, Cerklje na Gorenjskem, Šoštanj, Mirna Peč in Šenčur. Vse našete občine za investicije namenijo več kot 50 % občinskega proračuna. Občini Straža in Lukovica namenita investicijam točno 50 %, občini Bovec in Gorenja vas - Poljane pa nekaj manj kot 50 % občinskega proračuna. Najmanj investicijsko usmerjene občine so občine Veržej, Zavrč, Velika Polana, MO Maribor, Grad, Črenšovci, Puconci, Hrastnik, Cankova, Poljčane, Zagorje ob Savi, Štore in Središče ob Dravi. Za našete občine je značilno, da za investicije namenijo manj kot 15 % občinskega proračuna, občina Veržej denimo zgolj 7 %. Povprečna vrednost tega kazalca je sicer 30,5 %, občine, ki so najbližje povprečju, pa so Videm, Šentilj, Šempeter - Vrtojba, Borovnica, Log - Dragomer, Sveti Jurij ob Ščavnici, Kranjska Gora, Šentjernej, MO Velenje, Brežice, Moravske Toplice, Radenci, Moravče, Šalovci, Majšperk in Cerknica (Ministrstvo za finance Republike Slovenije, 2020).

Glede na investicijsko naravnost v letu 2019 sem z namenom grafičnega prikaza občine razdelil v šest skupin. V prvi skupini so občine, ki za investicije namenijo manj kot 20 % proračunskih sredstev. Takšnih občin je 29. Druga skupina je največja, sestavljena je iz 77 občin, investicijam pa namenijo od 20 do 29 %. V tretji skupini so občine, ki investicijam namenijo od 30 do 39 %. Takšnih občin je 66, zato je ta skupina druga največja glede na ta kriterij. Četrta skupina je skupina 27 občin, ki za investicije iz proračuna namenijo od 40 do 49 %. V peti in šesti skupini so občine, ki za investicije namenijo največ. Peto skupino, ki predstavlja občine, ki investicijam namenijo od 50 do 59 %, sestavlja osem občin. Najmanjša pa je šesta skupina, v njej je pet občin, ki investicijam namenijo 60 % ali več odhodkov proračuna.

Opazimo lahko, da se več občin z visoko investicijsko naravnostjo nahaja v južni polovici države. V kolikor bi investicijsko naravnost gledali po regijah, bi bila investicijsko najbolj naravnana jugovzhodna Slovenija. Iz te regije so namreč kar tri občine, ki investicijam namenijo več kot 60 %, to so Dolenjske Toplice, Žužemberk in Dobropolje. Poleg tega ima ta statistična regija tudi več kot 10 občin, ki investicijam namenijo od 30 do 39 %. Podobno bi lahko rekli za primorsko-notranjsko statistično regijo. Čeprav tam nobena občina za investicije ne namenja več kot 60 % odhodkov proračuna, pa vse občine investicijam namenjujejo minimalno 30 % proračunskih sredstev. Dokaj pisano obarvana je gorenjska statistična regija, kjer je sicer večje število takšnih občin, ki investicijam namenijo od 20 do 29 %. Imajo tudi eno občino, ki investicijam nameni več kot 60 % (Žiri), dve občini, ki investicijam namenita od 50 do 59 % (Cerklje na Gorenjskem in Šenčur), in zgolj eno občino, ki za investicije nameni manj kot 20 % proračunskih sredstev (to so Jesenice). Investicijam veliko namenijo tudi občine v savinjski statistični regiji, predvsem tiste, ki se nahajajo na zahodnem delu te regije, denimo Solčava, Luče, Ljubno, Črna na Koroškem in Šoštanj. Najmanj pa za investicije namenijo občine v posavski in pomurski statistični regiji. Med mestnimi občinami je investicijsko najbolj naravnana MO Celje, ki investicijam namenja 40 % proračunskih sredstev. Najmanj med mestnimi občinami pa investicijam

namenjajo v MO Maribor, in sicer podatki iz 2019 kažejo, da je bilo v tej občini investicijskih odhodkov zgolj 12 % proračuna. Na sliki 8 je prikaz investicijske naravnosti slovenskih občin v letu 2019.

Slika 8: Investicijska naravnost občin

Vir: lastno delo.

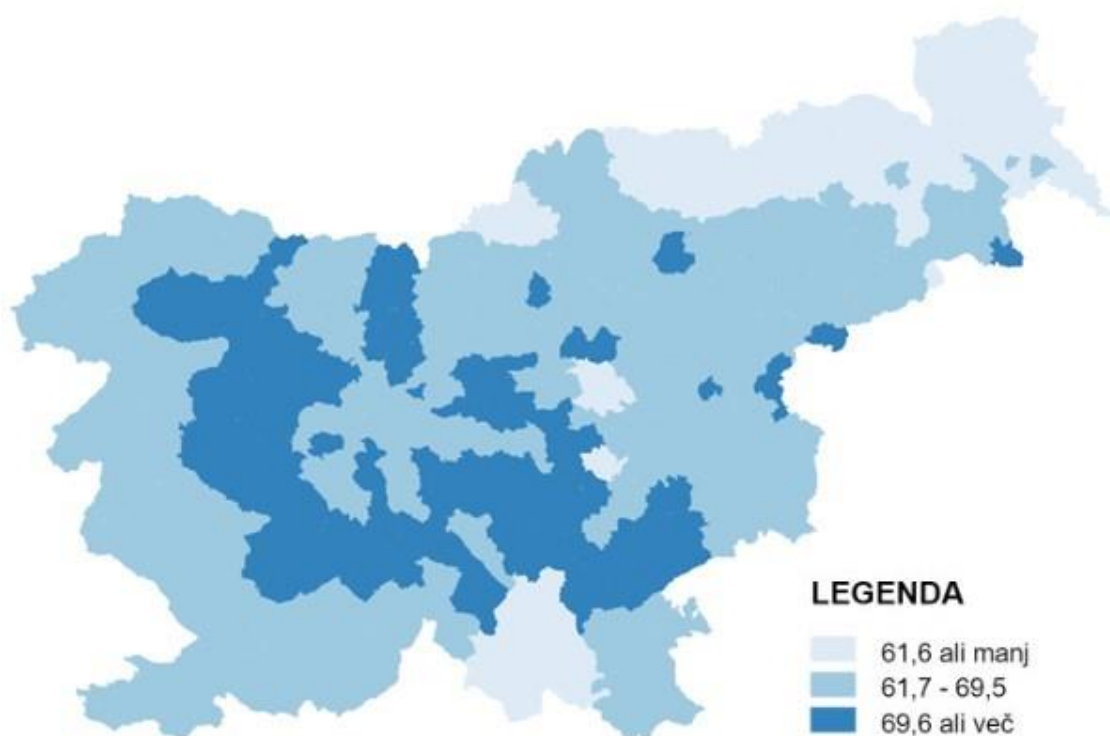
4.1.1.3 Stopnja delovne aktivnosti

Stopnja delovne aktivnosti, ki jo uvrščamo med kazalce socialnega stanja, je pomemben kazalec, ki predstavlja delež delovno aktivnih prebivalcev med vsemi delovno sposobnimi. Delovno sposobni so vsi prebivalci, stari od 15 do 64 let. Delovno aktivnih prebivalcev pa ne smemo mešati z aktivnimi prebivalci. Aktivno prebivalstvo sestavljajo delovno aktivni in registrirani brezposelni. Delovno aktivne pa so zgolj zaposlene in samozaposlene osebe (Perpar, 2014, str. 82).

SURS (2020a) navaja, da je bilo ob koncu leta 2019 v Sloveniji nekaj manj kot 881.900 delovno aktivnih oseb (pri čemer kmetje niso bili upoštevani). Od tega pa jih več kot polovica (53,1 % oziroma 468.600) odhaja na delo v drugo občino. Najvišje število delovnih mest na prebivalca so v letu 2019 imeli v občini Trzin, in sicer je tam število delovnih mest kar trikrat preseglo število delovno aktivnih oseb s prebivališčem v tej občini (Brnot, 2020).

Tudi za prikaz razlik v stopnji delovne aktivnosti med občinami na zemljevidu Slovenije je bilo treba sprva izračunati meje skupin. Prvi kvartil ima vrednost 61,6 %, tretji pa 69,5 %. Razlike med občinami prikazujem na sliki 9. Tudi na tej sliki se vidi občutna razlika med vzhodnim in zahodnim delom Slovenije. Najmanjšo stopnjo delovne aktivnosti imajo na skrajnem severovzhodu, v Prekmurju, pa tudi v nekaterih obmejnih občinah drugod po državi. Najvišjo stopnjo delovne aktivnosti pa imajo občine bližje Ljubljani. Povprečna vrednost tega kazalca v letu 2019 je za Slovenijo znašala 66 %, kar je denimo več kot leta 2008, ko je ta znašala 61,1 % (Perpar, 2014, str. 82).

Slika 9: Stopnja delovne aktivnosti po občinah

Vir: SURS (2021b).

Ravno obratno bi bilo, če bi pogledali stopnjo zelo nizke delovne intenzivnosti, ki je opredeljena kot odstotek oseb, starih med 0 in 59 let, ki živijo v gospodinjstvih, katerih odrasli člani (stari med 18 in 59 let) so v referenčnem letu za dohodek delali manj kot 20 % svojega razpoložljivega delovnega časa, izraženega v mesecih. Ker ta podatek ni na voljo za občine, pač pa zgolj za statistične regije, v analizo ni vključen. Stopnja zelo nizke delovne aktivnosti je najvišja v koroški statistični regiji, kjer je bila leta 2018 v višini 8,6 %. Visok delež (nad 7 %) so imeli tudi v savinjski in posavski regiji. Najmanjši odstotek pa so imeli leta 2018 v gorenjski statistični regiji, tam je ta odstotek znašal zgolj 3,2 % (SURS, 2020d).

4.1.1.4 Stopnja registrirane brezposelnosti

Ta kazalec je sicer neposredno povezan s predhodnim kazalcem, torej s stopnjo delovne aktivnosti, saj kot je bilo definirano, aktivno prebivalstvo delimo na delovno aktivno prebivalstvo in na delovno sposobno prebivalstvo, ki je svojo brezposelnost registriralo na Zavodu za zaposlovanje RS. Perpar (2014, str. 84–85), ki je operiral s podatki iz leta 2008, je prikazal tudi povezavo med stopnjo delovne aktivnosti in bruto osnovo za dohodnino, in sicer naj bi več delovno aktivnega prebivalstva vplivalo na višjo bruto osnovo za dohodnino oziroma povedano drugače, večjo ekonomsko moč prebivalstva.

Povprečna vrednost stopnje registrirane brezposelnosti je bila v letu 2019 za Slovenijo 7,66 %. Tudi za primer grafičnega prikaza stopnje registrirane brezposelnosti sem uporabil kvartile in občine razdelil v tri skupine. Občine, ki imajo najnižjo stopnjo registrirane brezposelnosti, so tiste, ki imajo stopnjo nižjo od 5,3 %. Občine s povprečno stopnjo registrirane brezposelnosti so tiste s stopnjo od 5,3 do 8,5 %. Tiste občine, ki imajo stopnjo registrirane brezposelnosti nad 8,5 %, pa so občine z najvišjo stopnjo registrirane brezposelnosti (Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, 2020).

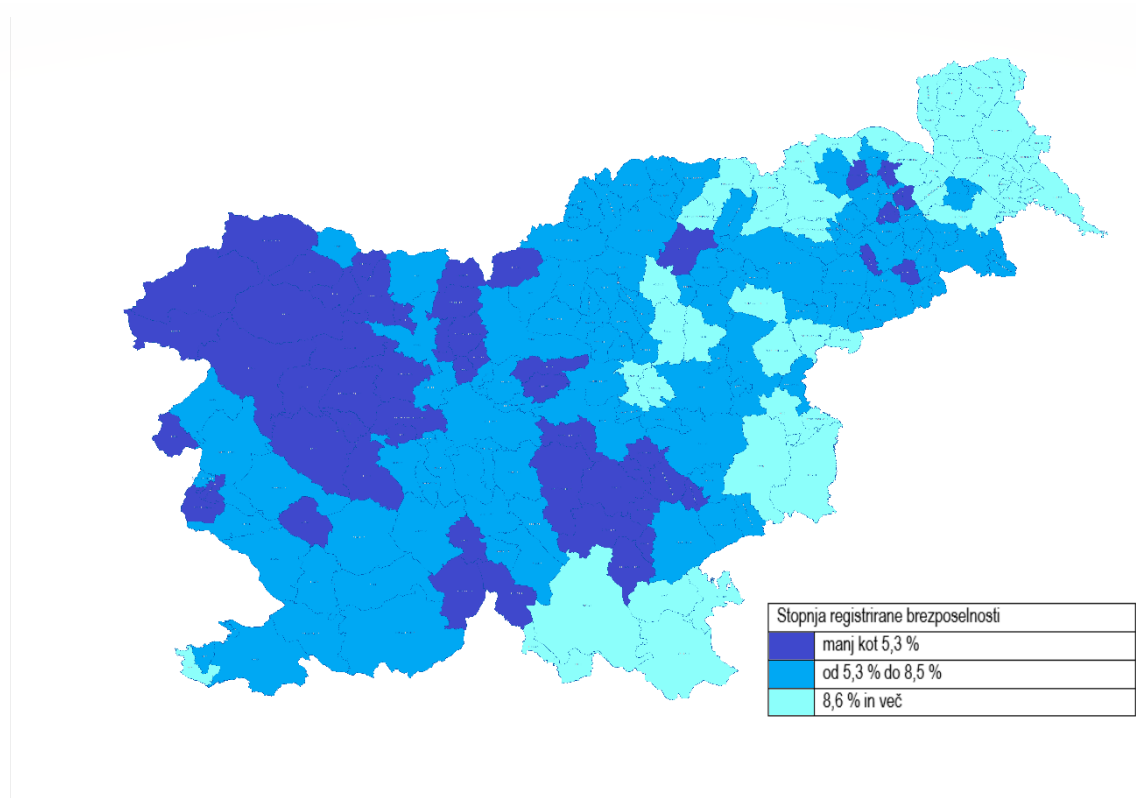
Opazimo lahko izjemno razliko med zahodno in vzhodno Slovenijo. Predvsem pa se opazi razlika med Prekmurjem in preostalim delom Slovenije. Kot da bi bilo to območje odrezano od preostalega dela države. Najvišjo vrednost tega kazalca so leta 2019 imeli v občini Hodoš, in sicer 21,07 %. Visok delež brezposlenih imajo tudi v občinah Rogaševci (19,4 %), Kuzma (16,67 %), Dobrovnik (15,53 %) in Črenšovci (15,45 %). Najvišje se je v Prekmurju uvrstila občina Kobilje, a tudi tam je delež registrirano brezposlenih velik, in sicer znaša 9,31 %, kar jo uvršča v skupino občin z nadpovprečno stopnjo registrirane brezposelnosti. Precej visok odstotek brezposelnih oseb imajo tudi na skrajnem jugu države, v občinah Kočevje, Osilnica, Kostel, Semič in Metlika.

Povsem drugačen pogled je na zahodno polovico države, predvsem v gorenjsko statistično regijo, ki jo skoraj popolnoma prekriva temno modra barva, kar pomeni, da večina občin spada v skupino s podpovprečno stopnjo registrirane brezposelnosti. Najnižjo stopnjo registrirane brezposelnosti so leta 2019 imeli v občini Žiri, in sicer 2,91 %. Sledijo občine Železniki (3,05 %), Gorenja vas - Poljane (3,07), Cerklje ob noči (3,28 %) in Jezersko (3,33 %). Nizke vrednosti tega kazalca ima tudi precej občin jugovzhodno od Ljubljane proti Novemu mestu, denimo občine Mirna Peč, Šmarješke Toplice, Mirna, Šentrupert in Žužemberk. Med mestnimi občinami so se v skupino z nadpovprečno stopnjo registrirane brezposelnosti uvrstile MO Maribor, MO Celje, MO Velenje in MO Murska Sobota, v skupino s podpovprečno stopnjo registrirane brezposelnosti pa se ni uvrstila nobena mestna občina.

Kazalec registrirane brezposelnosti bi lahko povezali tudi s stopnjo tveganja revščine, ki je opredeljena kot odstotek oseb, ki živijo v gospodinjstvih, katerih ekvivalentni razpoložljivi dohodek (po socialnih transferjih) je nižji od praga tveganja revščine. Prag tveganja revščine pa je opredeljen s 60 % mediane ekvivalentnega razpoložljivega dohodka v državi. Stopnja

tveganja revščine je bila leta 2018 najvišja v pomurski statistični regiji, in sicer 16,5 %. Najnižjo stopnjo tveganja revščine pa so imeli v gorenjski statistični regiji, in sicer 10,3 % (SURS, 2020c). Razlike med slovenskimi občinami v stopnji registrirane brezposelnosti prikazujem na sliki 10.

Slika 10: Stopnja registrirane brezposelnosti po občinah

Vir: lastno delo.

4.1.1.5 Število registriranih osebnih avtomobilov

Število registriranih osebnih avtomobilov na 1000 prebivalcev je kazalec življenjskega standarda in kupne moči prebivalstva. Toda po drugi strani se je treba zavedati, da se avtomobil lahko kupi tudi s posojilom. Pričakovati gre, da imajo razvitejša območja tudi večje število registriranih osebnih avtomobilov na 1000 prebivalcev.

Tudi na ta kazalec ne velja gledati zgolj iz enega zornega kota. Predvidevamo lahko, da je predvsem v mestnih občinah in ostalih občinah z večjo gostoto prebivalstva vrednost tega kazalca manjša, saj imajo tam dobro urejen javni potniški promet, ljudje pa prihranke prav zaradi tega rajši porabijo za nakup drugih dobrin. Po drugi strani je zaradi slabše urejenega lokalnega prometa pričakovati višje vrednosti tega kazalca v občinah, ki so precej odmaknjene od regionalnih središč. To so denimo občine na podeželju oziroma občine z manjšo gostoto prebivalstva.

Gostiša (2020) ugotavlja, da je bilo leta 2019 v primerjavi z letom 2018 v Sloveniji registriranih 2 % več motornih vozil in 5 % več priklopnih vozil. Povečala pa se je tudi registracija vozil na električni pogon. V primerjavi z letom 2018 je bilo leta 2019 prvič registriranih tretjino več vozil na električni pogon. Kazalec registriranih osebnih vozil je zanimivo primerjati tudi s podatki o prometu na slovenskem cestnem omrežju. Najnovejši podatki kažejo, da se je leta 2020 po slovenskih cestah prevozilo manj kilometrov kot leto prej. Gostiša (2021a) razloge išče predvsem v epidemiji covid-19, saj so bili ljudje več časa doma, določen čas pa je bil ustavljen tudi javni potniški promet. Epidemija je nenazadnje vplivala tudi na registracijo osebnih vozil v letu 2020. V primerjavi z letom 2019 je bilo leta 2020 prvih registracij osebnih vozil kar za 23 % manj. Gostiša (2021b) razloge vidi v dveh vladnih odlokih, in sicer v prvem, ki je za določen čas prepovedal izvajanje tehničnih pregledov in drugih postopkov v zvezi z registracijo motornih vozil, ter v drugem, ki je za določen čas prepovedal ponujanje in prodajanje blaga in storitev potrošnikom, tj. omejil delovanje specializiranih prodajaln za prodajo motornih vozil in koles.

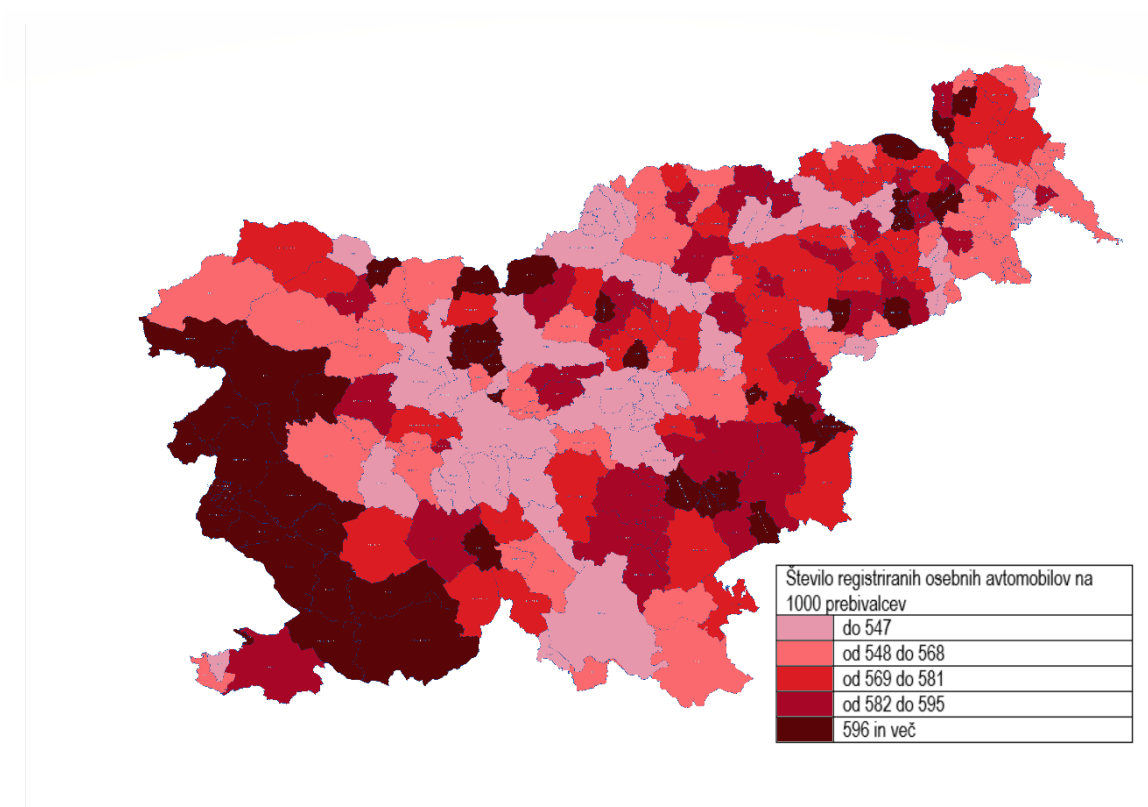
Leta 2019 je bilo v Sloveniji v povprečju 556 registriranih osebnih avtomobilov na 1000 prebivalcev. Največ so jih imeli v občini Trzin, in sicer 699. Sledijo občine Brda (691), Komen (691), Renče - Vogrsko (678) in Miren - Kostanjevica (662). Najmanj registriranih osebnih avtomobilov na 1000 prebivalcev so v letu 2019 imeli v občini Hodoš, kjer je bila vrednost tega kazalca 453. Majhno vrednost so zabeležili tudi v MO Maribor, in sicer 484, ter v MO Ljubljana, ki je v letu 2019 imela registriranih 519 osebnih vozil na 1000 prebivalcev (SURS, 2020a).

Ker je porazdelitev dokaj enakomerna, sem se odločil, da rezultate grafično predstavim na način, da občine razdelim v pet približno enakih skupin s pomočjo programa SPSS. Tako ima prva skupina občin vrednosti do 547, druga skupina od 548 do 568, tretja skupina od 569 do 581, četrta skupina od 582 do 595 in peta skupina 596 in več.

Po eni strani bi pričakovano lahko razložili nizko število registriranih osebnih avtomobilov na 1000 prebivalcev v urbanih občinah, torej večjih mestnih občinah ali drugih manjših občinah, ki ležijo v bližini večjih občin, kjer je dobro urejen javni potniški promet. Po drugi strani pa malce težje razlagamo visoko število registriranih osebnih avtomobilov na 1000 prebivalcev v občinah v pasu od severne Primorske, čez Kras, pa vse do južne meje s Hrvaško.

Da bi ugotovili, ali obstaja kakšna povezava med številom osebnih avtomobilov in kakšnim drugim kazalcem, bi bilo treba narediti posebno analizo variance. Eno takšnih je denimo v svojem delu opravil Perpar (2014, str. 136), ki je povezanost iskal med večjim številom kazalcev, med katerimi je bilo tudi število osebnih avtomobilov na 100 prebivalcev, in ugotovil, da prav nobena povezava s tem kazalcem ni statistično značilna. Na sliki 11 so predstavljene skupine občin glede na število registriranih osebnih avtomobilov na 1000 prebivalcev leta 2019.

Slika 11: Število registriranih osebnih avtomobilov na 1000 prebivalcev po občinah

Vir: lastno delo.

4.1.1.6 Gostota cestnega omrežja

Razvojno uspešnost občin po mnenju Perparja (2014, str. 118) lahko merimo tudi z razvitostjo lokalne infrastrukture, a je težava v tem, da so ti podatki na ravni občin v Sloveniji težko dosegljivi. Eden redkih podatkov, ki je javno dostopen za vse občine, je gostota cestnega omrežja. Podatke o površini občin, gostoti cestnega omrežja in dolžini državnih in občinskih cest po občinah in regijah zbirata SURS in Družba za avtoceste v Republiki Sloveniji, Excelove tabele s podatki pa na svoji spletni strani objavlja Direkcija Republike Slovenije za infrastrukturo. Več cest v občin lahko pomeni lažjo dostopnost, a po drugi strani to občinam lahko predstavlja velik finančni zalogaj, saj je treba ceste tudi redno vzdrževati.

Gostota cestnega omrežja je sestavljeni kazalec, in sicer ga izračunamo tako, da dolžino cest v občini delimo s površino občine. Z njim torej ugotovimo pokritost občine s cestami oziroma povedano drugače, kolikšen del površine občin zaseda cestno omrežje. Ker skozi večino občin tečejo tako državne kakor tudi občinske ceste, sem uporabil vsoto obeh. Z analizo sem ugotovil, da več kilometrov cest ne vodi tudi v večjo gostoto cestnega omrežja. Vsekakor imajo večje slovenske občine po površini tudi več kilometrov cest, kar je razumljivo, a po drugi strani je precej občin, ki so po površini manjše, toda ceste pokrivajo precej več površine.

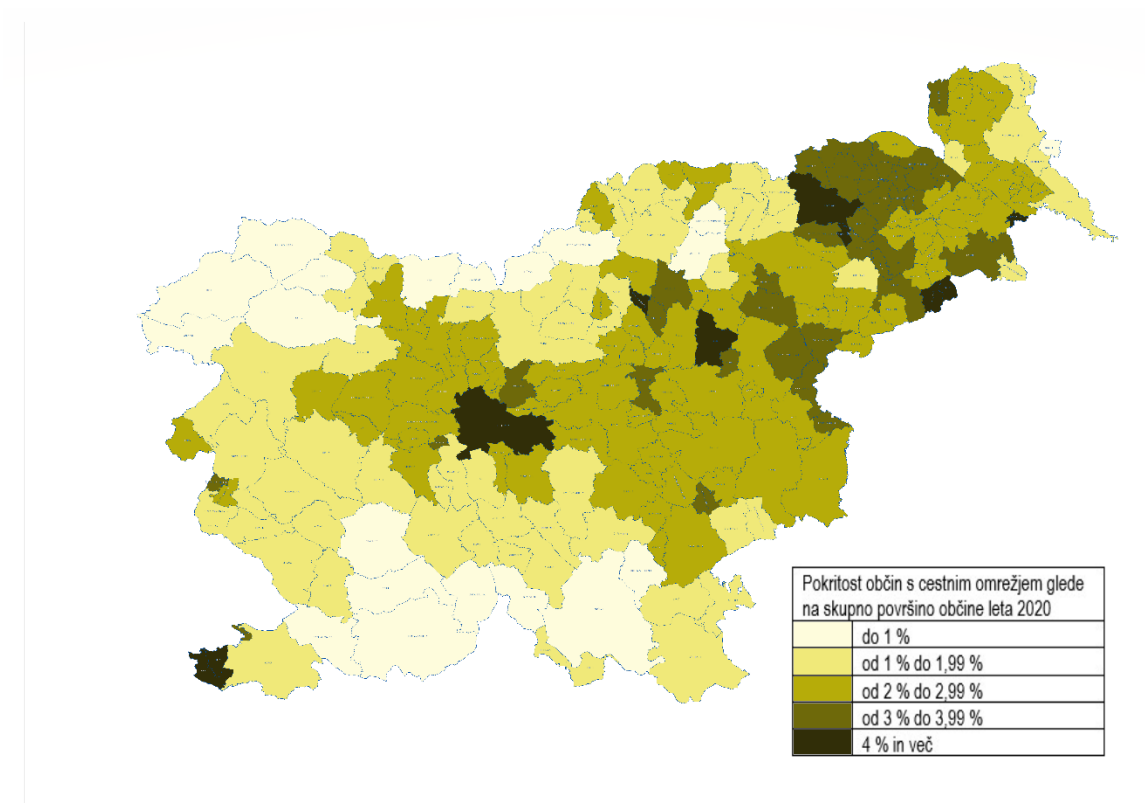
Kakor je bilo tudi pričakovati, sem z analizo odkril, da imajo največ kilometrov cest v največjih slovenskih občinah po površini, a za vse občine to ne velja. Za primer lahko vzamemo občino Gorje v gorenjski statistični regiji, ki je po površini velika 116,20 km² in ima zgolj 63.649 metrov cest, kar predstavlja 0,55 % pokritost občine. Na drugi strani pa ima občina Pesnica iz podravske regije, ki je po površini velika 75,80 km², kar 300.710 metrov cest, kar predstavlja 3,97 % pokritost. Skladno s pričakovanji imajo visok odstotek pokritosti mestne občine. Največjo pokritost s cestami med mestnimi občinami ima MO Maribor, kjer ceste zavzemajo 4,46 % površine te občine. Najmanj cest glede na površino med mestnimi občinami pa imajo v MO Nova Gorica, kjer ceste zavzemajo 1,55 % površine te občine (Direkcija Republike Slovenije za infrastrukturo, 2021).

Veliko cest je tudi v občinah, kjer pretežni del prebivalstva živi na višjeležečih oz. hribovitih področjih (podeželska območja). Primeri takšnih občin so zagotovo občine v zahodni Sloveniji na območju škofjeloškega, polhograjskega, idrijsko-cerkljanskega in tolminskega hribovja. Občine Gorenja vas - Poljane, Dobrova - Polhov Gradec, Škofja Loka, Žiri, Idrija, Tolmin in Cerklje ob Savi imajo nadpovprečno dolžino cest, a so po drugi strani po površini precej velike, zato tudi nimajo vse nadpovprečne vrednosti gostote cestnega omrežja. Toda tudi tam se v zadnjem času odstotek prebivalstva, ki živi v višjeležečih predelih, zmanjšuje, kar bi lahko bila posledica odseljavanja mladih v bolj ruralne občine.

Občine sem glede na gostoto cestnega omrežja z namenom grafične predstavitve razdelil v pet skupin. Prva skupina predstavlja občine, kjer ceste pokrivajo manj kot % površine občine. Drugo skupino predstavljajo občine, kjer ceste pokrivajo od 1 do 1,99 % površine občine. V tretjo skupino sodijo občine, kjer ceste pokrivajo od 2 do 2,99 % občinske površine. V četrti skupini so občine, kjer ceste pokrivajo od 3 do 3,99 % njihove površine. Zadnja peta skupina pa predstavlja občine, kjer ceste pokrivajo nad 4 % občinske površine. Največ občin je v tretji skupini, in sicer 89. Druga največja je druga skupina, kjer je 59 občin, sledi pa ji četrta skupina, kjer je 34 občin. Druga najmanjša je prva skupina, vanjo sodi 20 občin. Najmanjša pa je peta skupina, kjer je 10 občin.

Slika 12, ki predstavlja razlike v gostoti cestnega omrežja med slovenskimi občinami, je skladna s pričakovanji. Največjo gostoto cestnega omrežja najdemo v obeh največjih slovenskih občinah, tj. v Ljubljani in Mariboru, ter v nekaterih ostalih manjših občinah. To bi lahko bilo povezano z gostoto prebivalstva ali pa s čim drugim. Skoraj zagotovo pa lahko trdimo, da je manjša gostota cestnega omrežja v alpskih občinah (npr. Kranjka Gora, Jesenice, Bohinj, Bovec, Kobarid, Jezersko, Solčava itd.) povezana z gostoto prebivalstva, saj na območjih gora živi malo ljudi, kar je nenazadnje povezano tudi z zakonodajo, ki skrbi za varovanje takšnih območij (npr. Zakon o Triglavskem narodnem parku). Podobno bi lahko sklepali za občine na skrajnem jugu države, tj. na območju občin Kočevje, Loška dolina, Loški Potok in Ilirska Bistrica, kjer po podatkih Zavoda za gozdove Republike Slovenije (2011) gozd prekriva med 70 in 100 % površine, kar pomeni, da tam ne prebiva veliko ljudi, zato cestne površine tam niso potrebne.

Slika 12: Pokritost občin s cestnim omrežjem glede na skupno površino občine

Vir: lastno delo.

4.1.1.7 Zbrana količina komunalnih odpadkov z javnim odvozom

Mnogi raziskovalci, ki so raziskovali razvitost določenega območja in ta kazalec vključili v analizo, so višjo količino zbranih odpadkov pripisali nerazvitim občinam. Po eni strani je to sicer logično, saj bi lahko rekli, da tisto območje, ki zbere več odpadkov, ne stopa v korak s časom, v katerem se zavedamo, da večja količina odpadne embalaže in ostanka komunalnih odpadkov bolj obremenjuje naravo. Podobnega mnenja so denimo tudi pripravljavci ISSO analize Zlati kamen, kjer so občine z nižjo vrednosto tega kazalca na lestvici razvitosti uvrščene višje.

Toda po drugi strani je nujno zavedanje, da prav količina zbranih odpadkov odraža okoljsko naravnost občine, saj se z njo lahko ugotavlja tudi življenjska raven oz. blaginja prebivalstva. Perpar (2014, str. 105), ki je podobnega mnenja, pravi, da lahko med življenjskim standardom prebivalstva in količino zbranih odpadkov najdemo povezavo, saj bolj razvite občine običajno zberejo tudi več odpadkov, manj razvite občine pa manj odpadkov.

Še nedolgo nazaj, ko se o onesnaževanju okolja ni govorilo toliko, kot se govori danes, so bila denimo divja odlagališča nekaj povsem normalnega. Danes imamo po zaslugi

organizacij za varstvo okolja v Sloveniji teh odlagališč precej manj, a še vedno več kot 15.000. Največ jih je še vedno po jamah in breznic, odpadke pa prinese tudi morje. Društvo Ekologi brez meja, ki se z rednimi akcijami čiščenja divjih odlagališč trudi, da bi ta odlagališča čim prej sanirali, na svoji spletni strani vodi tudi register divjih odlagališč. Kot pravijo, se vsako leto nekaj odlagališč sanira, a na žalost se jih tudi precej odkrije (Društvo Ekologi brez meja, brez datuma).

Tudi v tej analizi večjo količino zbranih odpadkov pripisujem razvitejšim občinam, saj sklepam, da se zaradi boljše urejene komunalne dejavnosti občine, v tem primeru večje količine zbranih odpadkov, to odraža tudi v manjši količini odpadkov, odvrženih na ilegalnih divjih odlagališčih. Občine, ki zberejo več odpadkov na prebivalca, bodo zato v tej analizi nosile naziv okoljsko naravnane občine.

Povprečna vrednost tega kazalca v letu 2019 je bila za Slovenijo 359 kilogramov na prebivalca. Največ kilogramov odpadkov na prebivalca so leta 2019 zbrali v občini Trzin, in sicer kar 742 kilogramov. Sledi MO Murska Sobota, kjer so zbrali 601 kilogramov odpadkov na prebivalca. Nato sledita občina Bovec s 582 kilogrami in občina Bled s 558 kilogrami na prebivalca. Med mestnimi občinami sta denimo visoko tudi MO Kranj, kjer so zbrali 521 kilogramov, in MO Ptuj, kjer so zbrali 504 kilograme odpadkov na prebivalca. Mestne občine, kjer so zbrali več kot 400 kilogramov odpadkov na prebivalca v letu 2019, so tudi Ljubljana, Celje, Nova Gorica in Koper. Mestna občina z najmanjšo količino zbranih odpadkov v letu 2019 je MO Novo mesto, kjer so zbrali 332 kilogramov odpadkov na prebivalca. Najmanjšo količino odpadkov na prebivalca so v letu 2019 zbrali v občini Osilnica, in sicer 122 kilogramov na prebivalca (SURS, 2021a).

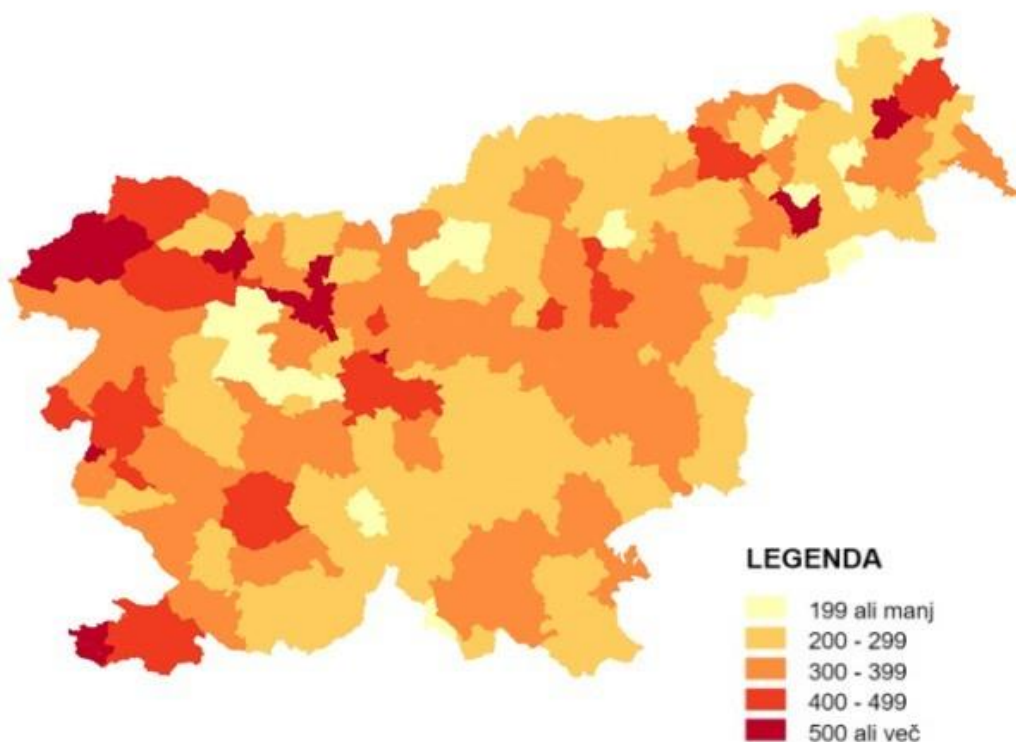
Vsekakor nas lahko skrbi dejstvo, da se količina v Sloveniji nastalih odpadkov iz leta v leto povečuje. Golobič in Vidic (2020) opozarjata, da se je denimo količina nevarnih odpadkov v letu 2019 glede na leto 2018 povečala za 4 %. Prav tako za 4 % se je v letu 2019 glede na leto 2018 povečala količina komunalnih odpadkov. Svetla točka je količina odpadkov, ki nastanejo s proizvodno dejavnostjo, saj jih je bilo v letu 2019 glede na leto 2018 kar za 12 % manj. Tudi količina ločeno zbranih odpadkov se iz leta v leto povečuje, kar je sicer dobro, a bi bilo boljše zmanjšati količino odpadkov na sploh.

SURS ponuja še več kazalcev stanja okolja. Zanimiv je denimo pogled na delež prečiščene odpadne vode, izpuščene iz javne kanalizacije v letu 2018. V tem primeru so najuspešnejši v pomurski, podravske in zasavske regiji ter v regiji jugovzhodna Slovenija. Tam je ta delež višji od 90 %. Najskromnejši pa so denimo v osrednjeslovenski regiji, kjer je delež prečiščene odpadne vode v letu 2018 znašal 58,6 %. Obratno je seveda pri deležu neprečiščene odpadne vode (SURS, 2021a).

Razlike med slovenskimi občinami glede na zbrano količino odpadkov v letu 2019 predstavljam na sliki 13. S slike bi lahko sklepali, da ne obstajajo bistvene razlike med zahodno in vzhodno polovico države. Neposredno tudi ne moremo trditi, da imajo občine z

boljšimi vrednostmi preostalih kazalcev tudi dobro vrednost tega kazalca. Tukaj je dobro vidno tudi sklepanje različnih strokovnjakov o tem, da lahko na ta kazalec gledamo iz dveh različnih perspektiv.

Slika 13: Zbrana količina komunalnih odpadkov na prebivalca po občinah

Vir: SURS (2021b).

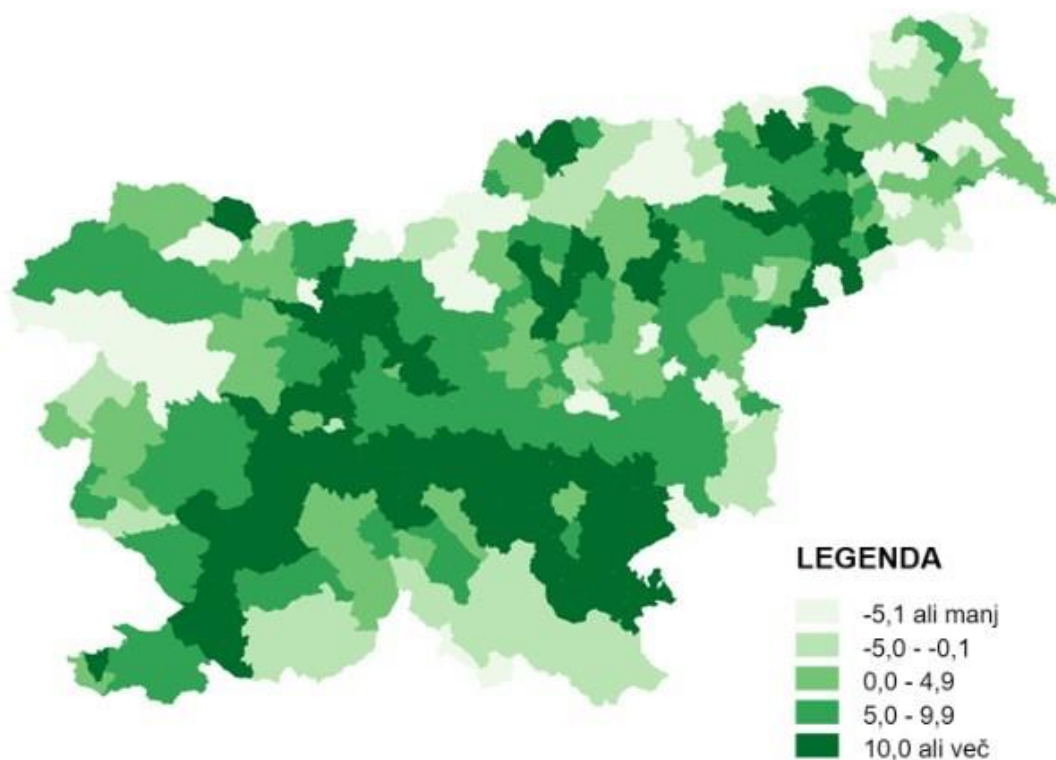
4.1.1.8 Skupen prirast prebivalstva

Ta kazalec sodi med demografske kazalce, predstavlja pa vsoto naravnega in selitvenega prirasta prebivalstva v določenem koledarskem letu. Izračuna se ga kot razmerje med skupnim prirastom v določenem koledarskem letu in številom prebivalstva sredi tega istega leta. Vse skupaj je nato pomnoženo še s 1000, da lahko govorimo o skupnem prirastu prebivalstva na 1000 prebivalcev. Ta kazalec na nek način kaže privlačnost določenega območja, saj pokaže, ali neko območje prebivalstvo pridobiva ali izgublja (Perpar, 2014, str. 37 in 47). Predvidevanje pri tem delu gre v smer, da občine z visokim pozitivnim skupnim prirastom na 1000 prebivalcev uživajo boljšo razvojno kondicijo, kakor občine z nizkim ali celo negativnim skupnim prirastom na 1000 prebivalcev.

V letu 2019 je skupen prirast prebivalstva v Sloveniji znašal 7,2 prebivalca na 1000 prebivalcev. Pozitiven skupni prirast je imelo 152 občin, negativnega pa 56 občin. Najvišji skupni prirast je imela občina Škofljica, in sicer 34,5 na 1000 prebivalcev. Sledijo ji občine

Hrpelje - Kozina (30,2), Veržej (27,9), Miklavž na Dravskem polju (26,4) in Šmarješke Toplice (25). V negativno smer najbolj izstopa občina Osilnica, ki je imela skupen prirast -43,7 na 1000 prebivalcev. Nižji prirast od -20 prebivalcev na 1000 prebivalcev sta imeli še občina Zavrč (-31,3) in občina Središče ob Dravi (-28,2). Skupen prirast prebivalstva na 1000 prebivalcev po občinah v letu 2019 je grafično prikazan na sliki 14. Ugotovimo lahko, da imajo najvišji prirast občine v okolici večjih slovenskih mest (Ljubljana, Maribor, Novo mesto in Kranj). Če bi sliko izrisali po statističnih regijah, bi ugotovili, da je skupni prirast prebivalstva največji v osrednjeslovenski statistični regiji (11 prebivalcev na 1000 prebivalcev), najnižji pa v pomurski statistični regiji, kjer je skupen prirast celo negativen, in sicer -0,5 na 1000 prebivalcev (SURŠ, 2021a).

Slika 14: Skupen prirast prebivalstva na 1000 prebivalcev po občinah

Vir: SURŠ (2021b).

Do podobnih ugotovitev je prišel tudi Perpar (2014, str. 47–48), ki je analiziral skupen prirast prebivalstva na 1000 prebivalcev v obdobju nekaj let. Ugotovil je, da je bil v obdobju od leta 2000 do 2010 najvišji skupen prirast prebivalstva prav tako v občinah v neposredni bližini Ljubljane, to so občine Dol pri Ljubljani, Ig, Trzin, Komenda, Grosuplje in Škofljica. V nadaljevanju je z analizo primerjave med tipi območij ugotovil tudi, da imajo večji prirast prebivalstva urbane, manjšega pa ruralne občine, v nadaljevanju pa še pojasnil, da se z negativnim prirastom srečujejo tako urbane kakor tudi ruralne občine. Izpostavil je tudi vpliv starostne strukture prebivalstva na skupen prirast prebivalstva, in sicer so imele občine z

višjim indeksom staranja v obdobju od leta 2000 do 2010 v tem obdobju tudi nižji skupen prirast prebivalstva (Perpar, 2014, str. 49).

4.1.2 Ciljne spremenljivke

Ciljne spremenljivke so v analizi uporabljene z namenom ugotavljanja statističnih razlik med skupinami, ki so nastale z združevanjem. Kazalci, ki imajo funkcijo ciljnih spremenljivk, so število študentov, število zaporednih mandatov župana, izvoljenega leta 2018, in prirast števila podjetij. Kazalce podrobneje predstavljam v tabeli 3.

Tabela 3: Ciljne spremenljivke

Kazalec	Oznaka	Merska enota	Za leto	Vir
<i>število študentov</i>	<i>študentje</i>	<i>število na 1000 preb.</i>	<i>2019</i>	<i>SURS</i>
<i>število zaporednih mandatov župana, izvoljenega leta 2018</i>	<i>župani</i>	<i>število</i>	<i>2018</i>	<i>DVK</i>
<i>prirast števila podjetij</i>	<i>podjetja</i>	<i>število</i>	<i>2012–2019</i>	<i>SURS</i>

Vir: SURS (2020a) in Državna volilna komisija (2018).

4.1.2.1 Število študentov na 1000 prebivalcev

Kazalec število študentov na 1000 prebivalcev v tej analizi ni uporabljen kot razvrstitvena, pač pa zgolj kot ciljna spremenljivka. Vključujem ga, saj želim ugotoviti, ali se skupine občin, ki jih bom dobil z metodo razvrščanja v skupine, med seboj v številu študentov statistično razlikujejo ali ne.

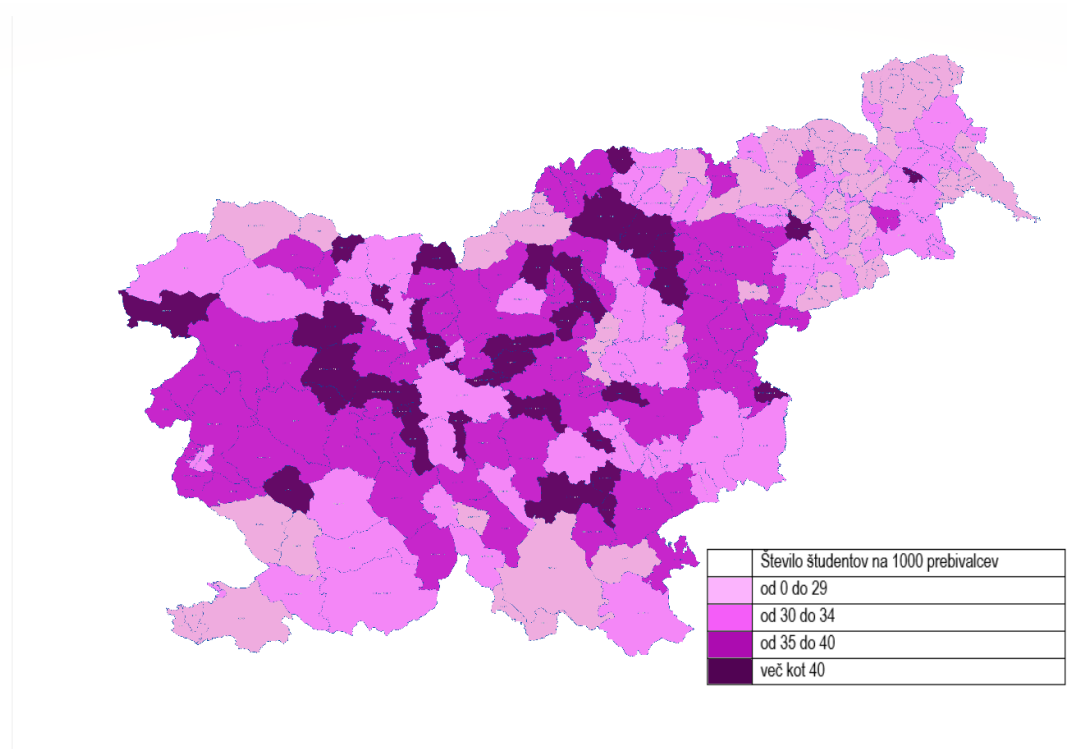
Grobler (2002, str. 9) je mnenja, da je izobraževanje eden temeljnih faktorjev gospodarskega razvoja, ki pozitivno vpliva na tehnološki napredek, saj bi bil brez strokovno usposobljene delovne sile fizični kapital nekoristen. Ob tem pa izobraževanje omogoča tudi inovacije, povečuje produktivnost dela in opravlja vlogo naravne selekcije med ljudmi. Po mnenju Perparja (2014, str. 40) višja dosežena raven izobrazbe vodi v višje prihodke in večje blagostanje, kar se odraža tudi v višji osnovi za dohodnino in drugih pomembnih spremenljivkah. Pričakovati gre, da imajo uspešnejša območja tudi večje število študentov na 1000 prebivalcev. Ob tem pa se velja zavedati, da lahko število študentov na gospodarstvo ali druga pomembna področja vpliva šele v prihodnosti in ne danes.

Za razvrstitev občin v skupine za namen grafičnega prikaza v tem primeru nisem uporabil kvartilov, pač pa sem meje določil po svoje. Občine sem razdelil v štiri skupine. Prva skupina je skupina, ki ima v povprečju od 0 do 29 študentov na 1000 prebivalcev. Druga skupina ima od 30 do 34 študentov na 1000 prebivalcev. Tretja skupina ima od 35 do 39 študentov na

1000 prebivalcev. Zadnja četrta skupina pa je skupina, ki ima na 1000 prebivalcev 40 študentov ali več.

Grafični prikaz na sliki 15 kaže, da razlika med vzhodnim in zahodnim delom države sicer ni tako očitna, je pa vseeno očitna razlika med Pomurjem in preostalo Slovenijo. V kolikor bi pogledali tudi povprečno starost prebivalstva po občinah, bi nam bilo še prej jasno, čemu takšni rezultati. Povprečna starost prebivalstva v pomurski statistični regiji je bila v letu 2019 najvišja, in sicer je znašala 45,4 leta. V osrednjeslovenski statistični regiji so denimo prebivalci v povprečju od Pomurcev mlajši skoraj za štiri leta. Dokaj skromno je število študentov tudi v obalnih občinah. Tako MO Koper kakor tudi Izola in Piran so uvrščeni v skupino, kjer je v letu 2019 na 1000 prebivalcev študiralo zgolj med 20 in 34 študentov (SURŠ, 2021a). Ta slika je lahko tudi dober pokazatelj, kako pomembne so investicije v študentske domove, saj lahko vidimo, da večina študentov prihaja iz območij, kjer ni fakultet.

Slika 15: Število študentov na 1000 prebivalcev po občinah

Vir: lastno delo.

Stanje je podobno tudi pri številu dijakov v srednjih šolah. Največ dijakov na 1000 prebivalcev so v letu 2018 imeli v gorenjski, koroški, savinjski in podravski statistični regiji ter v regiji jugovzhodna Slovenija. Najmanj pa so jih imeli prav v pomurski in obalno-kraški regiji (SURŠ, 2021a).

Še boljše rezultate za analizo pa bi denimo prejeli, če bi operirali s podatki o številu diplomantov po občinah. A tudi ta številka ne vpliva kaj dosti na razvitost posameznega območja, če diplomanti niso zaposljivi. SURS vodi denimo tudi statistiko zaposljivosti diplomantov, toda ne posebej za občine ali regije, pač pa za Slovenijo kot celoto. Zadnji podatki kažejo, da je do konca oktobra leta 2020 našlo zaposlitev 40 % oseb, ki so diplomirale v letu 2019, in 52 % oseb, ki so diplomirale v letu 2018 (Brnot & Čuk, 2020).

4.1.2.2 Število zaporednih mandatov župana, izvoljenega leta 2018

Kazalec število zaporednih mandatov župana, izvoljenega na zadnjih lokalnih volitvah, sem v analizo vključil zgolj z namenom iskanja povezave med razvitejšimi območji in županskim delom. Na ta kazalec bi prav tako lahko gledali iz dveh zornih kotov. Brez težav bi lahko sklepali, da so občine, katerih župani so na položaju dalj časa, tudi bolj razvite, saj nenazadnje ti ljudje svojo občino poznajo bolje kot kdor koli. Kršinar (2018) navaja, da je bilo leta 2018 izvoljenih kar 13 županov, ki so prvi mandat nastopili že s prvimi lokalnimi volitvami leta 1994.

Ob tem pa ne velja prezreti, da do menjave župana mnogokrat pride prav zaradi dejstva, da je na področju razvoja občine narejeno premalo dela. Lahko bi torej rekli tudi, da občine, ki imajo na položaju novoizvoljenega župana, za razvoj naredijo več.

V kolikor bi se spustili še globlje, bi lahko raziskali tudi, ali na razvitost posameznega območja vpliva politična opredeljenost župana. Kandidati za župana lahko namreč na lokalnih volitvah nastopajo popolnoma samostojno ali pa s podporo politične stranke. Ker je več kot 80 % županov, izvoljenih na zadnjih lokalnih volitvah leta 2018, nastopalo samostojno, sem to hipotezo še pred analizo ovrgel.

Prav zgoraj omenjena dilema je bila glavni razlog, da sem se odločil, da tudi ta kazalec vključim v analizo. Ta kazalec seveda ni glavna, pač pa ciljna spremenljivka. V analizi variance na koncu tega dela namreč skušam ugotoviti, ali se skupine med seboj statistično razlikujejo glede na število zaporednih mandatov župana, izvoljenega na zadnjih lokalnih volitvah leta 2018.

V prilogi 2 sem pripravil podatke o imenih in priimkih, številu zaporednih mandatov in strankarski opredeljenosti županov, izvoljenih na zadnjih lokalnih volitvah 2018. Ob tem moram opozoriti, da podatki o izvoljenih županih na prvih lokalnih volitvah v samostojni državi leta 1994 niso dostopni, zato sem te župane uvrstil v skupino županov, ki svoj mandat opravljajo od leta 1998 pa vse do danes. V kolikor bi župane razvrstili v šest skupin, tj. po številu zaporednih mandatov, bi ugotovili, da je največja skupina županov tista, v kateri so župani, ki svoj mandat opravljajo prvič, tj. od leta 2018 dalje. V tej skupini je namreč kar 69 županov. Druga največja je skupina 43 županov, ki svoj mandat opravljajo drugič zapored, tj. od leta 2014. Tretja največja skupina (42 županov) predstavlja tiste župane, ki svoj mandat opravljajo tretjič zapored, tj. od leta 2010 dalje. V četrti skupini po velikosti so župani, ki

svoj mandat opravljajo že vse od leta 2006, tj. četrtič zapored. V tej skupini je 32 županov. Druga najmanjša skupina (20 županov) je skupina županov, ki svoj mandat opravljajo od leta 1998. Najmanjša skupina pa je skupina šestih županov, ki svoje delo opravljajo od leta 2002 pa vse do danes.

4.1.2.3 Skupen prirast števila podjetij med letoma 2012 in 2019

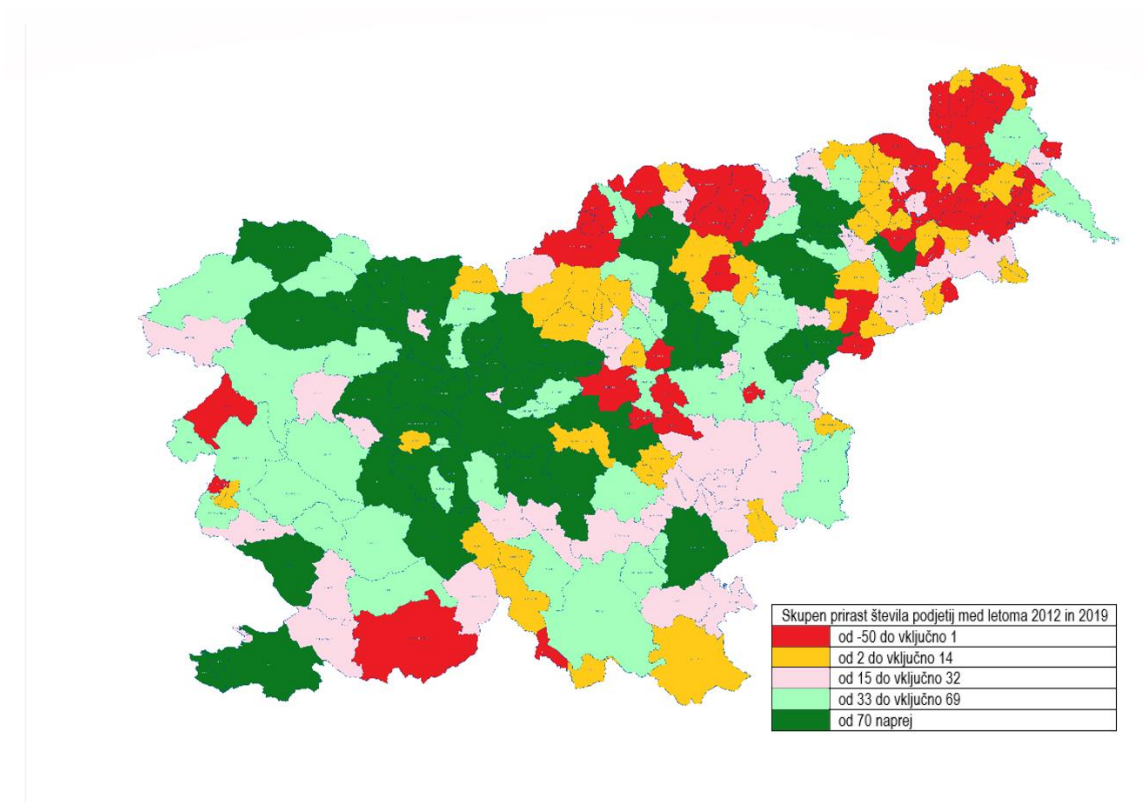
Skupen prirast števila podjetij v določenem obdobju kaže podjetniško iniciativnost občine. Občinam je v interesu, da bi na njihovem območju delovalo čim več podjetij, saj to vpliva na stopnjo zaposlenosti, nenazadnje pa tudi na višino proračuna. Šibkejši proračun pa pomeni tudi manjše možnosti za razvoj občine in vse večjo odvisnost od transferov iz državnega proračuna. Občine se ponavadi za svoja podjetja potrudijo po najboljših močeh tudi na način, da jim zaupajo gradnjo lokalne infrastrukture, a se včasih zgodi, da zaradi kriterija najnižje ponudbene cene preko javnega naročanja prav manjša domača podjetja odpadejo, saj večja dela na lokalni infrastrukturi v izvajanje pogosteje prejmejo večja podjetja predvsem zaradi referenc in nižje ponudbene cene del.

Kazalec skupnega prirasta števila podjetij med letoma 2012 in 2019 v tej analizi ni uporabljen kot ključna, pač pa kot ciljna spremenljivka. Vključujem ga pri analizi variance, ugotoviti pa želim, ali se skupine občin, ki jih bom dobil z metodo razvrščanja v skupine, med seboj v tem kazalcu statistično razlikujejo ali ne.

Največ novih podjetij med letoma 2012 in 2019 je nastalo na območju MO Ljubljana, in sicer 3.637. Sledijo MO Maribor, občina Domžale, MO Koper in MO Celje, v katerih je med letoma 2012 in 2019 skupaj nastalo 1.772 novih podjetij, kar pa je več kot dvakrat manj kakor v Ljubljani. Čeprav se skoraj vse mestne občine nahajajo dokaj visoko na seznamu, je zagotovo eno od presenečenj MO Murska Sobota, ki ima negativen prirast podjetij med letoma 2012 in 2019, in sicer se je v tem obdobju tam zmanjšalo število podjetij kar za 50, to pa jo uvršča prav na zadnje mesto. Od vseh slovenskih občin se je samo pri 37 občinah število podjetij v tem obdobju zmanjšalo, pri dveh je število ostalo nespremenjeno, pri ostalih 173 občinah pa se opazi pozitiven prirast podjetij (SURS, 2020a).

Ker zaradi velikih razlik med občinami v tem primeru ne bi bilo smiselno, da bi jih razvrstili v zgolj tri skupine, sem to razvrstitev opravil z uporabo percentilov in jih razdelil v pet skupin. Meje določajo 20. percentil z vrednostjo 1,6, 40. percentil v vrednosti 14,2, 60. percentil v vrednosti 32,8 in 80. percentil v vrednosti 69,4. Na sliki 16 je prikaz podatkov na zemljevidu Slovenije. Ugotovimo lahko bistvene razlike med vzhodnim in zahodnim delom Slovenije. Vzhodni del večinoma stagnira, na zahodu pa se število podjetij povečuje, kar pomeni, da je zahodna Slovenija podjetniško bolj iniciativna.

Slika 16: Skupen prirast števila podjetij med 2012 in 2019 po občinah

Vir: lastno delo.

4.2 Razvrščanje občin z metodo hierarhičnega razvrščanja v skupine

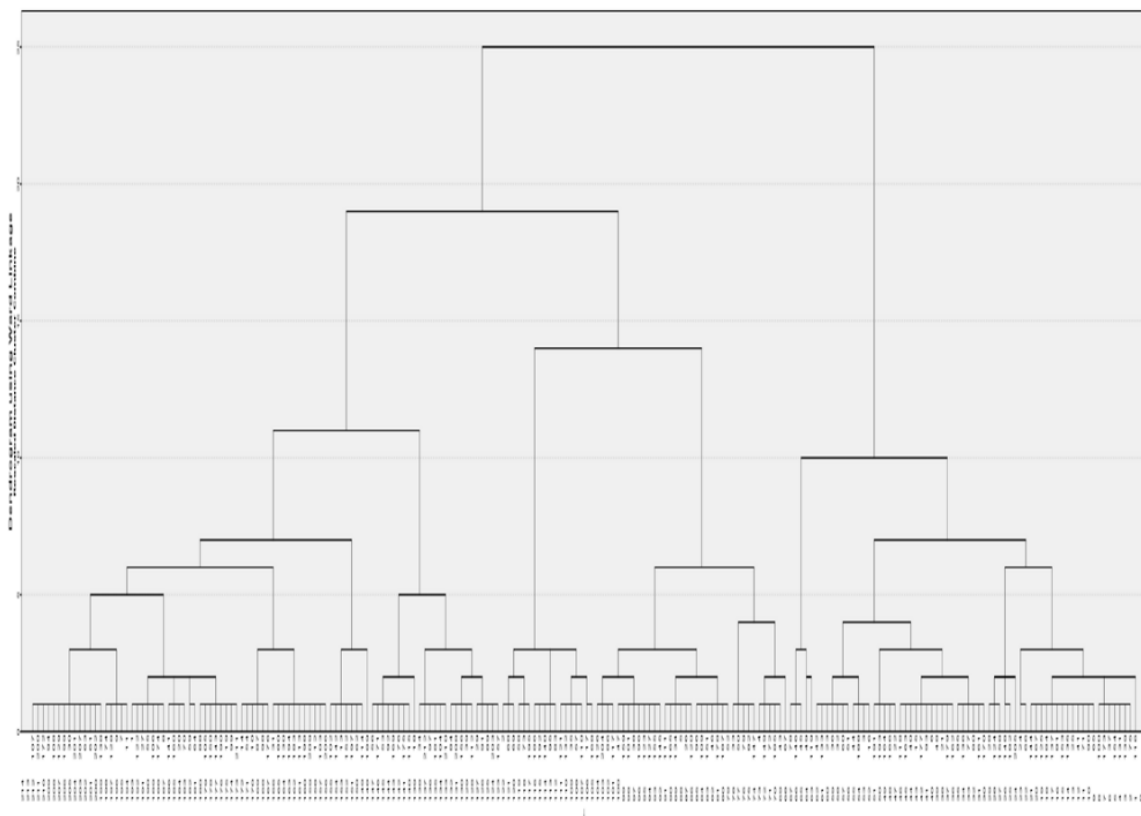
Osnovna ideja metode razvrščanja v skupine (angl. Cluster Analysis) je, da objekte razvrstimo na način, da so tisti znotraj skupine homogeni, tisti, ki so razvrščeni v različne skupine, pa heterogeni. Gre za skupino multivariatnih tehnik, ki omogočajo razvrstitev objektov glede na njihove karakteristike, in sicer želimo z njimi objekte razvrstiti v naravne skupine. Z razvrstitvijo dosežemo poenostavitev podatkov, možnost postavitve raziskovalnih hipotez, taksonomijo objektov in lažje ugotavljanje odnosov med objekti (Marinšek, 2019).

Z metodo hierarhičnega razvrščanja sem občine razvrstil glede na vrednosti osmih razvrstitvenih spremenljivk. Prostorsko sosednost enot izrazimo z določeno mero podobnosti, in sicer z razdaljo. Ker so v mojem primeru vse spremenljivke izražene metrično, sem uporabil evklidsko razdaljo. V praksi se uporablja tudi kvadrat evklidske razdalje, City-Block oziroma razdalja Manhattan in Mahalanobiseva razdalja (Hair, Black, Babin & Anderson, 2010, str. 521–522). Zaradi ugotovitve, da med spremenljivkami obstajajo pomembne razlike v njihovih standardnih odklonih, sem jih standardiziral preko Z-transformacije (Hair, Black, Babin & Anderson, 2010, str. 524).

V praksi sta poznana dva pristopa k razvrščanju. Hierarhično razvrščanje se opravi na podlagi matrike različnosti, ki enote združuje korak za korakom. V prvem koraku vsaka enota predstavlja svojo skupino. Enoti, ki sta si najbolj podobni, se tako združita v skupino. V naslednjem koraku sta lahko združeni že skupini, ki sta si najbolj podobni itd. Z razvrščanjem običajno prenehamo, ko dobimo manjše število skupin, ki so si med sabo različne. Pri nehierarhičnem razvrščanju pa se v začetku najprej določi začetne voditelje, ki jim glede na podobnost počasi pridružujemo enote. Obe metodi imata tako prednosti kakor tudi slabosti (Marinšek, 2015, str. 79–81).

V tem primeru sem uporabil hierarhično metodo, za združevanje enot pa sem uporabil Wardov algoritem. Gre za združevalni algoritem, s katerim minimiziramo vsoto kvadratov odklonov znotraj skupin, s čimer se ohranja homogenost skupin (Hair, Black, Babin & Anderson, 2010, str. 530–532). Razvrstitev občin v skupine mi je omogočil dendrogram na sliki 17, ki je v teoriji opredeljen kot drevo razvrščanja, ki kaže pot in možnost razvrščanja enot v skupine. Dendrogram grafično pokaže kombinacije združevanja po vrstnem redu od začetka, kjer je število skupin največje, pa vse do konca, ko iz dveh skupin spet nastane ena skupina, ki povezuje vse enote (Hair, Black, Babin & Anderson, 2010, str. 530).

Slika 17: Drevo razvrščanja enot v skupine

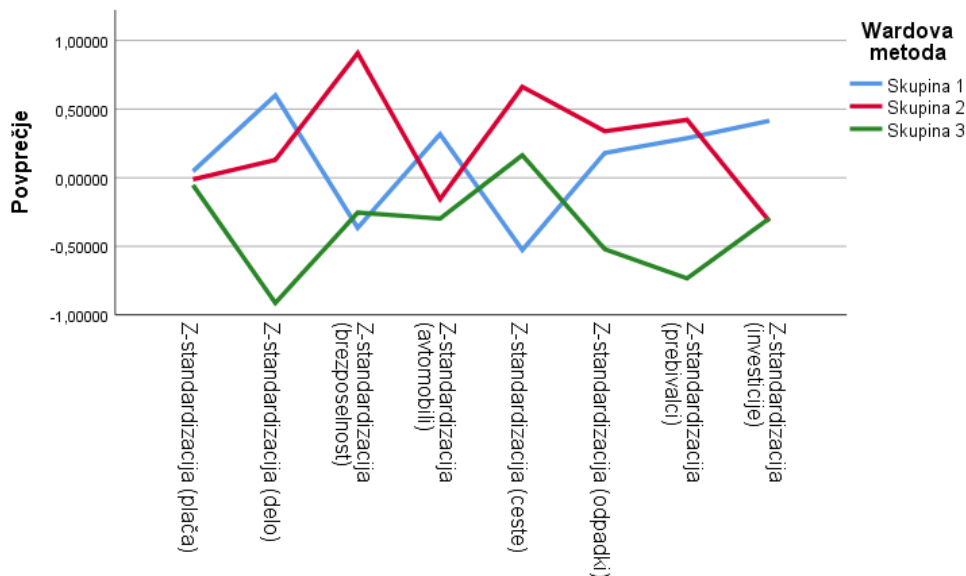

Vir: lastno delo.

4.2.1 Profiliranje skupin

Dendrogram je pokazal, da je smiselno občine razdeliti v tri, štiri ali šest skupin. Sam sem se odločil za razvrstitev občin v tri skupine, saj s to razvrstitvijo dobim podobno velike skupine občin, katerih značilnosti so prikazane na sliki 18.

Slika 18: SPSS grafikon treh skupin občin

Vir: lastno delo.

Opozoriti pa še enkrat velja, da sem z namenom združevanja občin v skupine uporabil zgolj 8 razvrstitvenih spremenljivk, v tabeli 4, v kateri pa predstavljam povprečne vrednosti spremenljivk po skupinah, pa je vseh 11 spremenljivk.

Tabela 4: Povprečne vrednosti kazalcev treh skupin občin

KAZALEC	SKUPINA 1	SKUPINA 2	SKUPINA 3
odpadki	318,30 kg	332,75 kg	254,55 kg
plača	1.555,81 EUR	1.546,61 EUR	1.539,98 EUR
investicije	35,18 %	26,98 %	27,22 %
podjetja	55	140	10
delo	68,80 %	65,72 %	58,92 %
brezposelnost	6,31 %	10,12 %	6,65 %
študentje	37	34	29
prebivalci	8	9	-3
avtomobili	586	568	563
župani	2,56	2,69	2,70
ceste	1,80 %	2,90 %	2,44 %

Vir: lastno delo.

Z analizo variance sem najprej preveril, ali so razlike v aritmetičnih sredinah med skupinami statistično značilne ali ne. Statistično značilne razlike v aritmetičnih sredinah med skupinami obstajajo, če je p-vrednost manjša od 0,05. Rezultati, prikazani v tabeli 5, kažejo, da statistično značilne razlike v aritmetičnih sredinah med skupinami obstajajo pri količini odpadkov, deležu investicij v odhodkih, prirastu podjetij, delovni aktivnosti, registrirani brezposelnosti, številu študentov, prirastu prebivalstva, številu registriranih avtomobilov in gostoti cestnega omrežja. P-vrednost pa je previsoka pri povprečni mesečni bruto plači in pri številu let županovanja župana, izvoljenega leta 2018. To pomeni, da ne moremo trditi, da se skupine občin med seboj razlikujejo glede na ta dva kazalca.

Tabela 5: Analiza variance na spremenljivkah, izbranih v analizo

		Vsota kvadratov	Stopinje prostosti	Povprečni odkloni	F-test	p-vrednost
odpadki * Ward metoda	med skupinami	226.737,016	2	113.368,501	15,575	0,000
	znotraj skupin	1.521.309,904	209	7.278,995		
	skupaj	1.748.046,920	211			
plača * Ward metoda	med skupinami	9.871,571	2	4.935,785	0,198	0,821
	znotraj skupin	5.221.738,864	209	24.984,396		
	skupaj	5.231.610,435	211			
investicije * Ward metoda	med skupinami	0,337	2	0,168	15,258	0,000
	znotraj skupin	2,307	209	0,11		
	skupaj	2,644	211			
podjetja * Ward metoda	med skupinami	520.209,448	2	260.104,724	3,998	0,020
	znotraj skupin	13.597.592,360	209	65.060,251		
	skupaj	14.117.801,810	211			
delo * Ward metoda	med skupinami	3.799,785	2	1.899,892	76,464	0,000
	znotraj skupin	5.192,990	209	24,847		
	skupaj	8.992,774	211			
brezpos. * Ward metoda	med skupinami	552,064	2	276,032	43,187	0,000
	znotraj skupin	1.335,834	209	6,392		
	skupaj	1.887,898	211			
študentje * Ward metoda	med skupinami	2.296,892	2	1.148,446	34,318	0,000
	znotraj skupin	6.994,066	209	33,464		
	skupaj	9.290,958	211			
prebivalci * Ward metoda	med skupinami	5.887,598	2	2.943,799	35,350	0,000
	znotraj skupin	17.404,407	209	83,275		
	skupaj	23.292,005	211			
staranje * Ward metoda	med skupinami	39.725,400	2	19.862,700	14,819	0,000
	znotraj skupin	280.126,915	209	1.340,320		
	skupaj	319.852,316	211			
avtomobili * Ward metoda	med skupinami	21.127,400	2	10.563,700	8,781	0,000
	znotraj skupin	251.432,317	209	1.203,025		
	skupaj	272.559,717	211			
župani * Ward metoda	med skupinami	1,035	2	0,518	0,206	0,814
	znotraj skupin	525,998	209	2,517		
	skupaj	527,033	211			
ceste * Ward metoda	med skupinami	43,837	2	21,918	33,20	0,000
	znotraj skupin	137,979	209	0,660		
	skupaj	181,816	211			

Vir: lastno delo.

Čeprav bi že s slike 18 in tabele 4 lahko sklepali, katera skupina občin je tista, ki ji lahko rečemo skupina razvojno najuspešnejših slovenskih občin, sem se odločil, da skupinam glede na vrednost spremenljivk podelim točke ter jih na ta način rangiram glede na razvojno uspešnost. Upoštewane so bile zgolj razvrstitvene spremenljivke. Skupina, ki ima najvišje število točk, je skupina v najboljši razvojni kondiciji. V tabeli 6 so rezultati točkovanja/ocenjevanja. Skupina, ki ima pri posameznem kazalcu najvišje možno število točk (tj. 3), je glede na tisti kazalec najuspešnejša. Primer: Skupina številka 1 ima najvišjo povprečno bruto plačo (3 točke). Skupina številka 3 ima najnižjo povprečno bruto plačo (1 točka). Med 1. in 3. skupino je skupina številka 2 (2 točki) in tako naprej. Na ta način sem dobil popolnoma novo členitev slovenskih občin v tri skupine.

Tabela 6: Točkovanje treh skupin občin po lastni tipologiji razvojne uspešnosti

KAZALEC	SKUPINA 1	SKUPINA 2	SKUPINA 3
<i>povprečna mesečna bruto plača</i>	3	2	1
<i>delež investicijskih odhodkov v proračunu</i>	3	2	1
<i>stopnja delovne aktivnosti</i>	3	2	1
<i>stopnja registrirane brezposelnosti</i>	3	1	2
<i>skupen prirast prebivalstva</i>	2	3	1
<i>zbrani komunalni odpadki z javnim odvozom</i>	2	3	1
<i>število registriranih osebnih avtomobilov</i>	3	2	1
<i>gostota cestnega omrežja</i>	1	3	2
SKUPAJ TOČK	20	18	10

Vir: lastno delo.

V skupino 1 je razvrščenih 90 občin. To so občine Ajdovščina, Bled, Bloke, Bohinj, Borovnica, Bovec, Braslovče, Brda, Brezovica, Cerklje na Gorenjskem, Cerknica, Cerkno, Divača, Dobropolje, Dobrna, Dobrova - Polhov Gradec, Dolenjske Toplice, Gorenja vas - Poljane, Idrija, Ig, Ilirska Bistrica, Ivančna Gorica, Jezersko, Kamnik, Kanal, Kidričevo, Kobarid, Kostanjevica na Krki, Kranjska Gora, Krško, Ljubno, Logatec, Loška dolina, Loški Potok, Luče, Lukovica, Makole, Medvode, Mengeš, Metlika, Miren - Kostanjevica, Mirna, Mirna Peč, Mislinja, Mokronog - Trebelno, Moravče, Moravske Toplice, Naklo, Nazarje, Nova Gorica, Novo mesto, Pivka, Postojna, Prebold, Preddvor, Radovljica, Rečica ob Savinji, Renče - Vogrsko, Ribnica, Semič, Sežana, Sodražica, Solčava, Straža, Šenčur, Šentjernej, Šentjur, Škocjan, Škofja Loka, Škofljica, Šmartno pri Litiji, Šoštanj, Tabor, Trzin, Trzič, Velike Lašče, Vipava, Vitanje, Vodice, Vojnik, Vransko, Vrhnika, Vuzenica, Zreče, Žalec, Železniki, Žetale, Žiri, Žirovnica in Žužemberk. Značilnosti te skupine so najvišja povprečna bruto plača, ki v povprečju znaša 1.555,81 EUR, največje število

registriranih avtomobilov na 1000 prebivalcev, in sicer 585,51, najvišji odstotek proračunskih sredstev, namenjenih investicijam, in sicer 35,18 %, najvišji odstotek delovno aktivnega prebivalstva, ki znaša 68,80 %, in najnižji odstotek registriranih brezposelnih, in sicer 6,31 %. Ta skupina v povprečju zbere 318,30 kilogramov odpadkov na prebivalca. Skupen prirast podjetij med letoma 2012 in 2019 je pozitiven in znaša 55 podjetij. Status študenta je v tej skupini imelo 37 ljudi na 1000 prebivalcev. Skupen prirast prebivalstva v tej skupini znaša približno sedem ljudi in pol na 1000 prebivalcev. Pokritost s cestami v tej skupini znaša 1,80 %, kar je najmanj v primerjavi z ostalimi skupinami. Župan, izvoljen leta 2018, je bil v povprečju na svojem položaju dve leti in pol, kar pomeni od enega do dveh mandatov. Ta skupina je s točkovanjem prejela 20 točk, kar je največ v primeravi z ostalima dvema skupinama, zato je to skupina razvojno najuspešnejših občin.

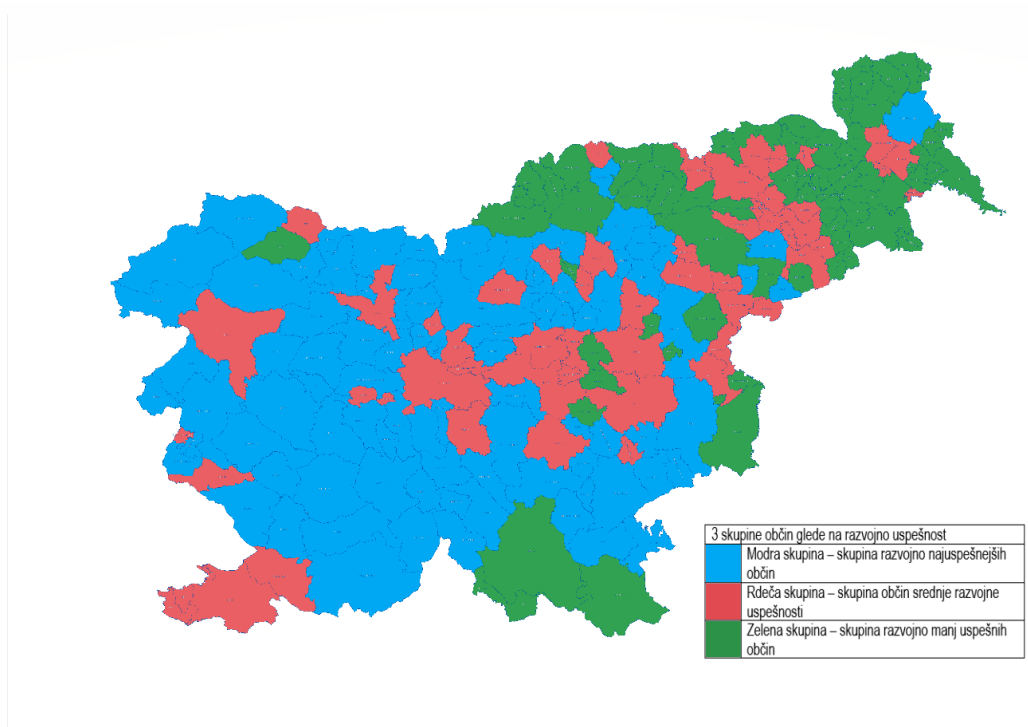
V skupino 2 je razvrščenih 55 občin. To so občine Ankaran, Beltinci, Benedikt, Celje, Destričnik, Dol pri Ljubljani, Domžale, Duplek, Gornji Grad, Grosuplje, Hajdina, Horjul, Hrpelje - Kozina, Izola, Jesenice, Komen, Komenda, Koper, Kozje, Kranj, Laško, Litija, Ljubljana, Log - Dragomer, Maribor, Markovci, Miklavž na Dravskem polju, Mozirje, Murska Sobota, Muta, Oplotnica, Pesnica, Piran, Podčetrtek, Poljčane, Polzela, Ptuj, Rače - Fram, Razkrižje, Rogaška Slatina, Rogatec, Selnica ob Dravi, Sevnica, Slovenske Konjice, Starše, Sveti Jurij v Slovenskih goricah, Šempeter - Vrtojba, Šmarješke Toplice, Tolmin, Trbovlje, Trebnje, Velenje, Veržej, Videm in Zagorje ob Savi. Ta skupina izstopa po največji gostoti cestnega omrežja, ki znaša 2,9 %, največjem prirastu podjetij med letoma 2012 in 2019, in sicer 140, največji količini zbranih odpadkov, in sicer 332,75 kg na prebivalca, in največjem skupnem prirastu prebivalstva na 1000 prebivalcev, ki znaša devet ljudi. Ta skupina ima najvišji odstotek registriranih brezposelnih, ki v povprečju znaša 10,12 %. Povprečna mesečna bruto plača občana znaša 1.546,61 EUR. Občine v tej skupini za investicije v povprečju namenijo 26,98 %, kar je najmanj med skupinami. Delovna aktivnost prebivalstva znaša 65,72 %. Statust študenta je v povprečju imelo 34 študentov na 1000 prebivalcev. V tej skupini je bilo v povprečju 568 registriranih osebnih avtomobilov na 1000 prebivalcev. Župani pa so na svojem položaju nekaj več kot en mandat. Skupina je s točkovanjem zbrala 18 točk, zato je to skupina občin srednje razvojne uspešnosti.

V skupino 3 je razvrščenih 67 občin. To so občine Apače, Bistrica ob Sotli, Brežice, Cankova, Cerkevjak, Cirkulane, Črenšovci, Črna na Koroškem, Črnomelj, Dobje, Dobrovnik, Dornava, Dravograd, Gorišnica, Gorje, Gornja Radgona, Gornji Petrovci, Grad, Hoče - Slivnica, Hodoš, Hrastnik, Juršinci, Kobilje, Kočevje, Kostel, Križevci, Kungota, Kuzma, Lenart, Lendava, Ljutomer, Lovrenc na Pohorju, Majšperk, Mežica, Odranci, Ormož, Osilnica, Podlehnik, Podvelka, Prevalje, Puconci, Radeče, Radenci, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem, Ribnica na Pohorju, Rogašovci, Ruše, Slovenj Gradec, Slovenska Bistrica, Središče ob Dravi, Sveta Ana, Sveta Trojica v Slovenskih goricah, Sveti Andraž v Slovenskih goricah, Sveti Jurij ob Ščavnici, Sveti Tomaž, Šalovci, Šentilj, Šentrupert, Šmarje pri Jelšah, Šmartno ob Paki, Štore, Tišina, Trnovska vas, Turnišče, Velika Polana in Zavrč. Ta skupina občin zbere v povprečju 254,55 kilograma odpadkov na

prebivalca. Povprečna mesečna bruto plača občana je v tej skupini najnižja v primerjavi z ostalimi skupinami, in sicer znaša 1.539,98 EUR. Poleg tega ima ta skupina v povprečju še najnižji odstotek delovno aktivnega prebivalstva, in sicer 58,92 %, najmanjše število registriranih osebnih avtomobilov na 1000 prebivalcev, in sicer 563, najmanjše število študentov na 1000 prebivalcev, in sicer 29, in najnižji prirast podjetij med letoma 2012 in 2019, in sicer 10 podjetij. Ta skupina ima celo negativen skupen prirast prebivalstva, in sicer znaša ta -3. Stopnja registriranih brezposlenih je bila v tej skupini 6,65 %. Župan, izvoljen leta 2018, pa v povprečju svojo funkcijo opravlja nekaj več kot en mandat. S točkovanjem je ta skupina zbrala 10 točk, zato je to skupina razvojno manj uspešnih občin.

Grafičen prikaz treh skupin občin glede na stopnjo razvojne uspešnosti po lastni tipologiji prikazujem na sliki 19. Po pričakovanju so razvojno uspešnejše občine skoncentrirane predvsem na zahodu, razvojno manj uspešne pa na vzhodu Slovenije. Pri prikazu sem sledil barvi skupin, ki jih je določil grafikon v SPSS. Modro skupino sestavljajo razvojno najuspešnejše občine, rdečo skupino občine srednje razvitosti, zeleno skupino pa občine, ki so razvojno manj uspešne.

Slika 19: Tri skupine občin po lastni tipologiji razvojne uspešnosti

Vir: lastno delo.

Slika je skladna s pričakovanji. Največ razvojno uspešnih občin se nahaja v zahodni polovici države, manj pa jih je na vzhodu. V Prekmurju jih praktično ni, izjema je zgolj občina Moravske Toplice. Po drugi strani pa ima primorsko-notranjska statistična regija po tej tipologiji vse svoje občine v modri skupini, gorenjska statistična regija pa le dve, ki spadata

v rdečo skupino, to sta MO Kranj in Jesenice, in eno, ki jo po tej tipologiji uvrščam v zeleno skupino razvojno manj uspešnih občin, to je občina Gorje. Opazimo lahko tudi, da se precej občin iz modre skupine nahaja v okolici MO Novo mesto in vzhodneje. Vpliv gre verjetno iskati v neposredni bližini največjega hrvaškega mesta Zagreba. Zanimivo je predvsem to, da se po tej tipologiji največji slovenski mestnih občini, Ljubljana in Maribor, ne nahajata v modri, pač pa v rdeči skupini povprečno razvojno uspešnih občin. Tudi vse obalne občine, vključno z MO Koper, se po tej tipologiji nahajajo v drugi, torej rdeči skupini. Največ občin srednje razvojne uspešnosti se nahaja vzhodneje od Ljubljane, v zasavki, savinjski in posavski statistični regiji. Precej jih je tudi v okolici MO Maribor in MO Ptuj. Po pričakovanju je najbolj zeleno obarvano Pomurje. V tej statistični regiji je le peščica občin, ki po tej tipologiji spadajo v rdečo skupino, in, kot je bilo že omenjeno, le ena, ki spada v modro skupino. Precej zelena je tudi koroška statistična regija. Tudi tam je več kot polovica občin del zelene skupine, nekoliko izstopata zgolj občina Muta iz rdeče in občina Vuzenica iz modre skupine.

Če bi kot prostorsko enoto ponazoritve izbrali slovensko statistično regijo in bi rezultate predstavili na podoben način, bi po novi tipologiji izgledali tako, kot je predstavljeno na sliki 20. Statistične regije, ki bi jih po tej tipologiji bilo možno uvrstiti v modro območje razvojno najuspešnejših regij, bi bile gorenjska, osrednjeslovenska, goriška in primorsko-notranjska. Rdeče obarvane bi bile jugovzhodna Slovenija, obalno-kraška, savinjska, posavska in zasavska statistična regija. Ob tem je treba poudariti, da se med rdečo obarvanimi regijami še najbolj k modremu povprečju nagiba savinjska statistična regija, ki ima precej občin, ki spadajo v modro območje, ima pa tudi nekaj občin, ki spadajo v zeleno območje. V območju zelene pa bi bile koroška, podravska in pomurska statistična regija.

Slika 20: Statistične regije po lastni tipologiji razvojne uspešnosti

Vir: lastno delo.

SKLEP

Neravnotežja v razvoju med občinami povzročajo različni dejavniki, kot so plača, delovna aktivnost, brezposelnost, investicije, gostota cestnega omrežja, število študentov itd., zato je za posamezno državo bistvenega pomena, da te dejavnike dovolj zgodaj odkrije in neravnotežja odpravlja. Namen te magistrske naloge ni bil iskanje rešitev, kako ta neravnotežja odpraviti, to je namreč v pristojnosti države, ki takšne težave rešuje z regionalno razvojno politiko. Sistem uravnoteženja razvoja se skozi regionalno razvojno politiko trenutno rešuje zgolj na ravni NUTS 3 – statistične regije, ki opravljajo vlogo razvojnih regij. Vsaka statistična regija ima tako lastno razvojno agencijo, ki skladno z Zakonom o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja Slovenije skrbi za razvoj svojega področja. Slovenija je za potrebe dodeljevanja evropskih sredstev razdeljena tudi na vzhodno in zahodno Slovenijo. To sta t. i. kohezijski regiji na ravni NUTS 2, na podlagi katerih lahko Slovenija sodeluje v javnih razpisih za nepovratna sredstva, ki jih razpišejo državne in evropske institucije in so namenjena razvijanju nerazvitih področij.

Nekateri raziskovalci pravijo, da bi k zmanjševanju razlik med posameznimi območji v državi pripomogla tudi uvedba druge ravni lokalne samouprave, tj. pokrajin, ki bi delovale kot partner evropskih strukturnih skladov in v čezmejnem regionalnem razvoju, saj naj bi njihova uveljavitev povečala možnosti črpanja sredstev iz strukturnih skladov. Po drugi strani pa je druga skupina raziskovalcev pri navajanju teh dejstev previdna, saj naj v praksi še ne bi bilo modela, ki bi z gotovostjo trdil, da sredstva strukturnih skladov na kakršen koli način vplivajo na bolj uravnoteženo razvitost posameznih območij.

Seznanitev s stanjem države na določenem področju je pomembna, saj se le tako lahko omogoča primerjava, išče rešitve za težave, išče razvojne potenciale in omogoča ustvarjanje ukrepov in lažje razporeja sredstva. Država si na ta način pomaga z različnimi analizami stanja razvoja na posameznih območjih. Skladno z Zakonom o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja se pripravlja sestavljeni kazalnik – indeks razvojne ogroženosti, ki analizira razvojno ogroženost in razvitost slovenskih statističnih regij. Skladno z Zakonom o financiranju občin se na vsaki dve leti izračuna tudi koeficient razvitosti slovenskih občin, ki ima vpiv na določanje višine sredstev iz državnega proračuna, ki so namenjene investicijam slovenskih občin. Razvoj slovenske samouprave se analizira tudi s projektom Zlati kamen, kjer najrazvitejša občina na podlagi kazalcev, izbranih v analizo, prejme celo nagrado. Država pa si želi skladnejši regionalni razvoj zagotoviti tudi s sprejemanjem posameznih zakonov. Eden takšnih je Zakon o finančni razbremenitvi občin, ki je bil sprejet leta 2020, njegov namen pa je zmanjšanje stroškov občin in razbremenitev njihovih administrativnih bremen.

Namen tega magistrskega dela je bil dosežen v štirih korakih. Najprej sem z analizo stanja v občinah po posameznih izbranih kazalcih z uporabo kvantitativnih podatkov ugotovil, da razlike med občinami dejansko obstajajo. Toda kljub heterogenosti med občinami se med njimi najdejo tudi podobnosti. Zato sem v drugem koraku z metodo združevanja občin v

skupine prišel do treh skupin s podobnimi značilnostmi oziroma podobno razvojno problematiko. V tretjem koraku sem preveril, ali so razlike med skupinami glede na določen kazalec statistično značilne, nato pa sem skupine še podrobneje predstavil. Različne raziskave s tega področja so pokazale, da so določena območja po enem kazalcu uspešna, po drugem pa manj uspešna. Težava je zato tudi določanje, katera skupina občin je v takem primeru najuspešnejša. V nalogi sem ta problem odpravil s točkovanjem, in sicer tako, da sem skupini občin, ki je glede na kazalec kazala najbolj ugodno sliko, podelil najvišje število točk, skupini občin, ki je kazala najmanj ugodno sliko, pa najnižje število točk. Tista skupina, ki je na koncu imela najvišje število točk, je bila imenovana za skupino razvojno najuspešnejših občin. S tem je bil opravljen še četrti korak, s katerim sem ustvaril tudi lastno tipologijo razvojne uspešnosti občin.

Z največjo dilemo, s katero sem se ukvarjal pri raziskavi, sem se srečal že na samem začetku. Povezana pa je z izborom kazalcev za analizo, saj je prav ta izbor neposredno povezan z rezultati analize. Več avtorjev navaja, da je za takšne analize pametno uporabiti kombinirane kazalce, ki kažejo stanje na različnih področjih. Zato sem se tudi sam odločil, da uporabim kazalce gospodarskega, demografskega in socialnega stanja, kazalce stanja okolja in druge kazalce. Dejstvo pa je, da je izbira kazalcev subjektivna, torej odvisna od usmerjenosti raziskave.

Analiza prikazuje neuravnoteženo razvitost občin zahodne in vzhodne Slovenije, kar potrjuje smiselnost delitve Slovenije na dve kohezijski regiji. Pri analizi stanja v občinah po posameznih kazalcih je bilo ugotovljeno, da je razlike med občinami za nekatere kazalce težko pojasniti, saj razlogi neposredno niso znani in bi zanje potrebovali še dodatne analize. V skoraj vseh pogledih pa je ta analiza z drugimi analizami skladna v tem, da občine v pomurski statistični regiji v razvitosti izstopajo v negativno, občine v gorenjski in osrednjeslovenski statistični regiji pa v pozitivno smer.

Pri analiziranju razvojnih razlik med slovenskimi občinami gre za reševanje kompleksnega vprašanja. Ker imajo občine na zmanjševanje razvojne problematike zgolj delni vpliv, bi bilo ključnega pomena, da država z boljšo regionalno politiko poskrbi za izboljšanje stanja na način, da bolje sledi aktualnemu stanju na posameznih območjih in sprejema ukrepe, s katerimi se krepí blaginja in zvišuje življenjski standard ljudi v državi.

LITERATURA IN VIRI

1. Adamič, M. (2013). *Vpliv odhodkov občinskega proračuna na gospodarsko rast v občini* (magistrsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
2. Armstrong, H. & Taylor, J. (2000). *Regional economics and policy* (3. izd.). Oxford: Malden.
3. Blížkovský, P. (2012). Regional Disparities and Convergences in America. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensi*, LX(4), 37–46.

4. Bobovnik, N. (2016). *Vrednotenje trajnostnega razvoja alpskih občin Slovenije* (magistrsko delo). Ljubljana: Filozofska fakulteta.
5. Brezovnik, B., Drobne, S., Holcman, B., Oplotnik, J. Ž. & Trpin, G. (2020). *Pokrajine v Sloveniji: Osnutki pokrajinske zakonodaje s pregledom pristojnosti pokrajin*. Pridobljeno 28. marca 2021 iz http://www.ds-rs.si/sites/default/files/dokumenti/pokrajine_pokrajinska_zakonodaja.pdf.
6. Brezovšek, M. & Kukovič, S. (2012). *Organizacija lokalne oblasti v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
7. Brnot, N. & Čuk, J. (2020, 16. december). *40 % diplomantov iz 2019 je do konca oktobra 2020 že našlo zaposlitev*. Pridobljeno 9. februarja 2021 iz <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/9287>.
8. Brnot, N. (2020, 19. marec). *Število delovnih mest v občini Trzin trikrat preseгло število delovno aktivnih oseb s prebivališčem v tej občini*. Pridobljeno 9. februarja 2021 iz <https://www.stat.si/StatWeb/news/Index/9458>.
9. Bučar, F. (2001). Regionalizacija Slovenije. V B. Korun (ur.), *Raziskovanje Slovenije* (str. 23–28). Velenje: Gibanje 23. december.
10. Cosier, J., Šabec, E., Verlič, L., Ponikvar, A., Jenko, I., Klemenčič, K., Gostonj, U., Kežar, M., Gamse, M., Uršič, K., Pavlovič, J. & Slavič, P. I. (2014). Understanding disparities in Slovenian rural areas: various new indicators. *Geoadria (znanstveni časopis Hrvatskog geografskog društva - Zadar i Odjela za geografiju Sveučilišta u Zadru)*, 19(4), 149–164.
11. Cvirn, J., Grdina, I., Ivanič, M., Longyka, I., Prunk, J., Simoniti, V. & Štih, P. (1999). *Ilustrirana zgodovina Slovencev*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
12. Čebular, A. & Grahek, U. (2003). *Slovenija v Evropski uniji: 178 odgovorov o vključevanju Slovenije v Evropsko unijo*. Ljubljana: Urad Vlade Republike Slovenije za informiranje.
13. Čokert, A. (1999). *Pokrajine v Sloveniji*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
14. Demšar Mitrovič, P., Resnik Planinc, T. & Urbanc, M. (2007). Geografsko izobraževanje o vrednotah prostora za zagotavljanje trajnostnega razvoja. *Geografija v šoli*, 16(3), 3–11.
15. Direkcija Republike Slovenije za infrastrukturo. (2021). *Gostota javnega cestnega omrežja po regijah od leta 1990*. Pridobljeno 23. januarja 2021 iz <https://podatki.gov.si/dataset/gostota-javnega-cestnega-omrezja-po-regijah-od-leta-1990>.
16. Dirnbek, V. & Haček, M. (2008). Regionalne delitve Slovenije. *Lex Localis – revija za lokalno samoupravo*, 6(2), 205–243.
17. Društvo Ekologi brez meja. (brez datuma). *Popis divjih odlagališč*. Pridobljeno 8. februarja 2021 iz <https://www.ocistimo.si/static/popis-divjih-odlagalisc.html>.
18. Državna volilna komisija Republike Slovenije. (2018). *Lokalne volitve 2018 – izidi volitev – seznam občin*. Pridobljeno 31. januarja 2021 iz https://volitve.gov.si/lv2018/rezultati/seznam_obcin.html.

19. Državni svet Republike Slovenije. (2020). *Državni svetniki so se seznanili z osnutki pokrajinske zakonodaje strokovne skupine Državnega sveta*. Pridobljeno 28. marca 2021 iz <http://www.ds-rs.si/?q=novice/drzavni-svetniki-so-se-seznanili-z-osnutki-pokrajinske-zakonodaje-strokovne-skupine-drzavnega>.
20. Eurostat. (2019a). *GDP at current market prices, 2008 and 2016–2018*. Pridobljeno 20. oktobra 2020 iz https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:GDP_at_current_market_prices,_2008_and_2016-2018_FP19.png.
21. Eurostat. (2019b). *Eurostat Regional Yearbook*. Pridobljeno 2. oktobra 2020 iz <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-books/-/KS-HA-19-001>.
22. Evropska komisija. (2020). *Glavna naložbena politika EU*. Pridobljeno 15. oktobra 2020 iz https://ec.europa.eu/regional_policy/sl/policy/what/investment-policy/.
23. Evropski parlament. (2020). *Splošni pregled razvojne politike*. Pridobljeno 15. oktobra 2020 iz <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sl/sheet/163/splosni-pregled-razvojne-politike>.
24. Filipčič, J. & Slabe Erker, R. (2005). *Razvoj orodij za oblikovanje in spremljanje politike regionalnega razvoja* (raziskovalni projekt). Ljubljana: Inštitut za ekonomska raziskovanja.
25. Gams, I. (1996). *Geografske značilnosti Slovenije*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
26. Golobič, T. & Vidic, T. (2020, 2. december). *POPRAVEK – podatke Odpadki, Slovenija, 2019 ponovno objavljamo*. Pridobljeno 9. februarja 2021 iz <https://www.stat.si/statweb/News/Index/9253>.
27. Golgranc, G. (2009). Problematika regionalizacije v slovenskem sistemu lokalne samouprave. V M. Haček (ur.) *Lokalna demokracija III. Ob petnajstletnici ponovne uvedbe lokalne samouprave v Republiki Sloveniji* (str. 123–138). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
28. Gostiša, N. (2020, 25. maj). *V 2019 v Sloveniji registriranih več kot 1.165.000 osebnih avtomobilov*. Pridobljeno 14. aprila 2021 iz <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/8827>.
29. Gostiša, N. (2021a, 16. april). *V letu 2020 na slovenskem avtocestnem omrežju za četrtno manj prometa kot v letu 2019*. Pridobljeno 18. aprila 2021 iz <https://www.stat.si/statweb/News/Index/9440>.
30. Gostiša, N. (2021b, 6. april). *Število prvih registracij cestnih vozil v Sloveniji v 2020 za 23 % nižje kot v 2019*. Pridobljeno 18. aprila 2021 iz <https://www.stat.si/StatWeb/news/Index/9389>.
31. Gould, D. M. & Ruffin, R. J. (1993). What Determines Economic Growth? *Economic Review*, (2), 25–40.
32. Grafenauer, B. (2000). *Lokalna samouprava na Slovenskem (teritorialno-organizacijske strukture)*. Maribor: Pravna fakulteta Univerze v Mariboru.
33. Grobler, P. (2002). *Proučevanje družbeno-ekonomske razvitosti slovenskih občin s pomočjo metod multivariatne analize* (diplomsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.

34. Gulič, A. & Praper, S. (2000). Koncept regionalnega prostorskega razvoja Slovenije. V M. Špes (ur.), *Regionalni razvoj v Sloveniji* (str. 133–174). Ljubljana: Inštitut za geografijo.
35. Haček, M. (2003). *Regionalizacija Slovenije ob vstopanju v Evropsko unijo*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
36. Haček, M. (2005). Decentralizacija države in regionalizacija. V M. Brezovšek & M. Haček (ur.), *Lokalna demokracija II. Uresničevanje lokalne samouprave v Sloveniji* (str. 86–104). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
37. Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7. izd.). New Jersey: Pearson.
38. Hančlova, J. & Tvrdy, L. (2004). *Classification of the regions*. Pridobljeno 10. aprila 2021 iz http://accendo.cz/wp-content/uploads/part_2-1_11_20041.pdf.
39. Haq, R. & Ali, A. (2014). Development disparities and peculiarities: An empirical investigation. *Social indicators research*, 115(2), 715–729.
40. Igljčar, A. (brez datuma). *Interesi pokrajine*. Pridobljeno 28. marca 2021 iz http://www.arhiv.ds-rs.si/sites/default/files/file/dokumenti/posveti/20100126_pokrajine/iglicar.doc.
41. Ivančič, M. (2001). *Kratka zgodovina Slovencev*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
42. Kavaš, D. & Koman, K. (2003). The role and status of regional and industrial policy in Slovenia. V M. Steiner (ur.), *From old industries to new regions: policies for structural transformations in accession countries, (Schriftenreihe des Institutes für Technologie - und Regionalpolitik der Joanneum Research, Bd 1)* (str. 157–177). Graz: Leykam Buchverlag.
43. Kračun, D. (1998). *Uvod v ekonomijo: Makroekonomika*. Maribor: Studio Linea.
44. Kričej, A. (2014). *Analiza vpliva sredstev skladov Evropske unije na gospodarski razvoj slovenskih regij* (magistrsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
45. Kristl, M. (2006). *Ekonomski vidiki regionalnih razlik v Sloveniji* (diplomsko delo). Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
46. Kršinar, I. (2018). *To so župani z najdaljšim stažem: 9 jih vodi občine že 24 let, 13 pa vse od ustanovitve občine*. Pridobljeno 9. februarja 2021 iz <https://reporter.si/clanek/slovenija/to-so-zupani-z-najdaljsim-stazem-9-jih-vodi-obcine-ze-24-let-13-pa-vse-od-ustanovitve-obcine-664155>.
47. Kušar, S. & Černe, A. (2006). Regional, spatial and environmental indicators for an assessment of regional development, structure and potentials. *Dela*, (26), 27–41.
48. Lamovšek, Z. A. (2007). *Regionalno prostorsko planiranje v razvitih informacijskih družbah* (doktorska disertacija). Ljubljana: Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo.
49. Lukič, N. (2004). *Trajnostni razvoj v Evropski uniji* (diplomsko delo). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
50. Marinšek, D. (2015). *Multivariatna analiza: Zbirka rešenih primerov s komentarji*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
51. Marinšek, D. (2019). *Razvrščanje v skupine* (prosojnice). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.

52. Ministrstvo za finance Republike Slovenije. (2020). *Financiranje občin: Podatki o realizaciji proračunov občin zbrani s spletno aplikacijo za poročanje MF-OPPrA (Ministrstvo za finance – Občinska priprava proračunov in analize)*. Pridobljeno 23. januarja 2021 iz <https://www.gov.si teme/financiranje-obcin/>.
53. Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo Republike Slovenije. (2020). *Spodbujanje regionalnega razvoja*. Pridobljeno 15. februarja 2021 iz <https://www.gov.si teme/spodbujanje-regionalnega-razvoja/>.
54. Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo Republike Slovenije. (2021). *Evidenca regionalnih razvojnih agencij*. Pridobljeno 10. aprila 2021 iz <https://podatki.gov.si/dataset/evidenca-regionalnih-razvojnih-agencij/resource/7e1491e1-2d65-4b60-97fe-a658c27ef2fe>.
55. Ministrstvo za javno upravo Republike Slovenije. (2020). *Občine v številkah*. Pridobljeno 22. marca 2021 iz: <https://www.gov.si teme/obcine-v-stevilkah/>.
56. Ministrstvo za pravosodje Republike Slovenije. (2021). *Večletni finančni okvir 2021–2027*. Pridobljeno 26. aprila 2021 iz <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/vecletni-financni-okvir-2021-2027/>.
57. Muganda, M., Sirima, A. & Ezra, P. M. (2013). The role of local communities in tourism development: Grassroots perspectives from Tanzania. *Journal of Human Ecology*, 41(1), 53–66.
58. Nared, J. & Kavaš, D. (2009). *Spremljanje in vrednotenje regionalne politike v Sloveniji*. Ljubljana: Založba ZRC.
59. Ozebek Bucik, N. (2015, 12. december). *Pokrajini ne bo: za trenutno vlado so predrage in prezahtevne*. Pridobljeno 28. marca 2021 iz <https://www.dnevnik.si/1042726527>.
60. Paasi, A. (2009). The resurgence of the 'Region' and 'Regional Identity': Theoretical perspectives and empirical observations on regional dynamics in Europe. *Review of International Studies*, 35(1), 121–146.
61. Pečar, J. (2002). *Regionalni vidiki razvoja Slovenije in poslovanje gospodarskih družb v letu 2001*. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
62. Pečar, J. (2018). *Indeks razvojne ogroženosti regij 2014–2020, metodologija izračuna*. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
63. Pečar, J. (2020). *Indeks razvojne ogroženosti 2019: Analiza na osnovi podatkov, razpoložljivih od 2009 do 2018*. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
64. Penko, J. (2009). *Analiza trajnostnega razvoja in razvojnih možnosti občine Ilirska Bistrica* (diplomsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
65. Perpar, A. (2014). *Ključni dejavniki razvojne uspešnosti podeželskih območij v Sloveniji* (doktorska disertacija). Ljubljana: Biotehniška fakulteta.
66. Petrakos, G., Arvanitidis, P. & Pavleas, S. (2007). Determinants of economic growth: the experts' view. *University of Thessaly Discussion Paper Series*, 13(10), 245–276.

67. Petrovič, T. (2019, 19. oktober). *Kako dobro se živi na Gorenjskem?* Pridobljeno 29. marca 2021 iz <https://www.finance.si/8952721/Kako-dobro-se-zivi-na-Gorenjskem?cctest&>.
68. Pirnat, R., Grad, F., Trpin, G., Pličanič, S. & Kerševan, E. (2002). Študija o nalogah pokrajin v Sloveniji (Priprava strokovnih podlag za določbe Zakona o pokrajinah, ki se nanašajo na naloge pokrajin in predlog normativne ureditve). V R. Lavtar (ur.). *Dokumenti in študije o pokrajinah v Sloveniji 2000–2004* (str. 257). Ljubljana: Republika Slovenija, Ministerstvo za notranje zadeve.
69. Plut, D. (1999). Regionalizacija Slovenije po sonaravnih kriterijih. *Geografski vestnik*, (7), 9–25.
70. Ravbar, M. (2000). Regionalni razvoj slovenskih pokrajin. V M. Špes (ur.), *Regionalni razvoj v Sloveniji*, (str. 9–81). Ljubljana: Inštitut za geografijo.
71. Regionalna razvojna agencija Gorenjske. (2018). *Regionalni razvojni program Gorenjske 2021–2027*. Pridobljeno 10. aprila 2021 iz https://www.bsc-kranj.si/library/files/upload/Program%20priprave%20RRP%20Gorenjske%202021-2027_sprejet.pdf.
72. Rejec, R. (2020, 12. marec). *Slovenske statistične regije in občine osvežene z novimi podatki*. Pridobljeno 8. aprila 2021 iz <https://www.stat.si/StatWeb/news/Index/8701>.
73. Rovan, J., Malešič, K. & Bregar, L. (2009). Blaginja občin v Sloveniji. *Geodetski vestnik*, 53(1), 70–113.
74. Samuelson, P. A. & Nordhaus, W. D. (2002). *Ekonomija* (16. izd.). Ljubljana: GV založba.
75. Scherl, L. M. & Edwards, S. (2007). Tourism and protected areas: Benefits beyond boundaries. V R. Bushell & P. Eagles (ur.), *Tourism, indigenous and local communities and protected areas in developing nations* (str. 71–88). Wallingford: CABI.
76. Seljak, J. (2001). Nove mere razvoja – kazalec uravnoveženega razvoja (KURA). *IB revija*, 35(4), 27–37.
77. Senjur, M. (2002). *Razvojna ekonomika: Teorije in politika gospodarske rasti in razvoja*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
78. Slim, H. (1995). What is development. *Development in practice*, 5(2), 143–148.
79. Strmšnik, I. (2004). Pokrajine v Sloveniji in Evropska unija. V S. Vlaj (ur.), *Pokrajina: druga raven lokalne samouprave* (str. 135–147). Ljubljana: Inštitut za lokalno samoupravo pri Fakulteti za upravo.
80. SURS - Statistični urad Republike Slovenije. (2017). *Klasifikacija statističnih teritorialnih enot v Evropski uniji – NUTS*. Pridobljeno 3. oktobra 2020 iz https://www.stat.si/dokument/5448/NUTS_pojasnilo_2015.pdf.
81. SURS - Statistični urad Republike Slovenije. (2020a). *Slovenske statistične regije in občine v številkah*. Pridobljeno 15. oktobra 2020 iz <https://www.stat.si/obcine>.
82. SURS - Statistični urad Republike Slovenije. (2020b). *Klasifikacije in šifranti: NUTS in SKTE – klasifikaciji teritorialnih enot*. Pridobljeno 3. oktobra 2020 iz <https://www.stat.si/StatWeb/Methods/Classifications>.

83. SURS - Statistični urad Republike Slovenije. (2020c). *Kazalniki SDG: Stopnja tveganja revščine*. Pridobljeno 9. februarja 2021 iz <https://www.stat.si/Pages/cilji/cilj-1.-odpraviti-vse-oblike-rev%C5%A1%C4%8Dine-povsod-po-svetu/1.2-stopnja-tveganja-rev%C5%A1%C4%8Dine>.
84. SURS - Statistični urad Republike Slovenije. (2020d). *Kazalniki SDG: Stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti*. Pridobljeno 9. februarja 2021 iz <https://www.stat.si/Pages/cilji/cilj-1.-odpraviti-vse-oblike-rev%C5%A1%C4%8Dine-povsod-po-svetu/1.4-stopnja-zelo-nizke-delovne-intenzivnosti>.
85. SURS - Statistični urad Republike Slovenije. (2021a). *Podatkovna baza SI-STAT: Izbrani podatki po občinah*. Pridobljeno 23. januarja 2021 iz <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/2640010S.px>.
86. SURS - Statistični urad Republike Slovenije. (2021b). *Interaktivna kartografska aplikacija Stage II (STATistika – Geografija)*. Pridobljeno 31. januarja 2021 iz <https://gis.stat.si/#>.
87. SURS - Statistični urad Republike Slovenije. (2021c). *Statistike razvoja podeželja*. Pridobljeno 28. marca 2021 iz <https://www.stat.si/StatWeb/StaticPages/Index/rural-dev-statistics>.
88. Šink, A. (2016). *Vpliv regionalnih razlik v razvitosti Slovenije na uvedbo pokrajin* (magistrsko delo). Kranj: Fakulteta za državne in evropske študije.
89. Šmidovnik, J. (1995). *Lokalna samouprava*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
90. Šooš, T., Lautar, K., Urbančič, H., Kobe Logonder, N., Kmet Zupančič, R., Fajič, L., Čokl, A., Gantar, J., Lenarčič, M. & Culpa, N. (2017). *Strategija razvoja Slovenije 2030*. Pridobljeno 15. februarja 2021 iz https://www.gov.si/assets/vladne-sluzbe/SVRK/Strategija-razvoja-Slovenije-2030/Strategija_razvoja_Slovenije_2030.pdf.
91. Toplak, J. (2013). *Uvedba pokrajin v Sloveniji in mednarodne izkušnje: Primer Pomurja* (magistrsko delo). Ljubljana: Fakulteta za upravo.
92. Trampuš, J. (2019, 30. avgust). Slovenija naj bi imela po novem 11 pokrajin. Kaj je narobe s tem predlogom? *Mladina*, (35).
93. Urbanc, M. (2002). *Kulturne pokrajine v Sloveniji*. Ljubljana: Založba ZRC.
94. Veble, T. (2020). *Konceptualna refleksija regionalnih razvojnih agencij* (magistrsko delo). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
95. Vintar, K. (2003). *Okoljevarstveni vidiki sonaravnega regionalnega razvoja Slovenije* (magistrsko delo). Ljubljana: Filozofska fakulteta.
96. Vlaj, S. (1998a). *Lokalna samouprava: Občine in pokrajine*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani: Fakulteta za upravo.
97. Vlaj, S. (1998b). Svet Evrope in regionalizem. V C. Ribičič (ur.), *Regionalizem v Sloveniji* (str. 95–120). Ljubljana: ČZ Uradni list Republike Slovenije.
98. Vlaj, S. (2006). *Lokalna samouprava: Teorija in praksa* (3. izd.). Ljubljana: Fakulteta za upravo.

99. Vlaj, S. (2008). Regionalisation of the Republic of Slovenia. *Revija Uprava*, 6(1), 7–34.
100. Vlaj, S. (2010). *Pokrajine – pogoj za decentralizacijo Slovenije. Prispevek za okroglo mizo: Kakšne pokrajine potrebujemo?* Državni svet Republike Slovenije. Pridobljeno 1. oktobra 2020 iz <http://www.arhiv.ds-rs.si/>.
101. Vuga, L. (1998). Decentralizacija in politične stranke. V C. Ribičič (ur.), *Regionalizem v Sloveniji* (str. 193–201). Ljubljana: ČZ Uradni list.
102. Wikipedija. (2015). *Statistične regije Slovenije*. Pridobljeno 10. aprila 2021 iz https://sl.wikipedia.org/wiki/Statisti%C4%8Dne_regije_Slovenije#/media/Slika:NUTS,_Slovenija,_2015.png.
103. World Commission on Environment and Development. (brez datuma). *Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development*. Pridobljeno 15. februarja 2021 iz <http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm>.
104. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. (2020). *Stopnja registrirane brezposelnosti*. Pridobljeno 31. marca 2021 iz https://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah/stopnja_registrirane_brezposelnosti.
105. Zavod za gozdove Republike Slovenije. (2011). *Gozdnatost Slovenije*. Pridobljeno 2. aprila 2021 iz http://www.zgs.si/fileadmin/zgs/main/img/CE/gozdovi_SLO/Karte/Gozdnatost_KO.jpg.
106. Združenje občin Slovenije. (2021). *Obvestilo MF občinam in finančnim službam*. Pridobljeno 23. januarja 2021 iz <https://skupnostobcin.si/novica/obvestilo-mf-obcinam-in-financnim-sluzbam-obcin/>.
107. Zlati kamen. (2015). *Občina Gorenja vas - Poljane 2015: Analiza ISSO*. Ljubljana: Založba Planet GV.
108. Zlati kamen. (2019a). *Najbolj razvite občine v Sloveniji*. Pridobljeno 7. februarja 2021 iz <http://www.zlatikamen.si/clanki/lestvice/najbolj-razvite-obcine-slovenije/>.
109. Zlati kamen. (2019b). *Zlati kamen 2019: Utemeljitev izbora*. Pridobljeno 12. aprila 2021 iz <http://www.zlatikamen.si/clanki/zlati-kamen-/zlati-kamen-2019-utemeljitev-izbora/>.
110. Zlati kamen. (brez datuma). *Nagrada zlati kamen*. Pridobljeno 3. februarja 2021 iz <http://www.zlatikamen.si/projekt-zlati-kamen-/nagrada-zlati-kamen/>.
111. Zupan, S. (2002). Vloga in pomen regionalnega razvojnega načrtovanja – primer Gorenjske. *Dela*, (18), 533–548.
112. Žohar, F. (2000). Evropske regije. *Zbornik upravne akademije*, 1(2), 31–37.

PRILOGE

Priloga 1: Matrika podatkov

Tabela 1: Matrika podatkov

MATRIKA PODATKOV												
OBČINA	Regija	kazalci gospodarskega stanja			kazalci socialnega stanja			kazalci demografskega stanja		kazalci stanja okolja	skupina drugih kazalcev	
		Plača	Investicije	Podjetja	Delo	Brezposelnost	Študentje	Prebivalci	Odpadki	Avtomobili	Župani	Ceste
Ajdovščina	goriška	1.601,13	0,45	67	69,10	6,06	39,00	8,9	345	633	2	1,45
Ankaran/Ancarano	obalno-kraška	1.722,55	0,19	24	68,70	6,22	32,00	5,3	422	597	3	3,36
Apače	pomurska	1.463,82	0,26	-7	45,00	13,83	22,00	5,1	346	605	1	2,34
Beltinci	pomurska	1.420,35	0,25	4	59,00	11,79	34,00	-5,6	350	552	1	2,09
Benedikt	podravska	1.446,04	0,15	28	59,00	4,97	26,00	14,7	224	583	1	3,23
Bistrica ob Sotli	posavska	1.585,62	0,29	4	63,70	8,65	40,00	6,8	223	602	3	3,60
Bled	gorenjska	1.668,38	0,35	148	69,80	4,90	35,00	4,3	558	582	4	1,77
Bloke	primorsko-notranjska	1.502,13	0,45	8	76,30	4,94	32,00	6,4	166	613	6	1,24
Bohinj	gorenjska	1.406,27	0,35	153	70,70	3,92	31,00	7,6	423	558	1	0,44
Borovnica	osrednjeslovenska	1.554,71	0,30	36	67,30	7,09	36,00	20,9	367	531	2	1,14
Bovec	goriška	1.527,47	0,49	64	68,70	4,78	30,00	8,1	582	561	2	0,38
Braslovče	savinjska	1.588,18	0,27	42	67,00	6,21	43,00	20,6	286	581	1	2,14
Brda	goriška	1.595,50	0,21	56	64,10	4,63	38,00	2,8	440	691	6	2,62
Brezovica	osrednjeslovenska	1.560,27	0,32	198	70,70	5,86	43,00	19,9	314	542	3	1,48
Brežice	posavska	1.565,32	0,31	46	65,10	9,23	30,00	-1,4	292	578	4	2,73
Cankova	pomurska	1.437,04	0,13	-1	48,30	14,97	31,00	-0,6	262	621	1	2,14
Celje	savinjska	1.680,24	0,40	360	67,30	9,41	33,00	1,4	454	530	6	4,00
Cerklje na Gorenjskem	gorenjska	2.329,59	0,55	83	70,50	3,84	39,00	17,6	378	616	6	2,13

se nadaljuje

Tabela 1: Matrika podatkov (nad.)

OBČINA	Regija	kazalci gospodarskega stanja			kazalci socialnega stanja			kazalci demografskega stanja		kazalci stanja okolja	skupina drugih kazalcev	
		Plača	Investicije	Podjetja	Delo	Brezposelnost	Študentje	Prebivalci	Odpadki	Avtomobili	Župani	Ceste
Cerknica	primorsko- notranjska	1.448,53	0,30	91	71,00	5,36	39,00	2,0	293	587	3	1,31
Cerkno	goriška	1.408,25	0,29	25	71,90	3,28	38,00	-7,2	278	605	1	2,10
Cerkvenjak	podravska	1.407,60	0,33	21	62,30	4,84	27,00	12,5	218	586	3	3,95
Cirkulane	podravska	1.458,62	0,29	14	61,90	7,48	27,00	-18,6	131	545	1	4,21
Črenšovci	pomurska	1.519,44	0,12	1	56,30	15,45	29,00	4,8	241	541	1	2,07
Črna na Koroškem	koroška	1.703,61	0,47	-11	55,50	6,79	25,00	-5,5	258	484	3	0,67
Črnomelj	jugovzhodna Slovenija	1.480,52	0,28	2	66,80	10,76	32,00	-4,2	244	568	1	1,06
Destrnik	podravska	1.463,85	0,15	-9	64,90	5,72	28,00	21,8	177	576	1	2,80
Divača	obalno-kraška	1.548,82	0,36	23	69,50	5,95	27,00	13,3	260	638	2	1,10
Dobje	savinjska	1.787,15	0,26	-16	72,20	6,15	38,00	-17,6	247	596	3	2,82
Dobrepolje	osrednjeslovenska	1.422,27	0,63	25	66,80	6,89	33,00	4,4	228	544	1	1,07
Dobrna	savinjska	1.469,12	0,33	6	62,90	6,49	37,00	3,6	401	538	6	2,47
Dobrova - Polhov Gradec	osrednjeslovenska	1.458,86	0,24	72	69,50	4,35	47,00	17,2	173	569	3	2,16
Dobrovnik/Dobrona k	pomurska	1.553,96	0,23	17	56,50	15,53	21,00	0,0	246	558	6	1,61
Dol pri Ljubljani	osrednjeslovenska	1.820,76	0,22	62	69,90	5,40	43,00	14,3	205	559	1	2,46
Dolenjske Toplice	jugovzhodna Slovenija	1.567,67	0,68	41	71,60	4,39	39,00	17,6	303	584	1	0,99
Domžale	osrednjeslovenska	1.590,03	0,21	491	69,40	5,81	39,00	11,4	397	548	4	3,48
Dornava	podravska	1.606,51	0,16	-2	55,90	5,53	25,00	2,8	221	529	1	2,61
Dravograd	koroška	1.584,46	0,42	-2	62,70	7,56	36,00	11,3	250	566	4	1,75
Duplek	podravska	1.366,57	0,33	12	63,60	8,35	28,00	7,9	287	595	2	3,36
Gorenja vas - Poljane	gorenjska	1.686,42	0,49	77	70,30	3,07	41,00	2,2	172	583	4	2,66

se nadaljuje

Tabela 1: Matrika podatkov (nad.)

OBČINA	Regija	kazalci gospodarskega stanja			kazalci socialnega stanja			kazalci demografskega stanja		kazalci stanja okolja	skupina drugih kazalcev	
		Plača	Investicije	Podjetja	Delo	Brezposelnost	Študentje	Prebivalci	Odpadki	Avtomobili	Župani	Ceste
Gorišnica	podravska	1.420,68	0,42	27	63,30	6,71	34,00	11,2	277	547	5	2,74
Gorje	gorenjska	1.578,75	0,21	47	66,30	4,92	39,00	-9,8	284	571	3	0,55
Gornja Radgona	pomurska	1.580,26	0,18	-8	56,00	11,28	29,00	3,1	287	581	2	3,15
Gornji Grad	savinjska	1.404,63	0,34	12	66,10	6,31	33,00	-14,0	237	550	1	1,35
Gornji Petrovci	pomurska	1.226,02	0,24	-4	55,00	11,11	22,00	5,0	175	580	6	2,15
Grad	pomurska	1.471,87	0,12	-5	46,50	11,38	26,00	-17,0	212	599	2	2,93
Grosuplje	osrednjeslovenska	1.569,86	0,32	202	70,60	6,52	38,00	14,2	343	539	3	2,16
Hajdina	podravska	1.312,83	0,36	35	64,70	5,17	26,00	20,5	328	590	3	3,61
Hoče - Slivnica	podravska	1.664,82	0,27	84	65,00	8,51	31,00	-0,9	269	569	2	3,56
Hodoš/Hodos	pomurska	1.236,95	0,22	-2	36,00	21,07	3,00	-2,8	304	453	2	1,67
Horjul	osrednjeslovenska	1.755,69	0,21	10	72,60	3,34	38,00	3,3	242	551	2	2,01
Hrastnik	zasavska	1.606,56	0,13	-24	61,30	10,66	33,00	-4,3	314	516	1	2,45
Hrpelje - Kozina	obalno-kraška	1.487,19	0,35	24	67,00	6,39	30,00	30,2	377	633	2	0,96
Idrija	goriška	1.796,31	0,27	45	72,80	3,91	36,00	5,3	297	550	1	1,52
Ig	osrednjeslovenska	1.592,24	0,34	55	68,50	5,30	31,00	19,9	258	534	5	1,30
Ilirska Bistrica	primorsko-notranjska	1.618,97	0,41	-9	68,90	6,57	30,00	-2,9	289	647	3	0,77
Ivančna Gorica	osrednjeslovenska	1.642,22	0,34	194	73,40	4,96	36,00	12,9	255	579	3	1,82
Izola/Isola	obalno-kraška	1.670,64	0,23	217	68,00	7,33	25,00	10,1	503	544	1	4,62
Jesenice	gorenjska	1.758,57	0,18	69	66,40	5,35	23,00	16,4	362	499	1	1,65
Ježersko	gorenjska	1.528,37	0,26	3	70,40	3,33	42,00	-12,6	317	627	1	0,54

se nadaljuje

Tabela 1: Matrika podatkov (nad.)

OBČINA	Regija	kazalci gospodarskega stanja			kazalci socialnega stanja			kazalci demografskega stanja		kazalci stanja okolja	skupina drugih kazalcev	
		Plača	Investicije	Podjetja	Delo	Brezposelnost	Študentje	Prebivalci	Odpadki	Avtomobili	Župani	Ceste
Juršinci	podravska	1.561,20	0,24	4	57,30	6,64	21,00	7,6	237	561	6	2,57
Kamnik	osrednjeslovenska	1.563,76	0,24	257	69,50	5,96	35,00	7,8	385	544	1	1,61
Kanal	goriška	1.603,83	0,20	-10	63,70	7,24	35,00	-1,9	370	641	1	1,94
Kidričevo	podravska	1.455,98	0,17	12	66,30	6,06	31,00	6,6	392	575	3	1,87
Kobarid	goriška	1.467,88	0,24	28	64,90	4,52	43,00	-6,6	386	618	1	0,74
Kobilje	pomurska	1.469,16	0,22	-5	61,60	9,31	30,00	0,0	200	548	2	0,93
Kočevje	jugovzhodna Slovenija	1.539,82	0,45	35	60,40	15,07	25,00	-0,8	331	515	3	0,56
Komen	obalno-kraška	1.380,44	0,27	29	62,40	6,85	39,00	-1,4	231	691	1	1,38
Komenda	osrednjeslovenska	1.870,02	0,21	102	71,70	4,30	38,00	18,8	475	610	2	2,66
Koper/Capodistria	obalno-kraška	1.831,64	0,27	425	67,80	7,09	29,00	7,3	451	589	1	1,68
Kostanjevica na Krki	posavska	1.278,17	0,36	2	69,30	6,99	31,00	-7,0	293	621	2	1,49
Kostel	jugovzhodna Slovenija	1.522,79	0,25	3	60,20	13,01	22,00	-6,2	284	556	1	1,54
Kozje	savinjska	1.451,64	0,42	34	64,00	10,03	39,00	-16,0	238	615	2	2,31
Kranj	gorenjska	1.745,10	0,20	233	69,20	6,35	34,00	14,3	521	536	1	2,46
Kranjska Gora	gorenjska	1.553,92	0,31	84	67,70	5,15	29,00	4,4	459	575	2	0,56
Križevci	pomurska	1.754,67	0,40	-12	60,40	8,16	33,00	-6,5	301	558	3	2,04
Krško	posavska	1.812,48	0,38	25	67,80	9,99	32,00	8,8	399	586	2	2,82
Kungota	podravska	1.369,05	0,35	20	55,90	10,15	31,00	3,4	327	578	1	3,17
Kuzma	pomurska	1.367,14	0,20	4	34,40	16,67	18,00	0,0	168	567	6	2,84
Laško	savinjska	1.515,30	0,24	67	66,50	8,02	34,00	4,5	301	565	4	2,54

se nadaljuje

Tabela 1: Matrika podatkov (nad.)

OBČINA	Regija	kazalci gospodarskega stanja			kazalci socialnega stanja			kazalci demografskega stanja		kazalci stanja okolja	skupina drugih kazalcev	
		Plača	Investicije	Podjetja	Delo	Brezposelnost	Študentje	Prebivalci	Odpadki	Avtomobili	Župani	Ceste
Lenart	podravska	1.445,65	0,27	4	58,60	6,13	32,00	8,8	309	547	4	3,27
Lendava/Lendva	pomurska	1.566,50	0,32	49	60,60	14,99	22,00	1,3	303	555	1	1,89
Litija	zasavska	1.476,00	0,27	81	69,90	5,66	35,00	9,5	257	542	4	2,18
Ljubljana	osrednjeslovenska	2.025,73	0,27	3.637	66,00	8,23	34,00	8,6	424	519	4	4,07
Ljubno	savinjska	1.655,47	0,41	5	66,80	7,54	42,00	3,9	183	576	3	1,85
Ljutomer	pomurska	1.621,64	0,28	-1	61,70	10,44	30,00	0,5	315	561	3	2,90
Log - Dragomer	osrednjeslovenska	1.496,82	0,30	43	68,80	6,24	41,00	-3,8	367	591	2	3,73
Logatec	osrednjeslovenska	1.646,73	0,37	104	71,10	5,13	38,00	17,4	377	543	3	1,69
Loška dolina	primorsko-notranjska	1.388,99	0,41	24	68,90	5,24	35,00	3,2	292	577	3	0,58
Loški Potok	jugovzhodna Slovenija	1.585,23	0,45	14	66,20	5,00	30,00	-5,0	291	577	2	0,71
Lovrenc na Pohorju	podravska	1.472,57	0,26	-10	61,30	8,02	33,00	-5,4	281	538	2	1,20
Luče	savinjska	1.384,49	0,56	11	64,70	8,14	35,00	-9,6	189	586	5	1,52
Lukovica	osrednjeslovenska	1.856,88	0,50	80	71,50	4,28	41,00	9,0	330	590	1	2,43
Majšperk	podravska	1.515,06	0,31	-5	66,30	5,75	30,00	2,7	237	589	5	2,78
Makole	podravska	1.417,81	0,23	5	64,50	6,95	37,00	-2,5	372	611	2	2,95
Maribor	podravska	1.671,44	0,12	496	58,10	11,92	28,00	5,7	438	484	1	4,46
Markovci	podravska	1.481,09	0,33	28	68,50	5,09	29,00	6,0	294	569	3	2,20
Medvode	osrednjeslovenska	1.691,47	0,59	172	68,70	6,24	39,00	15,6	294	546	2	2,82
Mengeš	osrednjeslovenska	1.542,50	0,38	78	69,20	5,72	33,00	20,1	354	527	4	2,96
Metlika	jugovzhodna Slovenija	1.430,83	0,24	31	69,30	9,87	37,00	11,0	349	577	2	1,51

se nadaljuje

Tabela 1: Matrika podatkov (nad.)

OBČINA	Regija	kazalci gospodarskega stanja			kazalci socialnega stanja			kazalci demografskega stanja		kazalci stanja okolja	skupina drugih kazalcev	
		Plača	Investicije	Podjetja	Delo	Brezposelnost	Študentje	Prebivalci	Odpadki	Avtomobili	Župani	Ceste
Mežica	koroška	1.829,93	0,23	-31	61,40	6,63	28,00	8,4	281	529	4	1,87
Miklavž na Dravskem polju	podravska	1.383,05	0,32	15	63,20	8,21	30,00	26,4	343	565	1	4,73
Miren - Kostanjevica	goriška	1.562,23	0,27	43	66,60	4,45	35,00	5,4	390	662	2	1,76
Mirna	jugovzhodna Slovenija	1.526,22	0,25	12	72,80	4,05	42,00	12,2	263	591	3	2,56
Mirna Peč	jugovzhodna Slovenija	1.501,94	0,54	18	68,80	3,71	45,00	3,3	259	595	2	2,30
Mistinja	koroška	1.281,00	0,39	14	67,20	4,95	44,00	4,8	287	584	1	0,99
Mokronog - Trebelno	jugovzhodna Slovenija	1.537,28	0,38	19	69,10	4,47	30,00	10,7	274	625	4	2,25
Moravče	osrednjeslovenska	1.488,38	0,31	56	70,20	4,10	42,00	6,4	354	593	1	2,52
Moravske Toplice	pomurska	1.351,33	0,31	44	61,00	10,38	32,00	4,1	410	577	3	1,81
Mozirje	savinjska	1.517,76	0,32	3	68,60	6,48	48,00	10,9	296	584	5	1,98
Murska Sobota	pomurska	1.676,97	0,25	-50	58,10	13,77	32,00	1,5	601	548	2	2,60
Muta	koroška	1.615,40	0,48	8	59,80	8,18	43,00	8,2	238	571	2	2,62
Naklo	gorenjska	1.638,00	0,46	19	69,20	4,38	51,00	-6,5	305	573	1	2,52
Nazarje	savinjska	1.625,37	0,22	24	66,90	7,80	35,00	6,5	212	587	2	1,78
Nova Gorica	goriška	1.741,10	0,20	54	67,50	6,29	37,00	2,7	432	624	1	1,55
Novo mesto	jugovzhodna Slovenija	2.007,24	0,37	175	70,20	6,05	39,00	14,4	332	574	2	2,18
Odranci	pomurska	1.417,44	0,45	-9	67,00	9,47	29,00	-4,9	305	486	4	2,91
Oplotnica	podravska	1.295,55	0,15	37	67,50	6,14	35,00	4,6	316	591	4	3,78
Ormož	podravska	1.445,80	0,38	32	64,70	8,36	33,00	-2,9	251	563	1	3,16
Osilnica	jugovzhodna Slovenija	1.042,41	0,17	1	44,70	15,15	11,00	-43,7	122	521	1	1,16

se nadaljuje

Tabela 1: Matrika podatkov (nad.)

OBČINA	Regija	kazalci gospodarskega stanja			kazalci socialnega stanja			kazalci demografskega stanja		kazalci stanja okolja	skupina drugih kazalcev	
		Plača	Investicije	Podjetja	Delo	Brezposelnost	Študentje	Prebivalci	Odpadki	Avtomobili	Župani	Ceste
Pesnica	podravska	1.597,75	0,22	33	57,40	8,15	29,00	10,7	281	574	1	3,97
Piran/Pirano	obalno-kraška	1.526,20	0,24	122	64,20	8,78	27,00	0,0	518	552	1	4,07
Pivka	primorsko-notranjska	1.510,52	0,35	62	69,30	6,50	32,00	5,5	379	636	6	0,61
Podčetrtek	savinjska	1.344,09	0,29	30	70,10	7,42	39,00	4,4	265	592	4	3,15
Podlehnik	podravska	1.907,51	0,16	23	64,10	7,32	26,00	-9,5	215	599	1	2,73
Podvelka	koroška	1.530,27	0,38	-6	54,00	10,22	25,00	-6,8	275	594	6	1,66
Poljčane	podravska	1.323,73	0,13	16	62,30	8,17	28,00	3,6	341	537	4	2,85
Polzela	savinjska	1.451,66	0,39	41	66,70	7,29	38,00	10,6	325	570	2	3,09
Postojna	primorsko-notranjska	1.600,67	0,32	65	69,60	6,87	32,00	15,1	406	575	2	0,98
Prebold	savinjska	1.469,54	0,35	-1	69,80	7,33	29,00	3,7	409	561	6	2,42
Preddvor	gorenjska	1.506,80	0,22	39	70,90	4,56	39,00	7,0	211	569	1	1,08
Prevalje	koroška	1.589,83	0,37	-6	62,60	7,31	35,00	1,2	247	532	6	2,12
Ptuj	podravska	1.508,42	0,26	72	65,60	7,77	32,00	11,4	504	572	1	3,86
Puconci	omurska	1.693,62	0,13	-2	55,90	12,89	28,00	-1,5	266	578	1	2,53
Rače - Fram	podravska	1.385,94	0,38	54	63,30	7,46	35,00	21,9	247	585	6	2,95
Radeče	posavska	1.490,86	0,26	-3	65,80	8,21	41,00	-6,5	324	581	2	2,11
Radenci	pomurska	1.527,51	0,31	14	57,60	9,91	30,00	0,8	296	584	1	3,11
Radlje ob Dravi	koroška	1.560,10	0,37	-17	58,40	8,40	30,00	-2,4	284	550	5	2,04
Radovljica	gorenjska	1.590,76	0,28	331	69,10	4,96	33,00	2,4	362	552	3	2,09
Ravne na Koroškem	koroška	1.757,23	0,25	46	62,50	7,46	36,00	4,5	256	537	3	1,98

se nadaljuje

Tabela 1: Matrika podatkov (nad.)

OBČINA	Regija	kazalci gospodarskega stanja			kazalci socialnega stanja			kazalci demografskega stanja		kazalci stanja okolja	skupina drugih kazalcev	
		Plača	Investicije	Podjetja	Delo	Brezposelnost	Študentje	Prebivalci	Odpadki	Avtomobili	Župani	Ceste
Razkrižje	pomurska	1.650,89	0,20	0	60,30	8,89	23,00	8,7	245	532	6	4,07
Rečica ob Savinji	savinjska	1.240,79	0,39	12	69,90	7,09	36,00	3,4	276	607	1	2,17
Renče - Vogrsko	goriška	1.499,61	0,26	10	67,90	4,91	34,00	4,1	392	678	1	2,44
Ribnica	jugovzhodna Slovenija	1.623,74	0,35	44	70,30	5,64	35,00	5,4	293	557	1	1,19
Ribnica na Pohorju	koroška	1.489,71	0,27	-9	56,20	11,49	31,00	-10,7	201	569	3	0,90
Rogaška Slatina	savinjska	1.426,36	0,35	91	69,50	8,95	35,00	6,5	241	565	6	3,28
Rogašovci	pomurska	1.391,33	0,24	1	39,20	19,40	20,00	-11,7	181	590	4	3,66
Rogatec	savinjska	1.360,90	0,22	-31	69,60	10,75	36,00	14,9	184	545	6	2,83
Ruše	podravska	1.896,86	0,19	33	60,90	10,15	29,00	-7,7	388	547	1	1,70
Selnica ob Dravi	podravska	1.391,00	0,21	24	60,10	8,54	37,00	-0,7	272	591	4	1,46
Semič	jugovzhodna Slovenija	1.334,66	0,37	27	66,90	9,43	26,00	10,2	297	568	3	1,04
Sevnica	posavska	1.526,46	0,26	26	67,60	6,91	35,00	5,7	310	582	3	2,65
Sežana	obalno-kraška	1.586,94	0,17	133	65,90	6,16	28,00	9,1	334	631	1	1,34
Slovenj Gradec	koroška	1.614,95	0,27	72	65,30	7,38	43,00	-0,2	316	565	1	1,92
Slovenska Bistrica	podravska	1.637,46	0,40	74	65,40	7,35	37,00	8,7	283	571	3	2,55
Slovenske Konjice	savinjska	1.476,25	0,34	38	67,50	10,11	35,00	8,1	316	570	1	3,47
Sodražica	jugovzhodna slovenija	1.496,82	0,43	3	69,50	5,30	27,00	3,7	258	565	4	1,68
Solčava	savinjska	1.518,88	0,61	17	66,10	5,00	29,00	-1,9	328	616	2	0,69
Središče ob Dravi	podravska	1.710,26	0,14	7	70,80	7,61	33,00	-28,2	238	568	4	1,95
Starše	podravska	1.424,06	0,28	21	62,80	8,15	41,00	17,5	370	579	3	3,04

se nadaljuje

Tabela 1: Matrika podatkov (nad.)

OBČINA	Regija	kazalci gospodarskega stanja			kazalci socialnega stanja			kazalci demografskega stanja		kazalci stanja okolja	skupina drugih kazalcev	
		Plača	Investicije	Podjetja	Delo	Brezposelnost	Študentje	Prebivalci	Odpadki	Avtomobili	Župani	Ceste
Straža	jugovzhodna Slovenija	1.369,89	0,50	43	70,20	4,27	43,00	6,6	276	589	2	2,31
Sveta Ana	podravska	1.554,50	0,43	12	51,00	7,27	28,00	3,9	191	574	4	3,51
Sveta Trojica v Slovenskih goricah	podravska	1.523,01	0,33	-4	58,80	5,54	32,00	10,1	215	638	1	3,40
Sveti Andraž v Slovenskih goricah	podravska	1.414,13	0,35	-5	58,70	5,99	32,00	0,8	219	583	2	2,81
Sveti Jurij ob Ščavnici	pomurska	1.528,17	0,30	0	59,10	9,94	29,00	-8,6	164	603	1	2,44
Sveti Jurij v Slovenskih goricah	podravska	1.618,46	0,34	13	61,50	4,29	39,00	11,0	165	571	1	3,04
Sveti Tomaž	podravska	1.542,83	0,40	2	65,40	7,70	36,00	-13,5	146	593	4	2,81
Šalovci	pomurska	1.490,38	0,31	2	54,40	12,28	23,00	-8,7	178	563	3	1,54
Šempeter - Vrtojba	goriška	1.773,92	0,30	-13	67,70	6,34	35,00	9,3	545	634	3	3,74
Šenčur	gorenjska	1.763,79	0,53	66	69,90	4,72	42,00	18,8	309	601	2	2,79
Šentilj	podravska	1.495,17	0,30	10	51,90	9,37	22,00	-10,2	328	565	2	3,50
Šentjernej	jugovzhodna Slovenija	1.782,93	0,31	31	70,00	6,31	36,00	10,1	288	590	2	1,68
Šentjur	savinjska	1.469,25	0,33	55	67,40	8,03	36,00	7,4	339	581	3	2,15
Šentrupert	jugovzhodna Slovenija	1.738,41	0,25	7	54,40	4,15	34,00	7,1	235	513	1	2,56
Škocjan	jugovzhodna Slovenija	1.583,14	0,46	22	70,00	7,31	31,00	18,6	273	606	3	2,35
Škofja Loka	gorenjska	1.784,16	0,41	74	69,90	4,59	39,00	9,5	305	535	1	2,69
Škofljica	osrednjeslovenska	1.488,12	0,32	158	70,20	5,52	40,00	34,5	218	527	3	2,71
Šmarje pri Jelšah	savinjska	1.583,17	0,32	94	67,70	8,83	36,00	2,1	303	586	1	3,36
Šmarješke Toplice	jugovzhodna Slovenija	1.532,12	0,32	20	73,80	4,02	33,00	25,0	288	610	1	3,27
Šmartno ob Paki	savinjska	1.465,69	0,24	20	66,90	6,34	38,00	1,2	269	588	2	4,20

se nadaljuje

Tabela 1: Matrika podatkov (nad.)

OBČINA	Regija	kazalci gospodarskega stanja			kazalci socialnega stanja			kazalci demografskega stanja		kazalci stanja okolja	skupina drugih kazalcev	
		Plača	Investicije	Podjetja	Delo	Brezposelnost	Študentje	Prebivalci	Odpadki	Avtomobili	Župani	Ceste
Šmartno pri Litiji	osrednjeslovenska	1.342,69	0,21	7	67,20	5,07	43,00	6,6	224	557	2	2,24
Šoštanj	savinjska	1.645,12	0,54	66	65,90	7,35	36,00	9,0	288	537	4	2,44
Štore	savinjska	1.809,09	0,14	32	66,90	7,09	25,00	-16,2	373	511	4	3,15
Tabor	savinjska	1.272,92	0,18	3	70,40	6,80	38,00	13,9	288	609	1	2,22
Tišina	pomurska	1.617,52	0,33	12	54,80	14,41	28,00	4,5	266	579	3	1,74
Tolmin	goriška	1.584,02	0,29	53	65,80	5,04	37,00	-6,3	311	599	4	1,46
Trbovlje	zasavska	1.688,28	0,36	55	61,10	12,25	29,00	5,4	382	496	2	3,45
Trebnje	jugovzhodna Slovenija	1.585,65	0,34	61	72,30	5,13	33,00	17,8	220	590	4	2,18
Trnovska vas	podravska	1.266,37	0,19	4	61,10	5,17	29,00	5,2	244	611	4	2,19
Trzin	osrednjeslovenska	1.754,23	0,20	15	71,20	5,57	42,00	4,8	742	699	2	2,84
Tržič	gorenjska	1.475,89	0,36	71	68,30	5,89	30,00	5,3	258	558	4	0,98
Turnišče	pomurska	1.336,64	0,28	-7	59,30	11,62	30,00	-15,5	237	556	1	2,55
Velenje	savinjska	1.636,75	0,31	206	62,70	8,83	32,00	11,0	354	507	3	3,08
Velika Polana	pomurska	1.362,58	0,11	7	63,50	9,45	21,00	-17,0	226	589	4	2,63
Velike Lašče	osrednjeslovenska	1.375,78	0,16	15	69,90	5,53	39,00	13,7	221	571	1	1,72
Veržej	pomurska	1.517,09	0,07	7	63,20	7,20	42,00	27,9	390	574	4	2,14
Videm	podravska	1.313,67	0,30	22	64,50	6,44	32,00	10,4	202	583	1	3,21
Vipava	goriška	1.556,31	0,25	47	69,30	4,96	42,00	18,5	350	614	1	1,45
Vitanje	savinjska	1.614,66	0,26	-8	70,30	6,75	43,00	4,9	141	567	1	1,66
Vodice	osrednjeslovenska	1.388,34	0,43	98	70,50	4,78	47,00	5,6	341	566	3	2,65

se nadaljuje

Tabela 1: Matrika podatkov (nad.)

OBCINA	Regija	kazalci gospodarskega stanja			kazalci socialnega stanja			kazalci demografskega stanja		kazalci stanja okolja	skupina drugih kazalcev	
		Plača	Investicije	Podjetja	Delo	Brezposelnost	Študentje	Prebivalci	Odpadki	Avtomobili	Župani	Ceste
Vojnik	savinjska	1.482,71	0,27	54	69,00	6,63	40,00	11,5	365	587	2	2,71
Vransko	savinjska	1.523,46	0,22	16	67,00	6,41	43,00	3,1	343	575	6	2,25
Vrhnika	osrednjeslovenska	1.554,11	0,29	146	69,50	5,98	36,00	14,8	370	550	1	2,04
Vuzenica	koroška	1.622,08	0,40	16	60,90	7,70	34,00	-3,8	220	583	3	1,50
Zagorje ob Savi	zasavska	1.516,33	0,13	-8	67,90	6,84	36,00	0,2	326	540	6	2,78
Zavrč	podravska	1.772,77	0,10	-31	57,00	6,95	26,00	-31,3	138	564	1	4,56
Zreče	savinjska	1.644,68	0,17	10	68,80	8,49	38,00	16,3	247	573	4	2,62
Žalec	savinjska	1.518,69	0,21	142	65,20	9,51	33,00	7,2	364	571	3	2,39
Železniki	gorenjska	1.629,00	0,42	35	71,70	3,05	43,00	4,6	195	563	3	1,62
Žetale	podravska	1.554,11	0,21	5	65,60	6,08	28,00	12,3	203	568	6	2,36
Žiri	gorenjska	1.532,90	0,62	23	74,30	2,91	41,00	11,0	325	565	3	2,38
Žirovnica	gorenjska	1.692,33	0,26	70	70,40	4,15	42,00	-0,9	298	603	4	1,26
Žužemberk	jugovzhodna Slovenija	1.503,62	0,62	27	72,30	4,16	40,00	15,7	295	588	1	1,26

Vir: SURS (2021a), Ministrstvo za finance Republike Slovenije (2020), Direkcija Republike Slovenije za infrastrukturo (2020), Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (2021) in Državna volilna komisija (2018).

Priloga 2: Podatki o županih, izvoljenih na lokalnih volitvah 2018

Tabela 2: Podatki o županih, izvoljenih na lokalnih volitvah 2018

Občina	Župan, izvoljen 2018	Nastop izvoljenega na volitvah 2018	Število zaporednih mandatov	Občina	Župan, izvoljen 2018	Nastop izvoljenega na volitvah 2018	Število zaporednih mandatov
Ajdovščina	Tadej Beočanin	SD	2	Dornava	Janko Merc	samostojno	1
Ankaran/Ancarano	Gregor Srmčnik	samostojno	3	Dravograd	Marijana Cigala	samostojno	4
Apače	Andrej Steyer	SDS	1	Duplek	Mitja Horvat	samostojno	2
Beltinci	Marko Vigar	samostojno	1	Gorenja vas - Poljane	Milan Janez Čadež	SDS	4
Benedikt	Milan Repič	SLS	1	Gorišnica	Jožef Kokot	SLS	5
Bistrica ob Sotli	Franjo Debelak	samostojno	3	Gorje	Peter Torkar	samostojno	3
Bled	Janez Fajfar	samostojno	4	Gornja Radgona	Stanislav Rojko	samostojno	2
Bloke	Jože Doles	samostojno	6	Gornji Grad	Anton Špeh	samostojno	1
Bohinj	Jože Sodja	samostojno	1	Gornji Petrovci	Franc Šlihthuber	samostojno	6
Borovnica	Bojan Čebela	samostojno	2	Grad	Cvetka Ficko	samostojno	2
Bovec	Valter Mlekuž	SD	2	Grosuplje	Peter Verlič	SDS	3
Braslovče	Tomaž Žohar	samostojno	1	Hajdina	Stanislav Glažar	SDS	3
Brda	Franc Mužič	samostojno	6	Hoče - Slivnica	Marko Soršak	samostojno	2
Brezovica	Metod Ropret	samostojno	3	Hodoš/Hodos	Ludvik Orban	samostojno	2
Brežice	Ivan Molan	samostojno	4	Horjul	Janko Prebil	NSI	2
Cankova	Daniilo Kocijan	samostojno	1	Hrastnik	Marko Funkl	samostojno	1
Celje	Bojan Šrot	samostojno	6	Hrpelje - Kozina	Saša Likavec Svetel.	SD	2
Cerklje na Gorenj.	Franc Čebulj	samostojno	6	Idrija	Tomaž Vincelj	samostojno	1
Cerknica	Marko Rupar	SDS	3	Ig	Janez Cimperman	SLS	5
Cerkno	Gašper Uršič	samostojno	1	Ilirska Bistrica	Emil Rojc	SD	3
Cerkvenjak	Marjan Žmavec	samostojno	3	Ivančna Gorica	Dušan Strnad	SDS	3
Cirkulane	Antonija Žumbar	samostojno	1	Izola/Isola	Daniilo Markočič	DESUS	1
Črenšovci	Vera Markonja	samostojno	1	Jesenice	Blaž Račič	samostojno	1
Črna na Koroškem	Romana Lesjak	samostojno	3	Jezerско	Andrej Karničar	samostojno	1
Črnomelj	Andrej Kavšek	samostojno	1	Juršinci	Alojzij Kaučič	SLS	6
Destričnik	Franc Pukšič	samostojno	1	Kamnik	Matej Slapar	NSI	1
Divača	Alenka Štrucl Dovžan	samostojno	2	Kanal	Tina Gerbec	SD	1
Dobje	Franc Leskovšek	SLS	3	Kidričevo	Anton Leskovar	SDS	3
Dobropolje	Igor Ahačevič	NSI	1	Kobarid	Marko Matajuroc	samostojno	1
Dobrna	Martin Brecl	SLS	6	Kobilje	Robert Ščap	SLS	2
Dobrova - Polhov Gr.	Franc Setnikar	samostojno	3	Kočevje	Vladimir Prebilič	samostojno	3
Dobrovnik/Dobronak	Marjan Kardinar	samostojno	6	Komen	Erik Modic	samostojno	1
Dol pri Ljubljani	Željko Savič	samostojno	1	Komenda	Stanislav Poglajen	samostojno	2
Dolenjske Toplice	Franc Vovk	samostojno	1	Koper/Capodistria	Aleš Bržan	samostojno	1
Domžale	Toni Dragar	samostojno	4	Kostanjevica na Krki	Ladko Petretič	samostojno	2

se nadaljuje

Tabela 2: Podatki o županih, izvoljenih na lokalnih volitvah 2018 (nad.)

Občina	Župan, izvoljen 2018	Nastop izvoljenega na volitvah 2018	Število zaporednih mandatov	Občina	Župan, izvoljen 2018	Nastop izvoljenega na volitvah 2018	Število zaporednih mandatov
Kostel	Ivan Črnkovič	samostojno	1	Mozirje	Ivan Suhoveršnik	samostojno	5
Kozje	Milena Krajnc	samostojno	2	Murska Sobota	Aleksander Jevšek	SD	2
Kranj	Matjaž Rakovec	SD	1	Muta	Miroslav Vošner	samostojno	2
Kranjska Gora	Janez Hrovat	samostojno	2	Naklo	Ivan Meglič	SLS	1
Križevci	Branko Belec	samostojno	3	Nazarje	Matej Pečovnik	samostojno	2
Krško	Miran Stanko	SLS	2	Nova Gorica	Klemen Miklavič	samostojno	1
Kungota	Tamara Šnofl	samostojno	1	Novo mesto	Gregor Macedoni	samostojno	2
Kuzma	Jožef Škalič	samostojno	6	Odranci	Ivan Markoja	Zeleni Slovenije	4
Laško	Franc Zdolžek	SLS	4	Oplonica	Matjaž Orter	samostojno	4
Lenart	Janez Kramberger	samostojno	4	Ormož	Danijel Vrtnjak	SDS	1
Lendava/Lendva	Janez Magyar	SDS	1	Osilnica	Alenka Kovač	SMC	1
Litija	Franc Rokavec	SLS	4	Pesnica	Gregor Žmak	samostojno	1
Ljubljana	Zoran Jankovič	samostojno	4	Piran/Pirano	Đenio Zadkovič	samostojno	1
Ljubno	Franjo Naraločnik	samostojno	3	Pivka	Robert Smrdelj	SLS	6
Ljutomer	Olga Karba	samostojno	3	Podčetrtek	Peter Misja	samostojno	4
Log - Dragomer	Miran Stanovnik	samostojno	2	Podlehnik	Sebastian Toplak	samostojno	1
Logatec	Berto Menard	samostojno	3	Podvelka	Anton Kovše	SD	6
Loška dolina	Janez Komidar	NSI	3	Poljčane	Stanislav Kovačič	samostojno	4
Loški Potok	Ivan Benčina	samostojno	2	Polzela	Jože Kužnik	samostojno	2
Lovrenc na Pohorju	Marko Rakovnik	samostojno	2	Postojna	Igor Marentič	samostojno	2
Luče	Ciril Rosc	samostojno	5	Prebold	Vinko Debelak	SD	6
Lukovica	Olga Vrankar	samostojno	1	Preddvor	Rok Roblek	samostojno	1
Majšperk	Darinka Fakin	SLS	5	Prevalje	Matija Tasič	samostojno	6
Makole	Franc Majcen	samostojno	2	Ptuj	Nuška Gajšek	SD	1
Maribor	Aleks. Saša Arsenovič	SMC	1	Puconci	Ludvik Novak	SLS	1
Markovci	Milan Gabrovec	LDS	3	Rače - Fram	Branko Ledinek	SLS	6
Medvode	Nejc Smole	samostojno	2	Radeče	Tomaž Režun	SD	2
Mengeš	Frnav Jerič	samostojno	4	Radenci	Roman Lejlak	samostojno	1
Metlika	Darko Zevnik	SD	2	Radlje ob Dravi	Alan Bukovnik	SD	5
Mežica	Dušan Krebl	samostojno	4	Radovljica	Ciril Globočnik	samostojno	3
Miklavž na Drav. polju	Egon Repnik	samostojno	1	Ravne na Koroškem	Tomaž Rožen	samostojno	3
Miren - Kostanjevica	Mauricij Humar	samostojno	2	Razkrižje	Stanko Ivanušič	samostojno	6
Mirna	Dušan Skerbiš	samostojno	3	Rečica ob Savinji	Ana Rebernik	samostojno	1
Mirna Peč	Andrej Kastelic	samostojno	2	Renče - Vogrsko	Tarik Žigon	samostojno	1
Mislinja	Bojan Borovnik	SD	1	Ribnica	Samo Pogorelec	samostojno	1
Mokronog - Trebelno	Anton Maver	samostojno	4	Ribnica na Pohorju	Srečko Geč	SD	3
Moravče	Milan Balažic	samostojno	1	Rogaška Slatina	Branko Kidrič	SLS	6
Moravske Toplice	Alojz Glavač	samostojno	3	Rogašovec	Edvard Mihalič	samostojno	4

se nadaljuje

Tabela 2: Podatki o županih, izvoljenih na lokalnih volitvah 2018 (nad.)

Občina	Župan, izvoljen 2018	Nastop izvoljenega na volitvah 2018	Število zaporednih mandatov	Občina	Župan, izvoljen 2018	Nastop izvoljenega na volitvah 2018	Število zaporednih mandatov
Rogatec	Martin Mikolič	SD	6	Šmartno pri Litiji	Jarko Meserko	samostojno	2
Ruše	Urška Repolusk	samostojno	1	Šoštanj	Darko Menih	SDS	4
Selnica ob Dravi	Jurij Lep	samostojno	4	Štore	Miran Jurkovšek	samostojno	4
Semič	Polona Kambič	SLS	3	Tabor	Marko Semprimožnik	SLS	1
Sevnica	Srečko Ocvirk	SLS	3	Tišina	Franc Horvat	SLS	3
Sežana	David Škabar	samostojno	1	Tolmin	Uroš Brežan	samostojno	4
Slovenj Gradec	Tilen Krugler	samostojno	1	Trbovlje	Jasna Gabrič	samostojno	2
Slovenska Bistrica	Ivan Žagar	SLS	3	Trebnje	Alojzij Kastelic	samostojno	4
Slovenske Konjice	Darko Ratajc	SD	1	Trnovska vas	Alojz Benko	SLS	4
Sodražica	Blaž Milavec	SLS	4	Trzin	Peter Ložar	samostojno	2
Solčava	Katarina Prelesnik	samostojno	2	Trzin	Borut Sajovic	samostojno	4
Središče ob Dravi	Jurij Borko	SDS	4	Turnišče	Borut Horvat	SDS	1
Starše	Bojan Kirbiš	DESUS	3	Velenje	Bojan Kontič	SD	3
Straža	Dušan Krštinc	samostojno	2	Velika Polana	Damijan Jakin	samostojno	4
Sveta Ana	Silvo Slaček	samostojno	4	Velike Lašče	Tadej Malovrh	samostojno	1
Sveta Trojica	David Klobasa	NSI	1	Veržej	Slavko Petovar	SLS	4
Sveti Andraž	Darja Vudler	samostojno	2	Videm	Branko Marinič	SDS	1
Sveti Jurij ob Ščavnici	Anton Slana	samostojno	1	Vipava	Goran Kodolja	samostojno	1
Sveti Jurij v Slov. goricah	Peter Škrlec	SDS	1	Vitanje	Slavko Vetrih	SLS	1
Sveti Tomaž	Mirko Cvetko	NSI	4	Vodice	Aco Franc Šuštar	samostojno	3
Šalovci	Iztok Fartek	samostojno	3	Vojnik	Branko Petre	NSI	2
Šempeter - Vrtojba	Milan Turk	samostojno	3	Vransko	Franc Sušnik	SDS	6
Šenčur	Ciril Kozjek	SLS	2	Vrhnika	Daniel Cukjati	samostojno	1
Šentilj	Štefan Žvab	samostojno	2	Vuzenica	Franjo Golob	samostojno	3
Šentjernej	Radko Luzar	samostojno	2	Zagorje ob Savi	Matjaž Švagan	samostojno	6
Šentjur	Marko Diaci	samostojno	3	Zavrč	Slavko Pravdič	NSI	1
Šentrupert	Andrej M. Kostelec	SDS	1	Zreče	Boris Podvršnik	SDS	4
Škocjan	Jože Kapler	SDS	3	Zalec	Janko Kos	SD	3
Škofja Loka	Tine Radinja	samostojno	1	Železniki	Anton Luznar	SLS	3
Škofljica	Ivan Jordan	samostojno	3	Žetale	Anton Butolen	samostojno	6
Šmarje pri Jelšah	Matija Čakš	samostojno	1	Žiri	Janez Žakelj	NSI	3
Šmarješke Toplice	Marjan Hribar	samostojno	1	Žirovnica	Leopold Pogačar	samostojno	4
Šmartno ob Paki	Janko Kopuščar	samostojno	2	Zužemberk	Jože Papež	NSI	1

Vir: Državna volilna komisija (2018).